

Møte tirsdag den 28. april 2009 kl. 10

President: Eirin Faldet

Dagsorden (nr. 74):

1. Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Mål og meining. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk (Innst. S. nr. 184 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 35 (2007–2008))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om samtykke til deltakelse i beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av fellesskapsprogrammet for vern av barn som bruker Internett og annen kommunikasjonsteknologi (Sikrere Internett) 2009–2013 (Innst. S. nr. 194 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 44 (2008–2009))
3. Interpellasjon fra representanten Ola T. Lånke til kultur- og kirkeministeren:

«Høsten 2004 vedtok Stortinget en ny § 100 om ytringsfrihet i Grunnloven. Den nye paragrafen fastslår blant annet at staten har en plikt til å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale. Paragrafen retter seg mot de institusjonelle forutsetningene for ytringsmuligheter. Infrastrukturkravet innebærer at staten har plikt til å legge til rette for kanaler og institusjoner som sikrer en åpen og opplyst offentlig samtale, der velgerne kan sikres faktainformasjon på alle samfunnsområder, og får tilgang til informasjon som belyser konsekvensene av politiske forslag på en grundig måte. Slik informasjon kan være vanskelig å tillegne seg i dagens medievirkelighet, noe vi eksempelvis har vært vitne til i forbindelse med flere spørsmål knyttet til innvandrings- og integreringspolitikken.

Hvordan vil statsråden sikre at velgerne får ta del i slik åpen og opplyst offentlig samtale som § 100 i Grunnloven krever?»
4. Innstilling frå justiskomiteen om straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn (kriminalomsorgsmelding) (Innst. S. nr. 169 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 37 (2007–2008))
5. Interpellasjon fra representanten Elisabeth Aspaker til justisministeren:

«Bemanningsutvalgets rapport legger til grunn at vi trenger 2 700 nye politistillinger og 1 000 sivile stillinger innen 2020 for å oppnå en akseptabel bemanning i politietaten. Økt opptak til politiutdanningen vil gi effekt fra 2012, men frem til da kreves andre tiltak for å sette politiet bedre i stand til aktiv kriminalitetsbekjempelse, herunder narkotika, organisert kriminalitet og den hverdagskriminaliteten som berører folk flest og skaper utrygghet hos mange. Fravær av dialog mellom regjering og politi bidrar nå til å forverre situasjonen i politiet ytterligere, og det er bekymringsfullt at ethvert forslag til løsning fra politiets side er blitt avvist av Regjeringen.

Hva er Regjeringens strategi for å sikre nok politifolk og godt motiverte politifolk i perioden fram til

2012 og inntil det kommer ut større kull nyutdannede fra Politihøgskolen?»

6. Interpellasjon fra representanten Akhtar Chaudhry til justisministeren:

«Norge er et multietnisk samfunn. Hver tiende borger i Norge, hver fjerde innbygger i landets hovedstad og om lag 40 pst. av osloskolens elever har en annen bakgrunn enn etnisk norsk. Da er det viktig at vårt politi gjenspeiler dette samfunnet. Et politi hvor alle Norges farger er representert vil være en berikelse både for samfunnet og for politiet. Dette vil øke politiets kunnskaper og kontakt med borgerne med minoritetsbakgrunn, og minoritetenes tillit til politiet vil bli styrket. Statistikken viser at flere og flere unge mennesker med minoritetsbakgrunn velger å bli politi, men at utviklingen går tregt.

Hva mener statsråden kan gjøres for å rekruttere flere personer med etnisk minoritetsbakgrunn til politiet?»
7. Interpellasjon fra representanten Odd Einar Dørum til justisministeren:

«I 2004 ble politiloven endret og den nasjonale vitnebeskyttelsesenheter ble opprettet. Bakgrunnen for endringen var at eksisterende beskyttelsestiltak, som nytt navn og adressesperre, ikke var tilstrekkelige til å verne de mest trusselutsatte i landet. Både organiserte kriminelle og truende enkeltpersoner kan gjøre livssituasjonen til enkelte farlig og uutholdelig. Fra 2004 ble det derfor åpnet for at norske borgere kan få fiktiv identitet, med nytt fødselsnummer og en fiktiv livshistorie i offentlige registre. Dette skulle blant annet gjelde vitner i alvorlige straffesaker, politifolk og ofre for alvorlige tilfeller av vold i nære relasjoner.

Hvordan vurderer statsråden dagens situasjon med vitnebeskyttelse og fiktiv identitet, og hva ser statsråden for seg av mulige forbedringer på dette området?»
8. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Aust-Agder fylke, Kjell Ingolf Ropstad, har tatt sete.

Representanten Gunnar Gundersen vil framsette et representantforslag.

Gunnar Gundersen (H) [10:00:46]: På vegne av Ine Marie Eriksen Søreide og meg selv vil jeg framsette forslag om at lærerne skal ha rett til å bortvise elever i klasserommet.

Presidenten: Representanten Jan Sahl vil framsette et representantforslag.

Jan Sahl (KrF) [10:01:11]: Jeg har den glede å framsette et representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Holten Hjemdal, Dagfinn Høybråten, Dagrun Eriksen og undertegnede om innføring av miljøbilpremie for bilkjøpere som kjøper miljøvennlig bil i Norge.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:39]

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk (Innst. S. nr. 184 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 35 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Trine Skei Grande (V) [10:02:50] (ordfører for saken): Det er en viktig kulturpolitisk dag i dag. Det er sjelden vi har muligheten til å ha en bred språkpolitisk debatt i Stortinget. Det har faktisk vært ganske morsomt og litt ærefullt å være saksordfører for denne saken.

Nå håper jeg stemmen min holder, men jeg skjønner at jeg i dag blir tolket på tegnspråk, så da har i alle fall de som ser på, bedre mulighet til å skjønne meg enn mange av dem som lytter.

Den språkmeldinga som vi fikk fra Regjeringa bygger på Språkrådets utredning Norsk i hundre! som kom i 2005. Det er viktig å se på hvordan man med en mer bevisst språkpolitikk og en språkdebatt i Stortinget kan prøve å få løftet fram de viktige spørsmålene knyttet til språk. Språket er viktig for oss, ikke bare som ren kommunikasjon; i vår tid er det også viktig å se på språket som maktutøver og identitetsskaper. Språk og identitet henger nær sammen, og det er gjennom den tilnærmingen til språk man klarer å skape toleranse knyttet til de ulike språkformene, dialektene og skrivemåtene.

Det er viktig å se denne stortingsmeldinga i sammenheng med meldinga om språkopplæring som kirke-, utdannings- og forskningskomiteen har behandlet. Jeg vil gjerne henvise til partienes ulike syn også i den saken. Jeg mener at meldinga er et godt grunnlag for en helhetlig og sektorovergrepande språkpolitikk. Det er relativt bred enighet om de fleste punktene i meldinga.

Først til noen av de overordnede grepene. Det første er et ønske om å ha en språkløv. Til det er komiteen positiv, men avventende. Vi ser helt klar et behov for å slå sammen de tre lovverkene som i dag utgjør språkløvgivinga i Norge, og komiteen ser et behov for å få en klarere lovforankring for språkene våre. Et annet viktig grep er å utvide Språkrådets myndighetsområde og oppgaver. Det er det også bred enighet om i komiteen, sjøl om noen av oss er opptatt av å motvirke en maktkonsentrasjon og kanskje hadde ønsket mer maktspredning knyttet til dette feltet. Jeg viser til forslag på det området. Vi mener at vi her kan se til våre nordiske søsterland som har valgt å lage både en språkrådsstruktur og en fordeling av oppgaver innenfor academia på det samme området. Vi er veldig positive til å få til et permanent språkpolitisk oppfølgingsregime – de

fleste partiene er enige om dette – slik at vi får en systematikk i beslutningsgrunnlaget for de folkevalgte på dette området.

Det ligger også noen tiltak her som jeg og komiteen syns det er viktig å få løftet fram. Det ene er å utvikle norsk terminologi og fagspråk på de ulike områdene. Jeg er veldig glad for at hele komiteen slår fast at det er viktig at Norge skal ha en terminologi på norsk på de ulike fagområdene. Det vil si både på nynorsk og bokmål. Det er en oppgave for en nasjon. Derfor er språkbruken innen forskning og høyere utdanning veldig viktig. Norsk skal være hovedspråket innenfor academia. Skal vi få det til på en god måte, er det viktig at bevilgningene til høyere utdanning og forskning fortsatt holdes oppe, og at lærebokproduksjonen på norsk fortsatt blir opprettholdt.

Vi har også vært opptatt av språkbruk i arbeidslivet. Jeg viser til vårt forslag om at man minst må kreve at et norsk aksjeselskap klarer å legge fram årsmeldinga si på norsk – at det burde være en forventning. Vi er positive til oppbyggingen av en språkbank, sjøl om vi er litt skeptiske til at alt skal skje innen offentlig sektor, og tror at det kanskje skjer best i et samarbeid med privat sektor. Vi har også satt søkelyset på språkbruken innenfor media og kultursektoren generelt – det ligger flere forslag inne – og mener det er et viktig område å sette søkelyset på for å bidra til at det norske språket skal leve videre. Jeg vil komme tilbake til enkeltforslagene i et treminuttersinnlegg.

Det er én ting jeg vil sette søkelyset på, som jeg er veldig glad for at vi får til i dag, og det er tegnspråk, som må gis fullstendig status som et sjølstendig språk. Det mener jeg er veldig viktig, og det er et veldig viktig skritt som tas her i dag. Det er viktig for identiteten til mange som ser på tegnspråk som sitt hovedspråk.

Med det tar jeg opp de forslagene som Venstre stiller seg bak.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslag hun refererte til.

Britt Hildeng (A) [10:08:31]: På mange måter er dette en historisk dag. Stortinget har ikke hatt en samlet språkdebatt basert på egen melding siden 1970 – altså for 40 år siden. Det er ganske oppsiktsvekkende, ikke bare når en ser tilbake på språkstrid og hvordan den har preget konfliktlinjer i norsk politikk, men også på bakgrunn av nyere diskusjoner og forskning, forskning omkring makt og språk, om språkgrupper som i verdenssammenheng blir borte, om norsk språk som taper i forhold til engelskspråklig dominans, men også i forhold til at Norge har blitt flerkulturelt, og at skoler og nærmiljøer i mange store byer preges av et mangfold av morsmål som snakkes ved siden av norsk. Også det er et bakteppe for å nærme seg en ny språkpolitikk.

Det er disse brede problemstillingene som ligger til grunn for forslag til en ny og mer overordnet språkpolitikk. Det er nettopp denne overordnede tenkningen som gjør denne språkmeldinga til noe nytt og banebrytende, og et mer tidsmessig svar på de språkpolitiske utfordringene vi har i dag.

I meldingen tas det til orde for at vi skal få en ny og allmenn språklov, der myndighetene vil ha et overordnet ansvar for språkutviklingen i samfunnet. Til grunn for dette ansvaret ligger en erkjennelse av at språk og språkutvikling er avgjørende for den enkeltes identitet og kulturtilhørighet, og en erkjennelse av at språk og makt henger sammen, og at det derfor er viktig å ha en språkpolitikk som bidrar til demokratisk makt over språket og en strategi for omfordeling av den språklige makten.

Språkloven må slå fast det norske språkets status som hovedspråk, og at nynorsk må bli reelt likestilt med bokmål. Men loven skal også gi rammer for andre språk enn norsk. I den sammenheng legges det vekt på at en må ta vare på det språklige mangfoldet, styrke samisk og de nasjonale minoriteters språk. Norsk tegnspråk må bli anerkjent som et fullverdig språk med forankring i språkloven.

Til grunn for anerkjennelsen av tegnspråk på linje med andre minoritetsspråk ligger et banebrytende paradigmeskifte. Med dette får de tegnspråklige en kulturpolitisk forståelsesramme istedenfor en forståelsesramme basert på avvik og sosialpolitikk. Nettopp dette gir grunnlag for en helt annen identitetsopplevelse for de tegnspråklige. Videre legges det vekt på ansvar for utviklingen av de nordiske språkfelleskap og utviklingen av den fremmedspråklige kompetansen.

En realisering av de målsettingene som er lagt til grunn i denne meldingen, forutsetter at vi får en systematisk oppfølging av målsettingene. Det er helt avgjørende at vi i denne sammenheng får strukturer som sikrer dette.

Forslag til omorganisering av Språkrådet, med utvidelse av kompetansen, er ett av tiltakene. Utover dette foreslås det et permanent språklig oppfølgingsregime gjennom utvikling av språkpolitiske konsultasjoner og høringsordninger, gjennom mer dokumentasjon om og analyse av språkets status og bruk på ulike felter, gjennom utarbeidelse av en årlig språkpolitisk tilstandsrapport og gjennom å lovfeste en språkpolitisk melding til Stortinget hvert fjerde år. Med en slik strategi vil vi kunne sikre at språkpolitikken blir satt høyt på den politiske dagsordenen, og at vi får en kontinuerlig debatt om språk. Vi vil sikre oss at det ikke blir 40 år til neste gang Stortinget behandler en tilsvarende melding.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:14:04]: Fremskrittspartiet mener språket er en bærebjelke i vår felles kulturarv. Fremskrittspartiet mener enkeltmennesket selv skal få velge sin språkform.

Vi i Fremskrittspartiet er overbevist om at den beste strategien for et sterkt og levende norsk språk er å satse på den daglige, frivillige bruken av språket. Ekte språkglede og språkkunnskap kan ikke skapes ved kvotering og offentlige pålegg.

Noen oppfatter dette dit hen at vi er imot nynorsk. Dette er helt feil. Vi må presisere at vi er varme tilhengere av nynorsk, men vi tror at dagens politikk gjør nynorsken en bjørnetjeneste. Nynorsken kan bare overleve med daglig, frivillig bruk – ikke noe språk og ingen målform kan overleve bare på kvotering og offentlige pålegg.

Også i tidligere saker om språkpolitikk som Stortinget

har behandlet, har Fremskrittspartiet tatt til orde for en politikk fundamentert på valgfrihet for enkeltmennesket, fravær av kvoter og fravær av pålegg.

Fremskrittspartiet merker seg også med stor glede at meldingen fastslår at tilnæringspolitikken, dvs. at bokmål og nynorsk skal normeres på en slik måte at de over tid nærmer seg hverandre, ikke lenger er aktuell.

Jeg vil ta for meg noen av de sentrale punktene i Fremskrittspartiets merknader og forslag:

- Vi vil ha en avvikling av forfordelingen av én målform på bekostning av en annen.
- Vi mener at tjenestemenn i statlige eller kommunale organer skal kunne benytte den målform som faller dem naturlig. Henvendelse til en etat på bokmål kan besvares på nynorsk hvis det er tjenestemannens målform, og vice versa.
- Vi mener at statlige selskaper som har skiftet driftsform, fortrinnsvis til aksjeselskap, men også andre foretak slik som helseforetak, skal være unntatt reguleringer og forskrifter som omfatter statlige organer i målloven.
- I likhet med andre opposisjonspartier mener vi det må iverksettes nødvendige tiltak slik at det snarest etableres et tilbud om språkkartlegging ved fireårskontrollen ved landets helsestasjoner, og tilbud om oppfølging og tiltak der det påvises avvikende språkutvikling.
- Når det gjelder samisk, kvensk, romani, andre minoritetsspråk og fremmedspråk, mener vi at det er en soleklar rett for alle å kunne bruke sitt eget språk i de sammenhenger hvor det er naturlig å bruke det. Samtidig er det etter Fremskrittspartiets syn viktig å presisere at andre språk enn det offisielle norske ikke kan forvente spesielle rammebetingelser, offentlig drahjelp eller offentlige subsidier.
- Når det gjelder stillingen til nynorsk og en rekke minoritetsspråk, skisserer meldingen en rekke offentlige støttetiltak. Det har i mange år blitt drevet en bevisst forfordelingspolitikk på vegne av nynorsk, bl.a. med kvotering og tilskudd til Mållaget og til nynorsk ordbok. Forfordelingen av nynorsk har gått ut over bokmål, noe som er urimelig. Derfor bør tilskuddene til de to målformene bli fordelt mer rettfærdig, enten ved likt tilskudd eller ved tilskudd basert på antall personer med den målformen som hovedmål. Som en del av dette bør tilskudd til arbeidet med Det Norske Akademis store ordbok prioriteres høyere enn i dag.
- Vi ser noen stygge tendenser i merknadene til at man vil overstyre pressen og redaktørene. Fremskrittspartiet mener at det er en naturlig konsekvens av prinsippet om full ytringsfrihet at redaktørene i det enkelte medium fastlegger mediets språklige profil. Vi mener altså at krav til målform ikke kan kobles til støtteordningen for avisene.
- Regjeringen foreslår å pålegge at programvare som skal brukes av det offentlige, skal finnes på begge målformer. Fremskrittspartiet ser dette som et lite hensiktsmessig krav.

Så litt om sidemålet i relasjon til skolen: Dette har opp-tatt meg siden jeg selv var elev, og hele tiden frem til i dag. I den tid jeg satt i Stortingets utdanningskomité, tok jeg opp flere forslag på dette området. Norsk ungdom er i stadig større grad preget av reduserte norskkunnskaper. Det snakkes om at én av fem ikke lærer språket vårt godt nok. Jeg er overbevist om at den tvungne sidemålsopplæringen bidrar til å redusere elevenes motivasjon i norskfaget og forstyrre elevenes språkutvikling. Veien ut av dette uføret er åpenbar. Det er å fjerne den skriftlige sidemålsundervisningen og i stedet tilby faget som valgfag. Det muntlige sidemålet bør inngå som en naturlig del av den ordinære norskundervisningen – dog uten prøver eller eksamenspress.

Med dette legger jeg frem Fremskrittspartiets merknader og tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Olemic Thommessen (H) [10:19:15]: Språket er den ferdigheten som klarest definerer vårt kulturelle ståsted og vår kulturelle tilhørighet. Språket er veien til å kommunisere med andre. Det er en bunnplanke for vårt yrkesliv og for vår deltakelse i alle de fellesskap vi deltar i gjennom livet. Ikke minst er dette en viktig erkjennelse i forbindelse med vår tenkning om å ivareta minoritetsspråkene i vårt land.

Høyre er derfor opptatt av at alle skal ha et best mulig språklig utgangspunkt i livet. Vi ønsker derfor gjennom fireårskontrollen å plukke opp de barna som av forskjellige grunner kan ha en vanskelig start når det gjelder norsk, med sikte på å kunne stimulere språkutviklingen og kunnskapen før barna begynner på skolen.

Historisk sett er språkrøkt ivaretatt gjennom skolens opplæring innenfor skriving, lesing og litteraturkunnskap. I denne forstand er ivaretagelsen av språket en av statens kjerneoppgaver som Høyre ønsker å styrke.

Globaliseringen og den teknologiske utviklingen gir nye store utfordringer som dagens språkpolitikk også må ta inn over seg, noe denne meldingen trekker opp på en god måte.

Det viktigste temaet her er hvordan man kan bidra til at språkutviklingen skjer i en form og i et tempo som klart definerer norsk som en kulturell hjemmebane for oss. Språkutviklingen kan ikke styres. Bruk av lånord, dialekter og slang vil alltid være der, men i en tid da kulturlivets produkter økes dramatisk i volum, og andre kulturers innhold på nett, film eller i etermediene er et tastetrykk unna, er det viktig at vi har en stor nok produksjon på norsk til at vi ikke marginaliseres på egen banehalvdel. Dette er selvsagt ikke å forstå i en sneversynt nasjonalistisk forstand. Konkurransen med press utenfra kan ikke møtes med beskyttelsesmekanismer. Den må møtes gjennom de bidrag vi selv faktisk yter. Språkmeldingen staker her ut en rekke politikkområder som Høyre i store trekk kan slutte seg til.

I tillegg til de konkrete tiltakene man etter hvert vil sette i verk, mener Høyre det også er viktig at sterke aktører i det sivile samfunn bidrar til å holde språkdebatten og

språkinteressen levende. Opp gjennom årene har hovedfokus i den norske språkdebatten vært hvordan vi kan sørge for at nynorsk videreføres på livskraftig nivå. Erkjennelsen av at det minste språket trenger mest støtte, har ført til at virksomheter og organisasjoner som arbeider for nynorsk, i vesentlig grad har fått større økonomiske bidrag og bl.a. gjennom dette har bygd opp sterkere interessefellesskap enn det vi ser for riksmålets – eller bokmålets – vedkommende. I en ny fase, som vi nå er inne i, der språkdebattens fokus i like stor grad bør handle om forholdet mellom norsk og engelsk, er det i alles interesse at de organisasjonene og den virksomheten som har sitt utspring i majoritetsspråket, også styrkes. Her er det et arbeid å gjøre i forbindelse med de fremtidige budsjettene.

Et annet perspektiv som ytterligere kunne ha vært styrket i meldingen, er hvilke muligheter som ligger i det skandinaviske språkfellesskapet. Det må være et mål å bidra til økt forståelse mellom de skandinaviske språkene. Det er i denne sammenheng viktig å stimulere de kanaler der vi skandinaver møtes som publikum – derav Høyres forslag om å bidra til en felles nordisk tv-kanal etter modell av det tysk-franske Arte, som er sterk på kulturområdet. Film- og tv-samarbeidet er for øvrig også her viktig for å styrke det nordiske språkfellesskapet, ikke minst har vi sett fine eksempler på dette innenfor film. Jeg vil også understreke betydningen av å styrke samarbeidet innenfor normering gjennom de fellesnordiske kanaler vi arbeider innenfor på mer generelt grunnlag.

Jeg tror vi kan konstatere at det er bred enighet om språkpolitikken. Jeg slutter meg i store trekk til saksordførers fremstilling av arbeidet. Jeg vil også særlig rette oppmerksomheten på viktigheten av at vi innenfor høyere utdanning og forskning har en bevisst tilnærming til disse spørsmålene, og jeg viser her til de innspillene som Høyre har hatt i forsknings- og utdanningskomiteen.

May Hansen (SV) [10:24:20]: Jeg slutter meg til dem som har sagt at dette var på tide – det er 40 år siden sist vi behandlet en språkmelding i Norge.

Norge er et lite språkområde, og det norske språket er under konstant press. Det er derfor behov for en offensiv språkpolitikk. Språket er bærebjelken i norsk samfunns- og kulturliv. Å beherske språk og tekst, skriftlig og muntlig, blir stadig viktigere i arbeidslivet og i demokratiet.

SV vil peke på det verdifulle mangfoldet som ligger i å ha to norske skriftkulturer. Nynorsk og bokmål er formelt likestilt, men reelt sett har nynorsk likevel vanskeligere vilkår. Det er derfor særlig viktig å sikre nynorsk gode utviklingsmuligheter. Språkpolitikken skal også fremme det språklige mangfoldet. Det betyr at nynorsk blir mer reelt likestilt med bokmål, de samiske språkene blir styrket, språkene til nasjonale minoriteter blir vernet og norsk tegnspråk gis en annen og høyere status. I meldinga blir verdien av den nye språkrikdommen vi har fått takket være innvandringen de siste tiåra, understreket. Det å ta vare på det nordiske språkfellesskapet og styrke den fremmedspråklige kompetansen hos nordmenn flest er også viktige elementer i språkpolitikken. Språkpolitikken er altså et helhetlig og sektorovergripende politikkområde med kul-

turpolitisk forankring. Det betyr at Kultur- og kirkedepartementet skal ha et overordnet språkpolitisk fagansvar, samtidig som dette er et ansvar som strekker seg langt utover dette departementets ansvarsområder.

Komiteen understreker hvor viktig det er at alle barn får tidlig og god språkstimulering, og at barn har gode språkferdigheter når de begynner på skolen. Barnehagene er spesielt viktige i denne sammenheng. Komiteen viser vidare til at kommunene har et viktig ansvar med tanke på å drive forebyggende arbeid med språk for barn og unge, også for dem som ikke går i barnehage.

Språkmeldinga tar til orde for en allmenn språkløve. Loven skal slå fast det norske språkets offisielle status som hovedspråk i Norge, og det skal også legges rammer for andre språk enn norsk. Meldinga anerkjenner norsk tegnspråk som fullverdig språk, og det overordnede ansvaret for tegnspråket blir forankret i språkløven.

Dette er noe SV har arbeidet for i mange år, og vi er derfor svært fornøyd med at det endelig er på plass. Tegnspråk er et språk som er nødvendig for mange, det er et språk med mange nyanser. Det er derfor riktig og nødvendig at språket blir behandlet i den offisielle språkpolitikken. Det vil i tillegg komme på plass en egen tegnspråkkonsulent i Språkrådet, og fra nå av er det Språkrådet som får det formelle ansvaret for å utvikle tegnspråk. For de gruppene som bruker tegnspråk som dagligspråk, er dette en seier og en anerkjennelse. For oss andre er det en berikelse.

Barn, unge og voksne som helt eller delvis mangler tale, har behov for alternative kommunikasjonsformer for å uttrykke seg og gjøre seg forstått. I Norge fins det nærmer 500 barn og unge under 20 år som verken har tale- eller tegnspråk som aktuell kommunikasjonsform. Under behandlinga av stortingsmeldinga om språk har komiteen valgt å rette søkelyset mot andre måter å kommunisere på for dem som har språklige funksjonshemninger, som enten kan være medfødt, eller som har oppstått gjennom sykdom eller skade seinere i livet. Mange med sykdommen cerebral parese, muskelsykdommer, autisme eller andre utviklingsmessige vansker har verken tale eller motorikk til å mestre tale- eller tegnspråk, men har ofte normal språkforståelse og akkurat de samme behov som alle andre for å kunne kommunisere. For mange av disse er alternativ eller supplerende kommunikasjon, ASK, det eneste alternativet.

Vi i komiteen viser til at ny teknologi og faglig-pedagogisk utviklingsarbeid gjør det mulig å gi disse menneskene et verktøy til å kommunisere. For å kunne gi et helhetlig og likeverdig tilbud til denne gruppa er det behov for å samle kompetanse rundt det å stille diagnoser, utvikle pedagogiske og tekniske hjelpemidler samt drive skolering av støtteapparatet.

Med denne språkmeldinga legger Regjeringa grunnlaget for en ny og offensiv språkpolitikk. Det overordnede målet er å sikre det norske språkets status og bruk på alle samfunnsområder, slik at det kan stå fram som et fullverdig språk.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [10:29:53] (leiar i komiteen): Stortingsmeldinga om norsk språk er ei viktig melding. Debatt om norsk språkpolitikk og korleis vi best mogleg tek vare på det norske språket, er naudsynt. Meldinga gir ein god analyse av situasjonen, og peiker på viktige utfordringar. Eg vil særleg peike på kor viktig det er å styrkje nynorsken sin posisjon.

Formelt sett er nynorsk og bokmål likestilte målformer, men reelt sett har nynorsk vanskelegare kår. Kristeleg Folkeparti meiner derfor at det offentlege har eit særskilt ansvar for å leggje til rette for at nynorsk kan utvikle seg på ein god måte. Bruk av nynorsk i offentlig forvaltning representerer ei motvekt til dei delane av samfunnet der nynorsk har dårlege rammevilkår.

Det er ei kjend sak at Framstegspartiet kjempar mot retten til å få svar frå det offentlege på si eiga målform. Framstegspartiet vil modernisere og effektivisere offentlig sektor bort frå kravet om bruk av nynorsk. Framstegspartiet meiner nynorsken «reducerer effektiviteten og evnen til å oppfylle målsettingene til de respektive etater», som dei skriv i innstillinga. Heldigvis er partiet åleine om å meine at nynorsk er ei økonomisk belastning for samfunnet.

Kristeleg Folkeparti meiner at vi ikkje har råd til å gi slepp på det språklege og kulturelle mangfaldet vi har.

Demokrati treng mekanismar for å verne minoritetsinteresser. Dette gjeld ikkje minst på område som har med språkleg og kulturelt mangfald å gjere. Språk og språkutvikling gjeld alle delar av samfunnslivet. Dette handlar om demokrati og medvit om språket sin verdi for kultur og identitet. Nynorsken har mot seg eit fleirtalspress. Derfor må ein frå statleg hald stimulere og leggje til rette for nynorsk. I kampen for nynorsken er det ikkje noko som er viktigare enn sjølvkjensle og tiltru til vårt eige språklege opphav. Det same gjeld i kampen for det norske språket i det heile, uavhengig av målformer og talemålsvarianter. Vi treng å få oppleve nynorsk teater, film, litteratur, song og tale.

Å vere stolt av sitt eige, anten det er språket eller kulturen i ei vidare mening, er også det beste utgangspunktet for å utvikle toleranse og respekt for andre kulturytringar. Det er noko av det viktigaste vi kan bringe vidare til komande generasjonar. Vi må lære dei å vere stolte av nynorsk!

Bokmålsbarn får mykje gratis fordi dei møter sitt eige språk overalt. Nynorske barn gjer ikkje det. Dei må få møte sitt eige språk fleire stader enn i skulebøkene. Dei må erfare at språket deira kan brukast til alt og overalt. Barn og unge nyttar mykje tid til ulike medium. Språkbruken i barne- og ungdomsprogram har mykje å seie for språket barn og ungdom nyttar i dagleglivet. Derfor er det viktig at barn møter nynorskspråklege barn i barneprogram på fjernsyn og i radio. Allmennkringkastarane har eit klårt ansvar for å fremje eit språkleg mangfald, også i høve til barn og unge.

Eg meiner det er uheldig at einskilde norske aviser nektar journalistane sine å skrive nynorsk. Ordninga med momsfratak for aviser og pressestøtta har nettopp til formål å sikre ytringsfridom og mediemangfald.

I meldinga står det:

«Departementet ventar at riksdekkjande aviser i større grad gjev høve til å nytta nynorsk på redaksjonell plass.»

Eg meiner dette er for passivt. Eg meiner dei nasjonale mediehusa bør tillate papir- og nettjournalistane sine å skrive nynorsk, og at dei bør arbeide for ein generelt høgare nynorskdel. Dette handlar både om ytringsfridom i det norske språksamfunnet og om språkleg og kulturelt mangfald. Dette er ikkje å gripe inn i den redaksjonelle fridomen, slik nokon hevdar, tvert imot. Dette handlar om ytringsfridom.

Eg vil ta opp forslaget frå Kristeleg Folkeparti om å be Regjeringa vurdere tiltak for auka bruk av nynorsk i dei riksdekkjande papir- og nettavisene.

Det er viktig å sikre døve sine interesser i samfunnet. Det er viktig at teiknspråk blir anerkjent som fullverdig språk. For mange er det vanskeleg å få tilstrekkeleg informasjon frå samfunnet rundt seg på ein like god måte som alle andre får. Det er viktig med krav til teksting og teiknspråktolking for digitale medium på fjernsynsområdet. Teksting av filmar på kino er også viktig for svært mange menneske for at dei skal bli inkluderte i den kulturelle opplevinga. Derfor er det eit paradoks av vi har mange kjempegode norske filmar som går land og strand rundt, men som mange, mange tusen ikkje får gleda av å oppleve fordi dei ikkje kan høre det som blir sagt, for det blir ikkje teksta. Ingen ønskjer å bli ekskludert, derfor må vi kjempe for at alle blir inkluderte.

Presidenten: Representanten May-Helen Molvær Grimstad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Magnhild Eia (Sp) [10:35:18]: Senterpartiet har lenge ivret for en ny gjennomgang av språkpolitikken. Vi er derfor svært fornøyd med at vi i dag har kommet så langt at St.meld. nr. 35 for 2007–2008 skal behandles i Stortinget.

I helgen ble Magnhild Meltveit Kleppa tildelt årets målpris av Noregs Mållag. Som kjent er det min navnesøster som opprinnelig er innvalgt for Rogaland i denne perioden, og i hennes ånd burde nok mitt innlegg vært skrevet på nynorsk. Men også Rogaland kjennetegnes av en todeling når det gjelder hovedmål, og siden jeg representerer den sørligste delen av Rogaland, nemlig Dalane, og ikke Ryfylke, er innlegget skrevet på bokmål, men framføres likevel hovedsakelig på dialekt.

Når Senterpartiet har arbeidet for å få en ny, helhetlig gjennomgang av språkpolitikken, skyldes det bl.a. en erkjennelse av at dagens virkemidler ikke er tilstrekkelige for å nå de ønskede mål på språkområdet. Samtidig er den totale språksituasjonen i stadig endring, og en må være våken for å ha de rette virkemidlene for til enhver tid å møte endrede vilkår og utfordringer for norsk språk.

Senterpartiet er tilfreds med at meldingen har en offensiv tilnærming til å motvirke domenetap for norsk språk. Samtidig skal det legges spesielt til rette for at nynorsk skal bli mer reelt likestilt med bokmål, og samisk språk, språket til nasjonale minoriteter, norsk tegnspråk og alle de nyere innvandrerspråkene gis høyere offisiell status og dermed rettigheter. En allmenn språkløve vil være et vik-

tig grep for å definere status og rolle også for andre språk enn norsk innenfor en helhetlig språkpolitikk.

Norge utgjør et lite språkområde, og i en globalisert verden er det derfor viktig både at det nordiske språksamarbeidet fornyes, og at den fremmedspråklige kompetansen vektlegges parallelt med styrkingen av norsk språk innenfor alle deler av norsk samfunnsnivå. Når det er sagt, er det ingen tvil om at hovedfokuset framover først og fremst må rettes inn mot å videreutvikle et fullverdig vitenskapelig fagspråk på norsk dersom vi skal motvirke domenetap for norsk språk i konkurranse med spesielt engelsk. Ikke minst er det viktig å synliggjøre det samfunnsansvar arbeids- og næringslivet og det akademiske utdanningsmiljøet har i denne sammenheng.

Oppbyggingen av en norsk språkbank er det største enkeltstående tiltaket som blir varslet i meldingen. Senterpartiet mener det er avgjørende å få denne finansiert for å kunne utvikle tilstrekkelig programvare og språkteknologiske produkt på norsk. Uten denne nasjonale ressurs-samlingen vil mange av de nye teknologisk avanserte løsningene bli mindre tilgjengelige for nordmenn, og med hovedsakelig engelskbaserte produkt er det åpenbart at domenetapet for norsk språk kan bli alvorlig. Det er samtidig nødvendig å stimulere bruken av nynorsk i samfunnet mer systematisk og aktivt enn hittil, fordi nynorsk er særlig presset.

Den skjerpede internasjonale konkurransen innenfor kulturområdet gjør det også nødvendig å ha en bevisst holdning til nødvendigheten av å gi betydelig offentlig økonomisk støtte for å fremme ny litteratur, film og scenekunst. Innkjøps-, produksjons- og tilskuddsordningene må videreføres, og det må utvikles formålstjenlige tiltak for utvikling av norske dataspill. Senterpartiet er videre enig i at både pressestøtten og momsfrirket på aviser skal videreføres. Disse virkemidlene bidrar til at både språklig bredde og mangfold aktivt stimuleres.

Det gjenstår fortsatt mye arbeid med dokumentasjon av norsk tale- og skriftspråk. Senterpartiet ser fram til at Norsk Ordbok kan ferdigstilles i 2014. Denne vil dokumentere det nynorske skriftspråket, men også det norske talespråket i form av dialektord fra hele landet. Ellers haster det med å få på plass en løsning i spørsmålet om innsamling av stedsnavn, og Senterpartiet mener den foreslåtte trinnvise tilnærmingen kan være formålstjenlig.

Det offentlige språket vil naturlig framstå som et forbilde for andre. Det er derfor gledelig at det skal etableres en standard for språklig kvalitet i det offentlige. I den nye statlige kommunikasjonspolitikken vil det videre være en uttalt ambisjon at språket skal være enkelt, korrekt og forståelig og i samsvar med gjeldende rettskrivnings- og likestillingsregler. Ved å etablere et permanent språkpolitisk oppfølgingsregime vil språkpolitikken settes i system og kontinuerlig settes under debatt. Denne meldingen er bare et første skritt for å styrke den totale språksituasjonen i landet. Mer enn 100 tiltak skal iverksettes, og ikke minst får det nye, utvidede språkrådet en nøkkelrolle.

Statsråd Trond Giske [10:40:42]: Språkmeldingen inneholder mange store og små saker, men den saken som

kanskje har berørt en gruppe sterkest, er at tegnspråket får en offisiell status. Mange har snakket om det, men det måtte en rød-grønn regjering til for å få gjort noe med det. Jeg vet at det er mange her i dag som dette betyr mye for, og vi kan vel sende dem en hilsen fra et samlet storting.

Språk er et grunnleggende vilkår i alle menneskers liv. Gjennom språket opplever og forstår vi tilværelsen, uttrykker tanker og følelser og samhandler med andre. Språket gir tilgang til litteratur og kultur og er nøkkel til medvirkning i samfunnet og til å lykkes med utdanning og i yrkeslivet. Derfor trenger vi en solid og aktiv språkpolitikk, og derfor varslet vi både i Soria Moria-erklæringen og i Kulturløftet at vi ville føre en offensiv språkpolitikk.

Nå legger vi fram stortingsmeldingen Mål og mening, og jeg tør påstå at det aldri før har vært lagt fram et så omfattende stortingsdokument som på en systematisk måte drøfter den norske språksituasjonen. Jeg har sagt det før, og jeg gjentar det gjerne fra Stortingets talerstol: Dette er den viktigste kulturmeldingen vi har lagt fram i denne stortingsperioden.

Den offentlige språkdebatten i Norge har ofte artet seg som en kamp mellom bokmål og nynorsk. I dag må språkpolitikken ha et videre perspektiv. Det overordnede målet er å sikre posisjonen for norsk som et fullverdig, samfunnsbærende språk i Norge.

Dessverre bærer fortsatt noen av merknadene i komitéinnstillingen preg av at det er den gamle språkdebatten, nynorsk mot bokmål, som preger holdningen. Vi er i en annen situasjon. Vi har ikke ensidig et dominerende og et mindre skriftspråk i Norge, vi har et norsk språk som faktisk på enkelte områder er truet som et komplett og fullverdig språk. At språket er komplett og fullverdig, betyr at det har en slik status at det kan brukes i alle sammenhenger, og at det har utviklet et spesialisert ordforråd som gjør at det er i levende bruk i alle deler av samfunnslivet og på alle bruksområder. I tillegg skal språkpolitikken legge til rette for likestilling mellom bokmål og nynorsk og ta hensyn til det gamle og nye flerspråklige mangfoldet, det fremmedspråklige kompetansebehovet og det nordiske språkfelleskapet.

En ny språkpolitikk må bygge på tre demokratiske rettigheter: retten til nasjonalspråk, retten til morsmål og retten til fremmedspråk. Verdien av språklig mangfold er sterkt understreket i europeisk og internasjonalt kultursamarbeid. Alle språk er unike uttrykk for en fellesmenneskelig erfaringsrikdom. Men utviklingen går i retning av færre og større språk. Aldri før har vi sett en mer dramatisk språkdød. Aldri før har ett språk dominert slik engelsk nå gjør som internasjonalt fellesspråk i den globale konkurransen.

Også i Norge er det økende tendens til bruk av engelsk også i situasjoner der kommunikasjonen ikke krever det. Selv om norsk har en størrelse og styrke som gjør at det ikke er regnet som et truet språk, bør det bekymre oss at viktige bruksområder kan gå tapt til engelsk. Da er det viktig at vi har en bevisst holdning til verdien av vårt eget språk, og at vi utvikler en strategi for aktiv språkstyrking. Vi vil sikre norsk en fullverdig funksjon på kort sikt for å styrke språkets overlevingsvegne på lang sikt.

Forsvar mot domenetap er ikke å arbeide for norsk som enerådende bruksspråk, men å utvikle en parallellspråklig strategi. Det innebærer likevel en klar preferanse for norsk. Norsk skal brukes med mindre det er nødvendig eller formålstjenlig å bruke engelsk. Det skal være en gjennomtenkt grunn for å fravike utgangspunktet om norsk som det fortrukne bruksspråket. Men dette krever også parallellspråkkompetanse, at vi mestrer engelsk slik at vi kan delta på en fullverdig måte i internasjonalt samkvem. Det å ha norsk som bruksspråk, å bruke norsk der vi kan, engelsk når det trengs, er en god basis også for å være dyktig i fremmedspråk. Vi trenger å styrke vår fremmedspråkkompetanse.

Å få til en ny giv innenfor arbeidet med utvikling og tilgjengeliggjøring av fagterminologi på norsk er noe av det aller viktigste for å sikre at norsk språk holder tritt med den raske kunnskapsutviklingen som skjer innenfor et stadig mer spesialisert samfunn.

Med denne stortingsmeldingen har Regjeringen lagt et solid grunnlag for en ny, strategisk språkpolitikk. En systematisk styrking av norsk på alle samfunnsområder, både bokmål og nynorsk, skal skje innenfor det kulturløftet som Regjeringen varslet i 2004, som har ført til 2 milliarder kroner mer til kultur siden den gangen, og som skal videreføres til 2014. Så etterlysningen om konkret handling, oppfølging og penger er det ingen grunn til å bekymre seg for så lenge den rød-grønne regjeringen får fortsette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:45:57]: Fremskrittspartiet er, i likhet med statsråden, svært fornøyd med at man nå anerkjenner tegnspråk som fullverdig språk ved å forankre et ansvar for dette i lovverket. Samtidig har vi en bekymring når det gjelder det siste statsråden var inne på i sitt innlegg, nemlig økonomien og innfasingen av de tiltak som ligger i meldingen.

Meldingen vi i dag behandler, har mer enn hundre prioriterte tiltakspunkter, men ingen forpliktende økonomiske rammer for disse. Dette kan jo gi betydelige utfordringer med hensyn til når de skal inn i budsjettene, og statsråden henviser til Kulturløftet bare den rød-grønne regjeringen får sitte videre. Vil det si at disse hundre prioriterte tiltakspunktene vil bli faset inn over fire år, eller kommer de i budsjettet nå i høst, eller kanskje kommer de allerede i revidert om noen få dager? Og spesielt i forhold til et løft for tegnspråk: Når kommer dette?

Statsråd Trond Giske [10:47:11]: Det kommer enda tidligere faktisk, fordi noen av tiltakene i språkmeldingen kom allerede i årets budsjett – 10 mill. kr er innfaset allerede.

Noen av prosjektene kan gjennomføres veldig raskt, andre vil ta lengre tid. Det største enkeltprosjektet er vel oppbyggingen av en nasjonal språkbank. Det er et langt lerret å bleke og kan kreve en del år og i hvert fall store investeringer. Vi tar det i hvert enkelt budsjett. Men hvis opposisjonspartiene er med oss i et stort kulturløft fram til 2014, vil jo det kunne gi et tilsvarende løft på bud-

sjettet som de fire årene vi har bak oss, med 2 milliarder i økning. Så vi tenker på å følge opp meldingen på alle punkter så raskt det lar seg gjøre rent praktisk og innenfor Kulturløftets rammer.

Så bare én ting som gjelder klarhet hos Fremskrittspartiet: Det står at nynorsken har blitt forfordelt. Det betyr vel egentlig det motsatte av hva Fremskrittspartiet mener å si. Men det kan jo være at man mener at man gjør nynorsken en veldig stor tjeneste, en såkalt bjørnetjeneste.

Olemic Thommessen (H) [10:48:25]: Jeg er særdeles enig med statsråden i viktigheten av at vi nå ved denne korsvei fokuserer på forholdet norsk–engelsk, eller iallfall hvordan det norske språket best skal ha rom i fremtiden. Jeg har etterlyst det skandinaviske perspektivet på det. Det er jo slik at det i Norden er et sted mellom 20 og 25 millioner mennesker som faktisk snakker et skandinavisk språk. I det ligger en stor ressurs, for dette dreier seg om volum. Det å ha liv i et språk dreier seg veldig mye om å ha et stort volum i skrift, tale, film – i alle sammenhenger der språk brukes.

I Norge har vi hatt en tøff språkdebatt i godt over hundre år. Kanskje har vi noe å lære bort? Kanskje kunne Norge ta en del initiativer i det nordiske fellesskapet for å styrke det skandinaviske språkfellesskapet? Jeg vil gjerne spørre statsråden om han har noen tanker om det.

Statsråd Trond Giske [10:49:37]: Jeg er helt enig med representanten Olemic Thommessen i dette perspektivet, og jeg tror også at det språklige, og egentlig kultursamarbeid generelt, er mye av basisen i det nordiske samarbeidet som vi har.

Det å ha en kulturproduksjon på eget språk som utveksles med andre land, særlig f.eks. innenfor film og tv-serier som originalspråket jo formidles på, riktignok med teksting, er en veldig effektiv måte å holde ved like den nordiske språkkompetansen på. Så dette er absolutt noe vi bør fortsette med. Dansk og svensk er jo i en tilsvarende situasjon som norsk – mediumstore språk som ikke i seg selv er truet, men hvor domenetapet er overhengende. Så her kan vi både lære av de tiltakene svensker og dansker gjør, kanskje også lære dem noe, og ha nytte av en bred utveksling.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [10:50:41]: Eg har to spørsmål til statsråden.

Det eine spørsmålet gjeld noko som står i meldinga, nemleg følgjande:

«Departementet ventar at riksdekkjande aviser i større grav gjev høve til å nytta nynorsk på redaksjonell plass.»

Eg lurar på kor lenge statsråden skal vente. Og viss han ventar og ventar og ingenting meir skjer, og dei som ønskjer å skrive nynorsk, framleis ikkje får lov til det, kva vil då statsråden gjere? Det er det eine spørsmålet.

Det andre spørsmålet er: Når det gjeld teksting og teiknspråktolkning for alle som ikkje kan høyre, kva konkrete tiltak vil statsråden setje i verk for at dei skal få dei rettane dei eigentleg burde ha til å få med seg nyheitene, til å få

med seg det som skjer, eller til å gå og sjå ein god norsk film, ved at det blir teksta? Kva konkrete tiltak vil statsråden setje i verk for å sikre at fleire får del i det som skjer i informasjonssamfunnet?

Statsråd Trond Giske [10:51:51]: For det første: Når det gjelder bruken av nynorsk og bokmål i pressen, er dette noe som tilligger redaktøransvaret. Vi har sågar i denne sal lovfestet redaktørfriheten, og det inkluderer ikke bare hva som skal på trykk, men hvordan det skal på trykk, hvilket skriftspråk som skal brukes.

Når det er sagt, tror jeg at den endrede språkdebatten vi nå har fått, hvor skismaet, konflikten mellom nynorsk og bokmål, er mye svakere og kanskje ikke lenger heller så nær integrert med andre samfunnskamper – ulike grupper som kultur/motkultur, sentrum/periferi osv. – gjør at muligheten for å få bruke alternativt skriftspråk til det som er hovedspråket i et medium, er større. Der ser vi en positiv utvikling. Men jeg er mot å bruke økonomiske tvangsmidler til å presse redaktører til å endre den linjen de vil ha. Det er brudd med redaktørplakaten. Her må vi bruke positive virkemidler, f.eks. stipend til god nynorsk-journalistikk, for det er ofte nynorsken som ikke slipper til.

Trine Skei Grande (V) [10:53:15]: Det var interessante bemerkninger om redaksjonell frihet, som jeg i og for seg deler.

Jeg har lyst til å spørre om språkbanken. Språkbanken er ikke bare en veldig viktig bank for forskning og utvikling, men også en viktig bank for innovasjon, tekniske løsninger og utvikling av gode forretningsideer knyttet til språk, som er knyttet til mye av framtida.

Å legge dette til Språkrådet betyr at en legger oppbyggingen av en bank knyttet til mye innovasjon, til det offentlige. Er ikke statsråden redd for at vi nå kaster bort en masse offentlige penger som egentlig kunne vært brukt til innovasjon, og som kunne vært drivkraft i bedrifter som hadde funnet på gode forretningsideer knyttet til en slik språkbank? Er det ikke slik nå at vi kaster bort masse penger på noe som egentlig kunne vært drevet fram av næringslivet selv?

Statsråd Trond Giske [10:54:14]: Nei, jeg tenker egentlig motsatt. Jeg tenker at dette er en infrastruktur, en base, som det kan bli veldig mye god næringsutvikling ut av. Problemet er bare at det er ikke én enkeltaktør som har råd til å lage den databasen av språk som trengs. Det må vi gjøre i fellesskap. Det er et slags kollektivt gode.

Så kan da ulike tjenester, næringslivsprodukter, gode arbeidsplasser utvikles på basis av den. Om det da skal være slik at vi som det offentlige sørger for at dette er gratis, fritt tilgjengelig for alle, eller om de som bruker dette i stort omfang og lager arbeidsplasser av det, skal være med å drifte og vedlikeholde i hvert fall de tjenestene som er nødvendige for at de kan bruke denne databasen, det får vi komme tilbake til.

Jeg tror vi må ta et felles løft her. Det er dette som må ligge som en basis, et fundament, for at alle de arbeids-

plassene som jeg er helt sikker på kommer på dette området, skal utvikles. Det er tankegangen. Vi sørger for det kollektive godet som en språkbase er, og så kan bedriftene lage gode norske arbeidsplasser ut fra det, basert på norsk språk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingrid I. Opedal (SV) [10:55:42]: I den nye boka til Morten Søberg, Senatet som aldri vart, fortel han om den første stortingsrepresentanten som kravde å bli referert på nynorsk. Det er litt stas å stå her i dag, som oldebarnet til Lasse Trædal, og behandle ei stortingsmelding som slår fast retten til å bruke sitt eige mål når som helst og kor som helst.

Mål og mening er eit viktig dokument som gjev ei god og samla framstilling av språksituasjonen her i landet. Viktige stikkord er språkleg identitet og språkleg mangfald i eit moderne fleirkulturelt samfunn. Gjennom konkrete tiltak vert grunnlaget lagt for ein heilskapleg norsk språkpolitikk. Ein viktig premis er at me har to jamstelte målformer. Meldinga slår fast at nynorsken er under press, og at det må gjerast viktige grep for å rette opp den skeive maktbalansen. Mellom anna må ein leggje «spesielt til rette for at nynorsk blir meir reelt likestilt med bokmål». Eller for å sitere fleirtalet, som understrekar «behovet for ei viss utjamning av konkurransevilkåra mellom bokmål og nynorsk».

Det er interessant å merke seg at Framstegspartiet, som skriv at dei er «varme tilhengere av nynorsk», også på dette området vil la marknadskreftene rå. Dei vil «avvikle fordelingen av en målform på bekostning av en annen».

Styrking av nynorsken treng eit mangfald av tiltak på mange ulike område av samfunnslivet. Eg vil kort peike på nokre som ligg i denne meldinga. Andre viktige tiltak, t.d. i barnehage og skule, ligg i St.meld. nr. 23 for 2007–2008 Språk bygger broer.

Omsynet til nynorsk skal alltid vurderast spesielt når det handlar om norsk språk. Dette krev arbeid over sektorgrenser, internt i og mellom departement. Kvar er t.d. nynorskperspektivet i den nye digitaliseringsmeldinga? Nynorskinstitusjonane må få gode rammevilkår i dei årlege statsbudsjetta. Dei fleste har lite pengar og er avhengige av offentleg støtte.

Det økonomiske grunnlaget for produksjon og publisering av nynorsk kvalitetsinnhald på Internett må sikrast.

I 2013 er det 200 år sidan Ivar Aasen vart fødd. I meldinga vert det vist til budsjettinnstillinga i 2007, der fleirtalet seier at ein fram mot 200-årsjubileet har eit særleg ansvar for å styrkje arbeidet med nynorsk språk og litteratur. Det skulle borge for at Språkåret 2013 er godt forankra både administrativt og politisk. Dette prosjektet vil kunne gje mange av dei verknadene meldinga framhevar som naudsynete.

Me har mykje å gjere. utfordringa blir å følgje opp meldinga i handling og i form av økonomiske løyvingar. Me i SV lovar å gjere vårt med utgangspunkt i eit

godt arbeidsprogram som vart vedteke på landsmøtet vårt nyleg.

Trine Skei Grande (V) [10:58:57]: Det er fristende å bruke litt tid på statsrådens historieskriving når det gjelder tegnspråket. Jeg tror at et lite søk i Stortingets dokumenter viser at dette ikke var noe Regjeringen fant på eller gjorde lett, men jeg er veldig glad for at vi i dag har fått tegnspråket inn i den posisjonen det har fått, så jeg skal ikke hive meg inn i noen polemikk med statsråden om det.

Det jeg hadde lyst til å snakke litt mer om, er norskens posisjon og de ulike utfordringer språket står overfor. Noen har varslet at norsk er et truet språk. Jeg deler nok ikke den oppfatningen. Grunnen til det er sammensatt.

Hvis vi ser 30 eller 40 år tilbake i tid, omtrent da jeg ble født, var det så å si ingen som lærte norsk ellers i verden. I dag er det titusenvis av mennesker som lærer norsk for å kunne bruke det som språk.

Dagens ungdom skriver utrolig mye mer enn hva jeg gjorde i min ungdomstid. I min ungdomstid skrev vi stiler, men vi skrev stort sett ikke noe mer. Dagens ungdom befinner seg i en digital verden, og de befinner seg i kommunikasjonsverden der skriftspråket er mye viktigere. Det betyr også at ungdom kommuniserer på mange ulike måter. De kommuniserer ulikt ut fra ulike fora de er i. Noen er engstelige for at man skal se SMS-språk i stiler, eller at man skal bruke Facebook-former i skolen, mens dagens ungdom vet at de ulike fora har ulike språk. Det fører til en større språkbevissthet og en større bevissthet knyttet til språkets sammensatthet.

En annen ting er at flerspråkligheten kommer til å bli normaliteten, og i en mer flerspråklig verden vil også norsk som språk kunne styrke seg, fordi flerspråklighet er mye mer vanlig. Og den som går rundt og tror at trusselen mot norsk heter engelsk, er, for å si det pent, ganske gammeldags, for kanskje kommer trusselen mot norsk til å hete mandarin eller arabisk eller noe annet. Det å tro at det er ett språk som har vunnet, er en ganske europeisk sentrert holdning i en globalisert verden. Derfor tror jeg at flerspråkighet, ulike språk, kommer til å ha mye større mulighet i en framtidig globalisert verden, fordi folk kommer til å kommunisere på mange ulike språk, og den intoleransen som Fremskrittspartiet presenterer med at det bare er eget skriftspråk som gjelder, tror jeg kommer til å være gammeldags ganske fort. Og i dette ligger også at politikken vår er knyttet til urfolks språk som en annen representant fra Venstre kommer til å snakke om.

Vera Lysklætt (V) [11:02:17]: Jeg slutter meg til det som representanten Trine Skei Grande har sagt i denne saken, men jeg vil gjerne si noe om det som har med samisk og kvensk språk å gjøre.

Meldingen som vi debatterer i dag, har som målsetting å være utgangspunkt for en helhetlig og sektorovergripende språkpolitikk, og da er det nødvendig at denne sal er oppmerksom på de forpliktelsene vi har i forhold til urfolks- og minoritetsspråk.

Statlige myndigheter har et selvstendig ansvar for å bevare og videreutvikle samisk og kvensk kultur, som også

er en del av den felles kulturelle arven i Norge. Det er viktig at nasjonale minoriteter og urfolk sikres retten til eget språk, kultur og samfunnsliv, slik det er forankret i internasjonale konvensjoner. Jeg er derfor svært glad for at et flertall i komiteen i merknads form har understreket at levende samiske språk er en sentral forutsetning for samisk kultur, og at det samme flertallet understreker at det er svært viktig at handlingsplanen for samiske språk blir fulgt opp med tilfredsstillende ressurser. Den forpliktelsen håper jeg at vi får se igjen i budsjettbehandlingene i årene framover.

Når det gjelder situasjonen for kvensk språk, er jeg noe mer bekymret. For tre generasjoner siden snakket en betydelig andel av innbyggerne i Troms og Finnmark kvensk eller finsk. Denne ressursen ble borte som en følge av statens fornorskningsspolitikk, og i dag er det tydelig manglende eller passive kvenske språkkunnskaper blant den kvenske befolkningen. Europarådets ekspertkomité uttrykte i 2007 en sterk bekymring for den mangelfulle politikken som norske myndigheter har ført for å berge det kvenske språket. Til tross for dette har Regjeringen ikke tatt tilstrekkelige grep. anbefalinger fra Europarådet er helt klare når det gjelder kvensk språk. Det må prioriteres en strukturert politikk for beskyttelse og fremme av kvensk språk i samarbeid med språkbrukerne, spesielt vedrørende standardisering av kvensk, bedring av undervisning i og om kvensk på alle nivå, og økning i bruken av kvensk i det offentlige rom. I tillegg vektlegges styrking av læremiddelutvikling og lærerutdanning. Etter Venstres mening gir behandlingen av språkmeldingen et svært godt utgangspunkt for å sette i gang konkrete tiltak for å styrke kvensk språk. I innstillingen skriver flertallet, alle unntatt Fremskrittspartiet, at kvensk er et svært utsatt språk, og legger til grunn at departementet vil fortsette med en systematisk styrking av språket. Samtidig understrekes det tydelig at det er departementet som har det overordnede ansvaret for kvensk språk og kultur. Det som imidlertid skuffer meg, er at det bare er Venstre, sammen med Kristelig Folkeparti og Høyre, som mener det er nødvendig med en egen handlingsplan for vitalisering av kvensk språk på alle nivå, og som fremmer forpliktende forslag om dette i innstillingen. Jeg synes det er svært underlig at regjeringspartiene ikke støtter dette forslaget, og kan ikke si annet enn at det er svært beklagelig. Det haster med å få på plass en slik handlingsplan.

Trine Skei Grande (V) [11:05:50]: Som saksordfører er det mange ting jeg synes vi skulle ha tatt opp. Derfor benytter jeg sjansen til treminuttersinnlegg.

Det ene er makten som ligger i språk, og et aspekt som er trukket fram i komiteinnstillingen, er det offentlige kommunikasjon med sine borgere gjennom det offentlige språket. Jeg må innrømme at jeg har sjøl sittet sammen med godt utdannede jurister og lest brev fra det offentlige, der det faktisk var umulig å skjønne poenget med å motta dette brevet. Jeg synes det er flott når f.eks. Oslo kommune har en kampanje for å bruke et bedre språk, men også et forståelig språk, og ikke et fagspråk, i kommunikasjon med sine borgere gjennom skriv fra det offentlige. Det

handler om makt og språk, men det handler også om god folkeskikk. Det er god folkeskikk at man snakker til folk på en måte som gjør det mulig for dem å forholde seg til den informasjonen de faktisk får. Dette henger sammen med den helhetlige tankegangen som jeg synes ligger her fra komiteen når det gjelder både muligheten til teksting og muligheten for å høre igjen sitt eget språk. Dette henger også sammen med satsingen på bruk av barnehager når det gjelder språkutvikling hos unger. Jeg synes det er rart at det er uenighet på noen av de områdene. Å bruke barnehagen til å teste unger i språkutvikling og også til å hjelpe dem på vei til en bedre språkutvikling er veldig viktig og utrolig lett investerte penger for den virkningen det får senere. Å gi ungene den hjelpen så tidlig som overhodet mulig, gir dem en bedre skolegang. Da er vi tilbake til språket som grunnleggende base, som jeg snakket om i mitt forrige innlegg. Det er en grunnleggende base for identitet og flerspråklighet som normalitet som hjelper oss i samfunnet til å tolerere at vi kommuniserer på ulike språk. I min drømmeverden har unger en mulighet til å kunne velge sitt eget morsmål som annet fremmedspråk, kunne få undervisning i det med skikkelig god kvalitet og få vitnemål. Men det er også en drøm at tegnspråk kan være et fremmedspråk i klassen, slik at ikke bare hun med implantat på øret kan få behandlet tegnspråket sitt likestilt med det talespråket hun har, men at også bestevenninnen kan velge det som et språk på skolen som alle andre språk. For meg er dette en tankegang om en grunnleggende holdning til språk og flerspråklighet som jeg tror det norske språket hadde hatt godt av, men først og fremst hadde norske elever hatt en stor fordel i livet hvis de hadde hatt denne muligheten.

Statsråd Trond Giske [11:09:17]: Først for å oppklare: Jeg tror kanskje vi snakker forbi hverandre når det gjelder norsk som et truet språk. Jeg tror ikke at noen språkforskere mener at norsk som sådan er truet, eller at ungdommene i Norge kommer til å gå over til engelsk i sin kommunikasjon på SMS eller Facebook.

Det som ligger i at norsk er truet, er at det er truet som et fullverdig språk, at det finnes områder i samfunnet der det ikke lenger finnes fullgode norske uttrykk. Vi ser f.eks. innenfor academia at veldig mye publiseres på engelsk. Det er viktig fordi man skal være en del av internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid. Men samtidig er det viktig at vi opprettholder et norsk fagspråk. Man forstår bedre sitt eget språk. Man tenker klarere på sitt eget språk. Derfor sier vi bl.a. at målet må være at når man publiserer noe på engelsk, f.eks. en doktorgradsavhandling, må det også være et godt sammendrag på norsk, slik at man hele tiden må bruke norsk språk. Det som ligger i å være truet, er at det ikke er fullverdig. Det skal vi være bevisst på, og vi skal sørge for at vi har disse faguttrykkene. Næringslivet kan være en annen slik arena.

I replikkordvekslingen fikk jeg spørsmål fra Molvær Grimstad om hvordan vi skal følge opp tegnspråket. Det rakk jeg ikke å svare på. Det må vi gjøre i nært samarbeid med brukerne. Men Språkrådet kan få styrket sin kompetanse her. Vi må jobbe internasjonalt og sørge for at tegnspråkets stilling også der blir sterkere. Vi må vurdere

situasjonen for tegnspråkbrukerne med hensyn til praktisk tilrettelegging for bruk av tegnspråk på ulike samfunnsområder og de formelle rettighetene og pliktene som er knyttet til dette. Vi vet jo også at ny teknologi, nye måter å kommunisere på, kan legge til rette for at også tegnspråket kan komme til anvendelse i mange flere sammenhenger. En viktig konsekvens av meldingen er å følge opp dette på en god måte.

Jeg synes at denne debatten viser at norsk språkdebatt er kommet inn i et annet farvann. Tiden for de tilspissede debattene og sterke konfliktene tror jeg er forbi. Vi ser at både nynorsk- og bokmålbukere har en felles sak, nemlig å sikre begge skriftspråkene et godt norsk. Jeg synes derimot det er litt rart at enkelte partier her i salen bruker ordet «tvang» om å lære sidemål. Vi bruker jo vanligvis ikke ordet «tvang» om andre ting i fagplan og lærerplan og om det man skal lære på skolen. Det er helt det samme her. Skal vi ha en kunnskapsskole, må jo det å lære de to skriftspråkene norsk og nynorsk være et av fundamentene for en god kunnskapsskole. Så uttrykket «tvang» synes jeg er en merkelig terminologi.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2742)

Sak nr. 2 [11:12:36]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om samtykke til deltakelse i beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av fellesskapsprogrammet for vern av barn som bruker Internett og annen kommunikasjons-teknologi (Sikrere Internett) 2009–2013 (Innst. S. nr. 194 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 44 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2744)

Sak nr. 3 [11:13:09]

Interpellasjon fra representanten Ola T. Lånke til kultur- og kirkeministeren:

«Høsten 2004 vedtok Stortinget en ny § 100 om ytringsfrihet i Grunnloven. Den nye paragrafen fastslår blant annet at staten har en plikt til å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale. Paragrafen retter seg mot de institusjonelle forutsetningene for ytringsmuligheter. Infrastrukturkravet innebærer at staten har plikt til å legge til rette for kanaler og institusjoner som sikrer en åpen og opplyst offentlig samtale, der velgerne kan sikres faktisk informasjon på alle samfunnsområder, og får tilgang til informasjon som belyser konsekvensene av politiske forslag på en grundig måte. Slik informasjon kan være vanskelig å tilegne seg i dagens medievirkelighet, noe vi eksempelvis har vært vitne til i forbindelse med flere spørsmål knyttet til innvandrings- og integreringspolitikken.

Hvordan vil statsråden sikre at velgerne får ta del i slik åpen og opplyst offentlig samtale som § 100 i Grunnloven krever?»

Ola T. Lånke (KrF) [11:14:22]: Vi skal over til et beslektet tema.

Ytringsfriheten er stadig gjenstand for diskusjon både i Norge og i andre land, men tilnærmingen kan være noe forskjellig. Jeg tror knapt noen vil hevde at ytringsfriheten er truet i Norge, iallfall ikke ytringsfriheten som idé eller som en av bæresøylene i vårt rettssystem. Dertil er den solid forankret i menneskerettighetene, og nå også i vår grunnlov. Den største faren er imidlertid selvfølgeliggjøring, noe som jo ikke bare gjelder ytringsfriheten.

Det som imidlertid gir grunn til bekymring, er at vi synes å være lite opptatt av om ytringsfriheten virkelig er reell, og da mener jeg også om den oppleves like reell for alle i befolkningen.

Som innfallsvinkel har jeg vist til infrastrukturkravet i Grunnloven § 100, som innebærer:

«Det påaligger Statens Myndigheter å lægge forholdene til Rette for en åben og oplyst offentlig Samtale.»

Ifølge stortingsmeldingen som gikk forut for endringsforslaget til ny § 100 i Grunnloven, skal det offentlige rom fremme de tre «samfunnskonstituerende prosessene sannhetssøking, demokrati og individets frie meningsdannelse». Det påhviler altså staten et overordnet ansvar for oppbyggingen av det offentlige rom slik at individer har en faktisk ytringsmulighet.

Ytringsfrihetskommisjonen la i sin tid til grunn at det såkalte infrastrukturkravet kan omfatte et bredt spekter av offentlige tiltak som spenner fra skole, utdanning, kunst, kultur, offentlig støtte til organisasjoner, via pressestøtte til økonomisk støtte til medier for minoritetsgrupper. Det kan selvsagt være alt dette og mer enn det.

Jeg vil her avgrense meg til medienes betydning for ytringsfriheten, og spørre kulturministeren, som er øverste ansvarlige for mediepolitikken: I hvor stor grad oppleves ytringsfriheten i Norge som reell?

Vi sier stolt at vi har en fri og uavhengig presse i Norge. Vi vet jo at for noen tiår siden var avisene i Norge eid og styrt av de politiske partiene. Det var også den gang NRK var en statsstyrt monopolinstitusjon for kringkasting, og Stortinget hadde sine årlige debatter om programinnholdet i Norsk rikskringkasting. Vi har ikke noe ønske om å gå tilbake til den tiden.

Likevel må det være tillatt å spørre om vi nå har satt oss til rette i den stikk motsatte ytterlighet. På 1960- og 1970-tallet var det i alle fall mediedebatter i Stortinget. Mange politikere var mediepolitisk engasjert. Det var naturligvis fordi debattene også dreide seg om selve det innhold mediene formidler. Ansvar for innholdet er for lengst overlatt til redaktørene.

Men så opplever vi i dag at det tilsynelatende bare er en håndfull representanter som interesserer seg for mediepolitikk, og som deltar i disse debattene. De få debattene i Stortinget som handler om mediepolitikk, dreier seg i stor grad kun om regulatoriske enkeltspørsmål, omkring

eierskap, politisk reklame i TV, reklamepauser osv. Debatt om mer overordnede prinsipper og de lange linjer er fraværende.

Hva forteller dette? Jo, at vi holder oss med det vi kan kalle et «mediopolitisk adhokrati», som ikke interesserer mer enn en liten elite. Forstå meg rett: Vi har vært med på å lovfeste Redaktørplakaten – den står fast. Jeg er ikke ute etter å ta tilbake makta fra redaktørene. Men det jeg vil si, er at dersom det er slik at pressen eller media utgjør den fjerde statsmakt, hvorfor debatterer vi den aldri lenger i Stortinget? Hvorfor tar vi oss ikke tid til å diskutere mediernes rolle, deres makt og deres samfunnsansvar? I en periode hadde vi i det minste mediepolitiske redegjørelser med påfølgende diskusjon her i salen. Det er en stund siden.

Samfunnet er som kjent dynamisk. Det er i stadig forandring. Fordrer ikke det også en dynamisk mediepolitikk? Men har vi det? Forutsetningen for en aktiv og informert deltakelse i samfunnsdebatten er fri tilgang til et mangfold av informasjon og synspunkter. Mediene utgjør et institusjonalisert system av informasjonsformidling og samfunnsmakt.

Den såkalte Maktutredningen betegner i sin sluttrapport massemediene som den sentrale arenaen for kampen om politisk makt – de er mer politisk uavhengige, men «derimot viktigere i kroning og detronisering av politiske og andre ledere. En redigert offentlighet krever at politikere og andre aktører tilpasser seg en journalistisk form og utnytter mediernes særtrekk når de søker innflytelse.»

I en kronikk om politisk kultur i mediene i Aftenposten 14. august i fjor påpekte stortingspresident Thorbjørn Jagland:

«Vi trenger en styringsdyktig politisk kultur i stedet for en galluppreget politisk elite.»

Videre sier han:

«Intet oljefond kan hjelpe oss hvis vi ikke har politikere som greier å tenke helhetlig og langsiktig. Men samspillet mellom medier, meningsmålinger og opportunistiske politikere undergraver nettopp dette.»

Den statlige pressestøtten og momsfrataket utgjør en viktig del av infrastrukturkravet. Fra tid til annen dukker det opp utspill som berører disse, som vedtaket i Språkrådet om at det bør stilles krav om en nynorskandel i avisene. Den direkte pressestøtten utgjør i dag 20 pst. av statens totale bidrag, mens momsfrataket utgjør om lag 1,3 milliarder kr i året, og der de største summene utbetales til de største mediebedriftene.

Arne Finborud skrev nylig i Dagens Næringsliv om hvordan pressestøtten og momsfrataket i sin tid kom i stand i 1969. Han beskriver det som en «hestehandel på høyeste plan» og minner om at «for 40 år siden levde aviser og politikere i et skjebnefellesskap». I dag er eierforholdene endret, med såkalt profesjonelle eiere «som forsyner seg grovt av matfatet i gode tider uten å stille opp når det butter imot».

Kristelig Folkeparti og undertegnede har vært en forsvarer av pressestøtte og momsfratak, fordi hensikten med disse ordningene har vært å bidra til større mangfold i

avismediene. Og fortsatt tror vi det representerer en del av svaret på det som benevnes som infrastrukturkravet i Grunnloven. Forsatt tror vi disse ordningene bidrar sterkt til at nordmenn er et av de mest avislesende folk. Det betyr imidlertid ikke at vi er imot at det foretas en gjennomgang for å se på om denne 40 år gamle ordningen fortsatt har en innretning som tjener det egentlige formålet på en god måte. Jeg vil spørre statsråden om tiden ikke nå er inne for igjen å nedsette et nytt dagspresseutvalg.

De harde avkastningskravene i mediene er imidlertid en utfordring. I dag forventes det at investeringer i kulturinstitusjoner i prinsippet skal ha den samme avkastning som en investering i et industriselskap. Det fører til at de publisistiske hensyn lett skyves i bakgrunnen – økonomisk utarming, oppsigelse av journalister og svekket mediekvalitet blir resultatet. Denne våren er dette særlig aktuelt.

Men det er ikke bare avkastningskravene som gir grunn til bekymring. Også utilbørlig press fra utgivere mot redaktører er blitt et tema. Ifølge en undersøkelse utført av Fagpressens Redaktørforening opplevde en rekke redaktører sin situasjon så vanskelig at de vurderte å si opp sin stilling.

I dagens medievirkelighet kan det i mange tilfeller være vanskelig å tilegne seg informasjon som på en grundig måte belyser konsekvensene av politiske forslag. Innvandring og integrering er eksempelvis områder hvor det i den senere tid har vært mye debatt. Denne debatten har ofte vært preget av polarisering, bruk av ord som tilslører istedenfor å klargjøre, og tilløp til demonisering av politiske motstandere. Noen har beskrevet det som «konfrontasjons-samfunnet». Det virker som det å oppnå konfrontasjon og finne feil er viktigere enn å beskrive virkeligheten.

Her må vi som politikere feie for egen dør. Den tabloidiserte og polariserte framstilling gir kanskje en underholdningsverdi, men tjener den ytringsfriheten? Bidrar det til å gjøre den mer reell? Svaret er nei.

Og hvordan virker det inn på dem som ikke har bodd så lenge i Norge? Jeg har snakket med forskere som bekrefter at innvandrere generelt er multikonsumenter når det gjelder medier. Men mye tyder på at mye av konsumet retter seg mot de store internasjonale kanalene og ikke så mye mot de norske. Dette bidrar ikke uten videre til integreringen i det norske samfunnet. Infrastrukturkravet retter seg ikke minst mot disse nye landsmenn. Statlige myndigheter har et ubetinget ansvar overfor disse, både ved å stimulere til mer forskning omkring innvandrernes mediebruk og ved å legge til rette for tiltak som bidrar til å øke kunnskapen om og forståelsen av norsk kultur, politikk og samfunnsliv. Hva akter statsråden å gjøre med dette?

Så har kulturministeren også lansert et forslag om et medieombud og et ekspertutvalg som skulle vurdere dette. Senere har en annen variant av dette vært luftet. Jeg tillater meg å spørre hvor denne saken står. Det ble registrert motstand fra Redaktørforeningen og Norsk Presseforbund. Man fryktet at dette kunne true selvjustisordningen.

Det er forståelig at man ikke ønsker en statlig overdommer eller sensurinstans, men det var vel ikke hensikten. Jeg har merket meg at det blant journalistene ikke var like stor motstand mot en slik ordning. Jeg mener

også det er av interesse å få forslaget vurdert, og imøteser resultatet.

Infrastrukturkravet er omfattende. Det pålegger myndighetene å sørge for et vidt spekter av tiltak for å sikre at alle samfunnslag har ytringsmulighet. Jeg har bare berørt noen av de mange problemstillingene.

Redaktørene i Mandag Morgen stilte følgende spørsmål i en kronikk i Aftenposten 19. september i fjor:

«De tradisjonelle massemediene nedbemanner og strammer inn. Kan de samtidig klare å bli mer åpne for kritisk dialog med leserne?»

De påpeker at debatten om hva slags medier vi trenger, må komme nå.

Når det gjelder mediernes samfunnskontrakt, stod man tidligere overfor et samfunn med underskudd av informasjon, mener de, og skriver:

«Nå må vi forme en mediepolitikk for et samfunn der leseren lider av overskudd på informasjon, og underskudd på innsikt.»

Jeg mener tiden er overmoden for en politisk debatt om dette. En debatt er også viktig i seg selv, selv om den ikke fører til de store forandringer på kort sikt. En debatt kunne hjelpe oss til å reflektere og bedre forstå hvordan informasjonssamfunnet virker, og hvordan det bør utformes i fremtiden. Uten debatt, heller ingen dynamisk og tidsmessig mediepolitikk.

Statsråd Trond Giske [11:24:31]: Interpellanten tar opp et viktig tema, om hvordan vi kan sikre at velgerne får ta del i en åpen og opplyst offentlig samtale, som § 100 i Grunnloven krever. Det kan synes som om bakgrunnen for interpellasjonen er noen konkrete politiske forslag knyttet til innvandrings- og integreringspolitikken, men uten et mer konkret spørsmål finner jeg det vanskelig å gå inn i det.

Interpellanten tar opp et omfattende spørsmål, som går inn i alle områder i mediepolitikken, og som det er vanskelig å svare utfyllende på i løpet av et timinuttersinnlegg. Som det framgår av forarbeidene til den nye § 100 i Grunnloven, omfatter infrastrukturkravet et bredt spekter av politikkområder som legger rammebetingelser for det offentlige rom og for de institusjonene som utgjør infrastrukturen for den offentlige samtalen.

Store deler av kultur-, medie-, utdannings- og forskningspolitikken kan derfor ses som ledd i oppfyllelsen av et infrastrukturkrav.

For det første har vi lover og forskrifter som regulerer de institusjonene som utgjør ytringsfrihetens infrastruktur. Eksempler på dette kan være folkebibliotekloven, opplæringsloven, universitetsloven, medieeierskapsloven og kringkastingsloven. Også regler om redaktøransvar, kildevern, ærekrenkelser, privatlivets fred, personvern osv. kommer inn her.

For det andre har vi økonomiske virkemidler, som f.eks. finansieringen av det offentlige skolevesenet, økonomiske tilskudd til drift av medier og økonomiske støtteordninger til kulturtiltak og kulturinstitusjoner, som også er en del av den offentlige samtalen.

For det tredje har vi lover som gir offentlige virksom-

heter plikt til å informere, eller befolkningen rett til å kreve informasjon, noe som også hører til i dette bildet. Det viktigste eksemplet her er antakelig offentlighetsloven. I denne sammenheng vil jeg også trekke fram statens kommunikasjonspolitikk. Fornyings- og administrasjonsdepartementet har nylig sendt et utkast til ny kommunikasjonspolitikk på høring. Her slås det bl.a. fast at målene for den statlige kommunikasjonspolitikken skal være at innbyggerne skal få god informasjon om sine rettigheter, plikter og muligheter, ha tilgang til informasjon om statens virksomhet og inviteres til å delta i utformingen av politikk, ordninger og tjenester.

Siden representanten Lånke i sitt spørsmål først og fremst viser til formidling av informasjon og debatt om politiske saker, vil jeg gå noe mer i detalj om den delen av infrastrukturkravet som gjelder mediene og mediepolitikken.

Mediene er en sentral del av infrastrukturen for offentlig utveksling av informasjon, synspunkter og debatt. For de fleste er mediene den viktigste kilden til informasjon om politiske beslutninger og debatt om politiske spørsmål. Mediene er med på å gi borgerne grunnlag for å ta informerte standpunkt til politiske spørsmål og andre samfunnsspørsmål.

Staten bidrar på ulike måter til at mediene kan fylle denne funksjonen:

1. Gjennom pressestøtten og momsfrirket for avisene sikrer staten et livsgrunnlag for aviser som har gode lesertall, men som likevel ikke er bærekraftige på grunn av måten annonsemarkedet fungerer på. Da Regjeringen tiltrådte i 2005, økte den bevilgningen til produksjonstilskudd med 7,5 mill. kr. I 2006 innførte Regjeringen en ny ordning med kompensasjon for økte portoutgifter. Portokompensasjonene er senere integrert i produksjonstilskuddet, til sammen nær 13 mill. kr.
2. Infrastrukturkravet innebærer et særlig ansvar for å sikre minoritetsgrupper ytringsfrihet og mulighet for demokratisk deltakelse. I 2008 ble tilskuddet til samiske aviser økt med 5 mill. kr – eller hele 35 pst. – for å stimulere til etablering av samiskspråklige dagsaviser. I 2009 ble tilskuddet økt med nye 3 mill. kr.
3. Medieeierskapsloven sikrer mot at dominerende eierposisjoner på mediesektoren begrenser den reelle ytrings- og informasjonsfriheten i samfunnet og mot at eierposisjoner utnyttes for å fremme eiernes egne politiske eller økonomiske særinteresser. Regjeringen la i 2006 fram et lovforslag som reverserte Bondevik-regjeringens liberalisering av eierskapsreglene og sikret at ingen aktør kan kontrollere mer enn en tredjedel av et enkelt mediemarked på nasjonalt nivå.
4. Lov om redaksjonell uavhengighet i mediene trådte i kraft 1. januar i år. Loven krever at alle nyhets- og debattmedier skal ha en redaktør som skal lede den redaksjonelle virksomheten og stå fritt og uavhengig av eierne i den løpende redigeringen av mediet.
5. Gjennom kringkastingsavgiften og finansieringen av

NRK sikres hele befolkningen et grunnleggende tilbud i fjernsyn og radio så vel som et innholdstilbud på nye plattformer som Internett, mobil-tv m.v. Allmennhetens forventninger til NRKs programtilbud fastsettes i NRK-plakaten som vedtas her i Stortinget, og deretter i selskapets vedtekter.

6. Gjennom konsesjonsvilkår søker Regjeringen å sikre at private kringkastere påtar seg forpliktende programvilkår, slik at begrensede frekvensressurser blir brukt til beste for hele befolkningen. For eksempel blir det stilt krav om programtilbud for minoriteter som det ikke ville vært mulig å prioritere under rent kommersielle rammebetingelser.
7. Ved å legge til rette for digitalisering av kringkastingsnettene vil vi sikre universell tilgang, rimeligere distribusjon og større kanalmangfold.
8. Ved å sette av plass til en åpen kanal i det digitale bakkenettet, som vil slippe frivillige organisasjoner til, sikrer vi at ikke-kommersielle tilbud kan slippe til i et mediebilde som for en stor del er preget av kommersielle krefter.

Dette er noen av de tiltakene som Regjeringen har tatt initiativ til for å oppfylle infrastrukturkravet på medieområdet.

Det riktigste svaret på interpellantens spørsmål er likevel å vise til at mediepolitikken bare er en bit av bildet. Kulturløftet som sikrer et kulturtilbud til alle, bidrar i den offentlige samtalen. Styrkingen av kommuneøkonomien gjør at skolene blir i bedre stand til å legge til rette for debatter og kritisk tenkning blant elevene. En utrolig utbygging av nett til både tv, radio og Internett bidrar til at informasjonsflyten går bedre. Dette er bare noen av tiltakene – listen er uendelig lang. Hver dag er vi et skritt nærmere en fullstendig «aaben og oplyst offentlig Samtale».

Det er selvsagt en viktig debatt det interpellanten tar opp om hvordan mediene fungerer. Samtidig som vi har en redaktørplakat som sikrer redaktørfriheten, og samtidig som vi trenger en uavhengig og fri, kritisk presse, bør vi alle som samfunnsaktører delta i debatten om hvordan den offentlige samtalen organiseres og foregår. Dette er, som interpellanten selv sa, et ansvar som hviler tungt på oss selv som politiske debattanter: Hvordan fører vi våre samtaler, hvordan møter vi kritiske synspunkter, hvordan tar vi imot innspill som går på tvers av det vi selv mener? Vi bidrar også, i den grad debatten forflates, til spissformuleringer eller kanskje vrangforestillinger, som gjør at den konstruktive, opplyste debatten blir svakere. Her kan vi også bidra. Men at også mediene har et ansvar for å sørge for at opplysninger kommer fram til befolkningen, at saklig debatt og informasjon preger dagsordenen, og at underholdningssamfunnet ikke overtar på alle arenaer, det er viktige debatter, som jeg er helt sikker på at mediene selv også tar.

Vi står overfor det største teknologiskiftet innenfor mediebransjen siden trykkekunsten ble oppfunnet. Digitaliseringen har så vidt begynt. Dette kommer til fundamentalt å endre måten mediene fungerer på, og det kommer til å utvikle, forhåpentligvis, nye forretningsmodeller. Vi vet ennå ikke hvordan framtidens medielandskap kommer til

å se ut. Det vi vet, er at vi bruker mer tid på mediene enn noensinne – vi fyller både jobb og fritid med inntrykk fra mediene. Derfor er også mediene viktigere enn noensinne, og derfor er disse debattene som interpellanten drar opp til, viktige debatter også i denne salen. Vi kan gjennom utdanning, etterutdanning og samarbeid med organisasjonene bidra til kvalitetsutvikling også innenfor journaliststanden, at man har gode begreper om kvalitet, om saklighet, objektivitet osv., at man forstår sitt fag og kan utvikle seg videre. Jeg tror vi har journalister i Norge som er genuint interessert i å gjøre en god jobb, og som, hvis forholdene legges til rette for det, kan gjøre den jobben på en god måte. Det å ha kritiske journalister, det å ha gode medier, er også et fundament for kvaliteten på det vi gjør i våre yrker, både i storting og i regjering. At det offentlige maktapparatet hele tiden går kritisk etter av journalister som har ressurser og kapasitet til å grave og spørre og finne fram til ting som er skjevt eller galt, er også et fundamentalt nødvendig redskap for at vi hele tiden skal se kritisk på vår egen jobb og gjøre en best mulig jobb. Så dette er også en særdeles viktig debatt for virkemåten til det norske samfunnet.

Ola T. Lånke (KrF) [11:35:22]: Jeg takker statsråden for svaret, som jeg kanskje ikke føler traff helt nerven i det som var mitt engasjement i mitt innlegg. Men statsråden pekte på en rekke tiltak som er gjennomført i løpet av siste stortingsperiode med sikte på å oppfylle infrastrukturkravet i Grunnloven § 100, og avsluttet vel sitt innlegg med å si at vi for hver dag kommer nærmere målet om en «aaben og oplyst offentlig Samtale». Jeg er ikke sikker på om det er hele sannheten, og mitt spørsmål går likevel på dette: Er det så sikkert at alle disse enkelttiltakene, disse små regulatoriske grepene, alt fra det med å endre på portotakster og bedre rammevilkårene for samiske aviser til lovfesting av Redaktørplakaten – alt dette er veldig bra, han nevnte flere ting – alene bidrar til å svare på det spørsmålet som jeg stilte?

Situasjonen er den i dag at utviklingen går med hurtigtogs fart. Utviklingen, ikke minst den teknologiske, innenfor mediene går med rasende fart, og vi politikere har store problemer med å henge med i svingene, rett og slett for å følge med. Jeg synes det gjenspeiler nettopp den situasjonen at veldig få politikere tar seg tid til og bryr seg om å diskutere disse mediepolitiske overordnede prinsipielle spørsmålene som jeg prøvde å dra opp i mitt innlegg. Det er mulig at man kan løse en god del av disse tingene med enkelte såkalte adhokratiske grep fra regjering og storting, men i det store og hele tror jeg en debatt bør etterlyses nettopp fordi den er oppdragende. Statsråden var selv inne på det, at vi har et stort ansvar selv som politikere for hvordan vi opptrer i mediene. Det er jeg helt enig med statsråden i. Men jeg tror debatten som burde vært ført her i salen om disse store linjene, ville bidratt til å oppdra oss, og den ville bidra til en dialog med mediene, en dynamisk utvikling, som i det store og hele kanskje ville vært et enda bedre skritt i retning av å oppfylle infrastrukturkravet. Jeg registrerer da at statsråden ikke tok seg tid til å svare på de utfordringene jeg kom med. Jeg går ut fra at det delvis

var fordi han hadde et ferdigskrevet innlegg og ikke hadde hørt hva jeg hadde tenkt å si, men han får en sjanse til, og den vil jeg gi ham nå: Hva med minoritetene? Hvordan skal vi legge til rette for at deres mediebruk og medievaner kan penses mer i retning av norsk kultur, norsk politikk og norsk samfunnsliv enn det som tilsynelatende er tilfellet? Hva med et nytt dagspresseutvalg? Det er snart ti år siden det siste kom, og med den raske utviklingen vi har hatt, må det snart være på tide med et nytt. Og hva med å få mediepolitiske redegjørelser tilbake til denne salen, slik vi hadde på slutten av 1990-tallet, og som jeg tror – selv om heller ikke de påkalte den store oppmerksomhet – bidrog til at man satte viktige prinsipielle spørsmål på kartet. Jeg utfordrer statsråden til å ta opp igjen disse tingene.

Statsråd Trond Giske [11:38:40]: Representanten Lånke har et brennende engasjement for mediepolitikken, og det tjener ham til ære, for det er en viktig sak som enda flere burde være engasjert i. Samtidig var jo interpellasjonen i sin skriftform langt videre og bredere enn hans innlegg fra talerstolen, som mer spesifikt kanskje gikk mer på debattkulturen og muligheten i dagspressen til å slippe til orde f.eks. ulike minoriteter.

Jeg kan jo gjenta alle disse virkemidlene – representanten Lånke kjenner dem jo godt – som momsfitak, produksjonsstøtte osv. Samtidig ser vi at medieutviklingen har to forskjellige trekk. Det ene er at man får kommersielle aktører som blir mer og mer like hverandre, hvor underholdningspresset for å selge reklame blir sterkere. Det er ikke nødvendigvis slik at et mangfold av kanaler gir et mangfold i innhold, tvert imot kan det gi mer ensretting. Desto viktigere er det da at vi slår ring om den allmennkringkasteren vi har, at vi beholder én uavhengig, sterk aktør som har et bredt tilbud innenfor radio og tv, og også Internett, og som ikke er styrt av reklameinntekter. Og i så måte er det jo særdeles viktig at ikke bare de tre rød-grønne partiene, men også store deler av opposisjonen – ikke minst representanten Lånkes parti, vil jeg håpe – står fast på kringkastingslisensen og en solid finansiering av NRK. Et NRK som ble mer avhengig av andre inntekter eller sågar ble solgt og stykket opp, slik det største opposisjonspartiet vil, ville ført til et fattigere Medie-Norge og dårligere muligheter for å sikre den mangfoldige bredden som interpellanten er opptatt av.

Så spør interpellanten om vi trenger et dagspresseutvalg. Jeg tror ikke vi trenger et nytt dagspresseutvalg, men det vi sannsynligvis trenger i årene som kommer, er en fullstendig gjennomgang av hele mediepolitikken vår, fordi rammebetingelsene innenfor mediene endrer seg så dramatisk. Vi vet ikke engang om papiravisene overlever i framtiden. Kanskje er en 250 år gammel kobling mellom redaksjonelt stoff og annonser og kunngjøringer på papir over. Kanskje fører teknologiskiftet til at det er andre kommunikasjonsplattformer som vil bli dominerende. Vi vet at vi nå er veldig nær at det norske folk i gjennomsnitt bruker mer tid på Internett enn på tv. Det betyr at en ny plattform blir den mest brukte mediekanalen. Alt dette fører til endrede bruksområder og endrede forretningsområder.

Jeg tror de lokale avisene, regionsavisene, på papir

kommer til å bestå i lang tid. Den identitets-, kultur- og lokaltilhørigheten som bygges opp rundt det, kommer til å bestå lenge. Men vi ser jo nå hvordan f.eks. løssalgsavisene sliter dramatisk, og hvordan også store, tunge avisorganer ute i verden går over fra papir til nett. Dette er ting vi må følge med på og gjennomgå etter hvert som utviklingen tegner dette bildet av framtidens Medie-Norge.

Gunn Karin Gjul (A) [11:42:13]: Først vil jeg takke interpellanten for at han reiser en prinsipielt veldig viktig debatt om ytringsfrihet og demokrati og den norske befolknings mulighet til å delta i den offentlige debatten.

Jeg må si at etter å ha lest interpellasjonen var jeg ikke helt klok på i hvilken retning denne debatten skulle gå, men nå skjønner jeg jo at det blir en mer tradisjonell mediedebatt ut av det. La meg likevel få lov til å komme med noe som kanskje ligger litt på sidelinjen, men som jeg mener er viktig, og det er den teknologiske utviklingen som utfordrer media og mediepolitikken i særdeleshet, noe også statsråden nå avsluttet med.

Vi vet at ikke minst Internett blir like mye sett på som tv i dag. Vi ser også at avisene blir utfordret av nettet. Vi kan kanskje se for oss i framtiden at vi istedenfor å sitte og lese papirutgaven, kommer til å sitte med en digital avis – en digital avis som vi laster ned, og som vi ikke trenger å få i postkassen vår om morgenen, men får direkte lastet ned på skjermen. Vi trenger ikke å sitte hjemme i vår egen stue for å motta den avisen. Vi kan være på en flyplass i London eller i helt andre deler av verden og likevel motta den digitale avisen vår. Så mulighetene og utfordringene på dette området kommer til å være betydelige de kommende årene.

Lånke nevnte at vi som politikere har et ansvar for å sørge for at vi har ytringsfrihet, og at vi har en god offentlig debatt. La meg da nevne partienes rolle for å sikre den offentlige debatten. For jeg mener at vi ikke minst gjennom utformingen av partiprogrammene våre kan invitere velgerne, befolkningen, til å være med og skape ny politikk, og være med og bidra til den politiske ytringen. I forbindelse med utformingen av Arbeiderpartiets program for neste stortingsperiode har vi prøvd å bidra til dette. Vi har bl.a. invitert til debatt gjennom bruk av nettet. Vi har hatt samråd med masse lag og organisasjoner, reist land og strand rundt, og det har altså resultert i at vi fikk inn over 8 000 forslag til Arbeiderpartiets program. Så det har ikke bare vært menige, vanlige partimedlemmer som har fått lov til å bidra her, men folk land og strand rundt.

Så ser vi at nettet nå gjør at informasjonsflyten definitivt er bedre enn noen gang. Og vi ser at en nå er i starten med sosiale medier, som en også mener vil være et veldig viktig bidrag med tanke på ytringsfrihet og muligheten for den vanlige borger til å delta i debatten og komme med sine ytringer og bli hørt. I løpet av våren har vi jo sett at alle de politiske partiene har begynt å engasjere seg sterkt i de sosiale mediene. Vi ser at både blogg, Facebook, Twitter, Orego og You Tube nå er i ferd med å bli ganske sentrale i forhold til hvordan befolkningen deltar på disse flatene, men også at de politiske partiene nå på en helt annen måte kommuniserer med velgerne på den måten.

Det som er litt interessant, er jo at det gjør at det kommer opp nye aktører. Vi opplever at 18-åringer som ellers aldri ville ha blitt lyttet til og hørt på i det norske samfunnet, plutselig i løpet av en dag kan bli en viktig enkeltaktør. Vi så jo nettopp bare for noen dager siden hvordan en 18-åring plutselig fikk en veldig sentral betydning. Det var 18-åringen Even Sandvold, som gjorde det grepet at han fikk Warner Musics irritasjon over seg, og ble kalt for en «drittunge» på Twitter av Warner Music, og det høstet global irritasjon. Det gjorde at Even Sandvold, som hadde ytret som sin mening at han syntes det var vanskelig å kjøpe plater lovlig på iTunes, fikk veldig stor offentlig oppmerksomhet og gjennom det nettsamfunnet plutselig var kjent verden over fordi han hadde irritert Warner Music, men også fordi han høstet veldig mye sympati.

Noen av de mest populære bloggene og det at vi nå har fått et helt annet nettsamfunn, andre sosiale medier, gjør at nye mennesker, nye befolkningsgrupper, har muligheter til å bli hørt på en helt annen måte. Jeg tror vi også er nødt til å ta inn over oss i den offentlige debatten om mediepolitikk framover at også sosiale medier kommer til å bli en viktig del av det. Fremdeles har man veldig mange barnesykdommer, men jeg tror at det er viktig at vi som politikere tar det på alvor og bidrar til at dette blir en viktig del av den offentlige debatten framover.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:47:41]: Representanten Lånke tar opp en meget interessant interpellasjon om en av våre viktigste verdier som skiller oss fra de samfunn som er fundamentalistiske og udemokratiske, nemlig ytringsfriheten.

Dette er jo tema som, som vi allerede merker av debatten, har veldig mange sider. Det handler om verdiforvaltning, det handler om lover, det handler om økonomiske rammebetingelser for mediebransjen, og det handler om forvaltning av konsesjoner. Jeg skal touche innom noen få av disse temaene.

Det første jeg har tenkt å ta utgangspunkt i, er hvordan vi på ledende nivå i Norge forvalter dette med verdien ytringsfrihet. Hvis vi tenker to–tre år tilbake på debatten om karikaturtegningene, var det en debatt som gikk over hele verden, og også i norske medier. I den sammenheng skulle jeg ønsket meg en kulturminister som var fanebæreren for ytringsfriheten i Norge og stod på barrikadene og fortalte om hva vi i Norge definerer som ytringsfrihet. Men i den sammenheng var vår kulturminister fraværende og usynlig – en ellers svært så synlig politiker i vårt samfunn. Tilsvarende var det da vi fikk diskusjoner rundt blasfemiparagraf og regler om religionskritikk: Den til vanlig svært så synlige kulturministeren ble plutselig usynlig og dukket ut av debatten. Man kan jo stille seg spørsmålet om hvorfor statsråden, som er svært glad i media ellers, velger å dukke unna hver gang det kommer en viktig debatt om ytringsfriheten i samfunnet vårt.

Til et annet tema: Vi er midt inne i prosessen med konsesjonstildeling innen lokalradiosystemet, og der er det en rekke innarbeidede folkekjære lokalradioer som mister sine konsesjoner til fordel for andre som har skrevet gode søknader, og som har fått tillit hos byråkratene

i Medietilsynet. En slik forvaltning av lovverket vårt setter ytringsfriheten under press, men er selvfølgelig også et enormt problem for dem som ønsker å drive seriøs næringsvirksomhet innenfor mediebransjen.

Et annet tema innenfor dette området er pressestøtten. Det er godt kjent at Fremskrittspartiet er motstander av pressestøtte, men når pressestøtten først deles ut, må det være innenfor noenlunde forutsigbare rammer og etter objektive kriterier. Det er ikke tilfellet for veldig mange innenfor denne bransjen. Man har en ordning hvor deler av støtten kommer som en momskompensasjon, deler kommer i pressestøtte, og deler er overført til Kulturrådet.

Nylig så vi at Kulturrådet fratok en rekke aviser deres pressestøtte på basis av en vurdering av at man ikke synes at innholdet holdt mål. En slik holdning til det redaksjonelle innholdet i aviser er etter min mening nærmest skandaløst og kan nærmest karakteriseres som et statlig maktovergrep mot pressefrihet og pressemarked, når folk i Kulturrådet skal sitte og være smaksdommere over forskjellige aviser.

Jeg tok opp dette overfor statsråden og brukte avisen Norge IDAG som et eksempel, hvor Norsk Presseforbunds generalsekretær Per Edgar Kokkvold advarte mot beslutningene som Kulturrådet har fattet, og sa at man skal svare svært «varsomt med å kneble det man ikke liker». Svaret jeg var fått fra statsråden, sier i og for seg, konklusjonsmessig, at statsråden vil holde en armlengdes avstand når det gjelder disse sakene. Det er jo et hyggelig ståsted. Men når det gjelder andre kulturvirksomheter, har jeg aldri sett statsråden ha noe særlig armlengdes avstand – vel, det er mulig han har det når han henger i baren på forskjellige kulturarrangementer rundt om i Norge. Vi er godt kjent med statsrådens meget gode kontakter i dette miljøet.

Olemic Thommessen (H) [11:53:06]: Dette er en interpellasjon med en litt åpen tilnærming, men jeg er veldig glad for at interpellanten har satt spørsmålet om mediepolitisk debatt på dagsordenen. I særdeleshet er jeg glad for at det er Kristelig Folkeparti som kommer med det, for jeg opplever jo at Kristelig Folkeparti har vært et veldig konservativt og – ha meg unnskyldt – litt tilbakeskudende parti når det gjelder virkemiddelapparatet innenfor mediepolitikken, og når det gjelder tilnærmingen til dette. Her er Kristelig Folkeparti nærmest en garantist for den tilnærmingen som jeg mener også Regjeringen står for.

Dette kunne også ha blitt en debatt i retning av ytringsfrihet som menneskerettighet, slik Fremskrittspartiet så vidt var inne på. Det kunne også blitt en delikat debatt, ikke minst når det gjelder spørsmålet om tv-reklame. Jeg velger ikke det sporet. Jeg velger mer å se på det mediepolitiske.

Vi er inne i en tid med sterke endringer. Den digitale tidsalderen er rundt oss på en måte som jeg tror svært mange av oss i denne sal kanskje ikke helt evner å ta inn over oss i det daglige. Dette er et generasjonsskifte, ikke bare med tanke på tekniske plattformer, men også på hvem som bruker dem, og hvordan de brukes. Det jeg synes må være et overordnet mål i mediepolitikken, eller kanskje et tema i denne debatten, er hvordan vi ønsker å videreføre

de publisistiske tradisjoner vi er stolte av i vårt land, inn i en ny tidsalder, som åpenbart kommer til å handle om informasjonssamfunnet på helt andre plattformer og i helt andre kontekster enn det vi bruker i det daglige.

Vi mener vel at vi har en ganske god, kvalifisert debatt. Det er riktig, som representanten Lånke var inne på – og jeg tror også statsråden var inne på det – at vi lever i et informasjonssamfunn hvor mengden informasjon er enorm. Vi kommer til å ha behov for noen som kan rydde, noen som kan kvalitetssikre, og noen som kan være anførere. Da tenker jeg mer i retning av redaksjonell forstand og kvalifiserte debatter.

Hvordan gjør vi så dette? Her er det vrient å finne svarene, for å si det sånn. Der er nettopp debatten viktig. Det er viktig å se på hvilke aktører vi forholder oss til. For det første fordrer dette at vi i fremtiden har bærekraftige bedrifter. Jeg spør meg jo om dagens eierskapslov er en lov som tjener sine mål i denne forstand, i særdeleshet overfor de regionale eierskapsbegrensningene. Mon tro om vi ikke har behov for å styrke fundamentet til bedrifter og sånn sett må nærme oss problemstillinger knyttet til monopoler, som jeg gjerne innrømmer er ubehagelige problemstillinger, men som altså fortløpende må prøves. Vi må ha inntjeningssevne i de nye mediene. Her har vi en debatt gående om åndsverklovgivningen, om hvilke rammer man kan ha, og – jeg hadde nær sagt – hvilke porter som kan settes opp, med tanke på inntjening. Vi ser at de tradisjonelle rammene er under ganske hardt angrep, ikke minst politisk. Flere partier som er representert i denne salen, kjører jo ganske hardt på og undergraver en del av de forutsetningene som må være der for at opphavsretten skal kunne forsvares.

Det er også spørsmål om å ha en hensiktsmessig retts-tilstand når det gjelder kabler, programvarer og sånne ting. Igjen er opphavsretten en sentral problemstilling. En annen problemstilling som Høyre har vært opptatt av det siste året, er spørsmålet om hvilke rettigheter kabeleieren faktisk skal ha. Vi har vært opptatt av at det skal være kortest mulig vei mellom brukeren og skaperen, altså mottakeren og innholdsleverandøren. Da er det viktig å ha en tilnærming som dreier seg om åpne nett. Vi har etterlyst en utredning om dette for tv-området, men vi mener at prinsippet også gjør seg gjeldende i en bredere sammenheng.

Statsråden sa ganske riktig at han ikke visste hvordan fremtiden så ut. Det vet ikke noen av oss andre heller. Da blir detaljregulering vanskelig. Kanskje er det viktig at vi gjennom en del av disse debattene forsøker å henge opp noen skilt langt der fremme om hvor vi vil. Det var kanskje dit interpellanten ønsket seg. Det er noe jeg absolutt deler med ham.

Eirin Faldet hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Trine Skei Grande (V) [11:58:33]: Det er en veldig viktig interpellasjon som interpellanten tar opp i her dag. Ytringsfriheten er helt klart den menneskerettigheten som er mest truet i vårt samfunn og i verdenssamfunnet i dag. Det er en rettighet som trues overallt, ikke bare i totalitære

regimer, som Fremskrittspartiet sa. Jeg er veldig enig med Fremskrittspartiet i hvor viktig ytringsfriheten er. Men totale regimer truer også en rekke andre viktige menneskerettigheter. Det er viktig at ytringsfriheten ikke blir sett på som én kulturs menneskerettighet. Dette er en universell menneskerettighet som vi må beholde styrken av i alle kulturer.

Så til den mediepolitiske vinklingen av dette. Jeg deler mange av representantene Gjuls og Thommessens bemerkninger om at ny teknologi kommer til å være drivende på en helt annen måte i mediepolitikken enn det den har vært før. Før er det i denne sal man har gjort vedtak om hvilken teknologi som skal legges til grunn for formidling av informasjon i samfunnet. Det er det nå slutt på. Fra nå av kommer teknologien til å drive seg sjøl. Det som er vår oppgave som politikere i en ny mediehverdag, er å sette rammer for hvordan den teknologien kan brukes. Og ytringsfriheten som ledetråd i de nye rammene blir på en måte det aller, aller viktigste.

Jeg har lyst til å oppfordre alle til å gå inn og lese Venstre-landsmøtets uttalelse om digitale rettigheter i et nytt samfunn. Det er klart at fra et ytringsfrihetsperspektiv er det spesielt at man noen steder lar f.eks. private advokatfirmaer ta opp folks rett til å ha tilgang til nettet, uten at det blir drøftet som en viktig problemstilling for ytringsfriheten i et samfunn. Jeg mener det er en grunnleggende rettighet også å kunne koble seg på nettet, som en ytring, og hvis man skal bli fratatt den muligheten, er det politiet og domstolene som skal gjøre det, ikke private advokatkontor.

Med hele dette perspektivet knyttet til ny teknologi, digitale rettigheter og muligheter til å kommunisere vil man få helt andre rammer for medielovgivning enn det vi har i dag. I dag ser norsk medielovgivning litt pussig ut – der vi holder på med eiendomsstrukturer i forhold til papiraviser og slikt, når vi vet hva som virkelig er utfordringen på ytringsfrihetssiden i mediepolitikken. Jeg tror det er på tide, som i og for seg alle partiene her i denne salen har uttalt, at vi får en gjennomgang av hele den norske medielovgivning i forhold til en ny teknologisk hverdag, nye debattfora og nye medier i tiden.

Så er spørsmålet: Hvilken plass vil de gamle mediene ha i forhold til en ny teknologisk hverdag? De vil nok absolutt være der, men de vil nok endre seg i innhold og endre seg i rolle i forhold til de mediene vi ser i dag. Nyhetsverdien får vi kanskje i framtida levert pr. skjerm, mens de grunnleggende bakgrunnsartiklene vil vi kanskje fortsatt ha mulighet til å lese på senga eller på sofaen. Så man må slutte å ha en illusjon om at det er denne salen som bestemmer teknologiske løsninger. Denne salens jobb i framtida er å sikre ytringsfriheten ved ikke å hindre teknologi i å utvikle seg og ikke å lage private løsninger som plutselig gjør at enkeltpersoner fratras muligheten til å være med i den offentlige debatten, som vi nå ser tendenser til fordi vi ikke er oss bevisst hvordan vi regulerer de digitale rettighetene til borgerne i samfunnet vårt.

Ola T. Lånke (KrF) [12:02:55]: Jeg er glad for å høre fra samtlige som har deltatt i debatten, at dette er en viktig

problemstilling. Jeg føler at jeg på en måte har satt ord på noe av det som mange kanskje egentlig ønsket å være med og debattere, nemlig hvordan vi kan sikre ytringsfrihetens kår i Norge.

Jeg takker også meddebattantene for gode innspill. Jeg merket meg særlig representanten Olemic Thommessens viktige spørsmål om hvordan vi i framtiden kan ivareta de gode publisistiske tradisjonene vi har i Norge. Jeg synes det på en måte er et kjernes spørsmål som går helt inn til sentrum av nettopp det som er mitt engasjement også: Hvordan skal vi gjøre det? Vi er veldig opptatt av systemet, av forbedringer her og der i de ulike rammevilkårene for ulike medier. Men det det til syvende og siste dreier seg om, er hvordan vi skal sikre at denne ytringsfriheten blir mest mulig reell – ikke bare for noen få, men for alle i dette landet, også minoritetene. Det var noe av det jeg også ønsket å understreke i mitt innlegg.

Jeg registrerte med tilfredshet at statsråden tok opp igjen spørsmålet mitt om et dagspresseutvalg. Nå kan det godt hende – og jeg tror han har et poeng i det – at vi kanskje burde gjøre det videre enn det som ble gjort sist. Men la meg si at det har vært veldig viktig for meg å presisere verdien av avisene og det trykte ord. Det vi ser, ikke minst denne våren, er at de settes for et enormt press ikke minst fra nettmediene, men også fra ulike hold når det gjelder økonomi, avkastningskrav osv., som igjen fører til et enormt trykk innad i redaksjonene, med oppsigelser av journalister. Resultatet blir dårligere kvalitet. Jeg hadde håpet at statsråden kunne ta tak også i disse aspektene.

Statsråden nevnte at det er viktig å slå ring om vår største allmennkanal, NRK. Det er jeg helt enig med statsråden i. Og vi skal kjempe for å bevare lisensen, i hvert fall så lenge vi ser at den er den eneste realistiske måten å finansiere denne institusjonen på. Men samtidig har jeg lyst til å utfordre statsråden på en siste runde om dette med konsesjonsinstituttet, for nå har vi snart ikke noe igjen av det, i hvert fall ikke når det gjelder fjernsyn. På radio – og lokalradio – har vi dette konsesjonsinstituttet, men så vidt jeg har registrert, er det ikke utlyst noen ny konsesjon på tv – kommersielt, privat, reklamefinansiert tv. Hva skal vi gjøre med det?

Jeg kunne også ha reist andre spørsmål, men nå ser jeg lampen lyser. I morgen fortsetter debatten, da kommer jeg til å stille statsråden et spørsmål om utviklingen av DAB. Jeg imøteser et positivt og imøtekommende svar også på det spørsmålet når den tid kommer.

Som vi ser: Det er mange åpninger i dette temaet som er reist her. Det er mulig å finne flere innfallsvinkler, ulike har vært pekt på. Jeg valgte mediepolitikken fordi vi har en mediestatsråd, og jeg synes det er viktig å sette ord på det som nå er sagt.

Presidenten: Og det ble gjort!

Statsråd Trond Giske [12:06:27]: Debatten – både innlegget fra interpellanten og innleggene fra de ulike partiene – viser at dette er et svært bredt felt som berører veldig mange viktige samfunnsområder. Ytringsfrihet er fundamentalt for et demokratisk samfunn, men ytringsfriheten

kan ikke bare være til stede ved at man ikke har lovskranker og hindringer for ytring, man må ha en reell mulighet til å ytre seg. Det var det jeg oppfattet er interpellantens hjertesak.

Vi vet at medielandskapet er i en enorm endring. Vi bruker mediene på en helt annen måte enn før. Det gir noen fantastiske muligheter. De sosiale mediene gjør jo at alle i prinsippet kan bli både medieprodusenter og mediekonsumenter. Muligheten til å ytre seg – fortelle sine historier og legge ut sine meninger – er helt annerledes i dag enn tidligere. Det er en demokratisering, det er en mulighet som vi skal utnytte. Samtidig gir det en enorm informasjonsflyt som gjør at det blir vanskeligere å finne fram til hva som er relevant informasjon, og hva som er irrelevant informasjon. Man kan også risikere å få digitale klasseskiller, slik at noen er med i dette fellesskapet, og andre står utenfor.

Så vet vi at den vanlige dagspressen står overfor noen fundamentale utfordringer. Det skjæres ned i så å si alle papiraviser. Man har frivillige sluttpakker, men det blir kanskje oppsigelser framover. Dette gjør også at infrastrukturen for mediene ser helt annerledes ut enn tidligere. Vi får følge med i utviklingen. Vi må hele tiden se kritisk på de virkemidlene og alle de pengene vi bruker på å legge til rette for en god mediesituasjon i Norge, for vi må legge til rette ut fra den virkeligheten som er, ut fra den teknologien som oppfinnes. Jeg er litt usikker på om Skei Grandes tilnærming, at vi bare skal la teknologien flyte og så skal vi holde oss lengst mulig unna, er en riktig strategi. Jeg tror vi må være aktive, slik at alle får ta del i teknologien og alle får være med i framtidssamfunnet.

Mulighetene for kommunikasjon – mulighetene for å meddele seg og tilegne seg informasjon – er større enn noen gang. Men rettferdigheten og likeverdigheten kan være utsatt. Vi får en sak ganske snart om politisk tv-reklame, som er en av disse problemstillingene. Jeg håper at også interpellantens parti står sammen med de rød-grønne partiene om å sikre en likeverdighet i muligheten til å ytre seg.

Helt til slutt om konsesjonsinstituttet: Med det digitale bakkenettet er det ikke lenger knapphet på frekvensressurser, som gjør at vi har noe å tilby en konsesjonshaver når det gjelder bruk av frekvenser. På radio har vi det en stund til. Men det er klart at den dagen teknologiskiftet kommer også der, og vi går over i en digital situasjon, tror jeg konsesjonsinstituttet vil være en saga blott. Det kan ha noen ulemper. Men når vi ser problemet med å håndheve konsesjonene, kan det også ha noen fordeler. Så det får vi komme tilbake til i spørsmålet om DAB i morgen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 3 er avsluttet.

Sak nr. 4 [12:09:42]

Innstilling fra justiskomiteen om straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn (kriminalomsorgsmelding) (Innst. S. nr. 169 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 37 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingrid Heggø (A) [12:10:42] (ordfører for saka): Kriminalomsorgsmeldinga set søkjelys på straff som verkar, mindre kriminalitet og eit tryggare samfunn. Då må vi rehabilitera betre, slik at attendefall til ny kriminalitet vert kraftig redusert.

God rehabilitering er ei utfordring med det høge talet på svært korte dommar som vi har. God rehabilitering krev fleksibilitet innanfor rammene av idømd straff, med gode verkemiddel både innanfor og utanfor fengsla. God rehabilitering krev også planmessig gjennomføring av straffa med kontinuitet og koordinering av tiltak i ein saumlaus straffegjennomføring, utan skott mellom fengsel og friomsorg, og med tett samarbeid med andre verksemdar.

Regjeringa sin tilbakeføringsgaranti vidarefører denne tankegangen: attende og integrert i samfunnet med nødvendig oppfølging.

Noreg har ikkje livstidsdommar, så alle skal attende til samfunnet etter avslutta soning – og dei kan verta din nabo eller min nabo. Då er viktig at dei dømde vert gjorde i stand til å takla eit kriminalitetsfritt tilvære. Dei viktigaste pilarane er jobb og bustad. Derfor er det viktig at vi har fått på plass utdanning i alle fengsla, og at jobbane er relevante praksisplassar. Men ein treng også å få eit nettverk, slik at fritida vert meningsfull. Her vil dei frivillige organisasjonane spela ei viktig rolle.

Tilbakeføringsgaranti inneber eit samarbeid mellom den domfelte sjølv, kriminalomsorga og ulike relevante samarbeidspartnarar. Det er svært viktig at den domfelte sjølv vert involvert i dette arbeidet ved å verta ansvarleggjort for si eiga attendeføring og får moglegheit til sjølvforvaltning. Tilbakeføringsgarantien gjev ingen nye rettar. Han inneber derimot at den domfelte skal kunna nytta seg av dei rettane han har, på lik linje med andre borgarar.

Eit viktig element er å starta så tidleg som mogleg med førebuinga til lauslating, ha progresjon i soninga – dette inneber bl.a. permisjonar – og å leva etter normalitetsprinsippet i fengsla.

Kunnskap tilseier generelt at soning av straff i fri-dom gjev mykje betre resultat i form av redusert tilbakefall enn soning innanfor murane i fengslet. Derfor ønskjer fleirtalet i komiteen å utvida bruk av samfunnsstraff, program mot ruspåverka køyring og narkotikaprogram med domstolskontroll.

Suksessfull tilbakeføring er meir sannsynleg når gjerningsmann og offer har hatt moglegheit til å snakka saman. Derfor vert det i meldinga lagt opp til å tilby konfliktmekling eller andre gjenoppbyggjande tiltak. Eg vil streka under at dette er frivillig.

Ein samla komité ser på det som svært viktig at det vert ein ansvarlig person i eller i tilknytning til alle fengsla som skal ha hovudansvaret for lauslatinga. Denne «lauslatingsskordinatoren» vil få ei sentral rolle i tilbakeføringsgarantien og må inn på eit tidlegast mogleg tidspunkt i straffegjennomføringa.

60 pst. av dei innsette har eit rusproblem, og komiteen står samla om at det er positivt at det kjem fleire rusmeistringseiningar, og at dette på sikt bør vera i alle store fengsel. Dette er eit rehabiliteringstilbod til rusmiddelavhengige med rett til tverrfagleg spesialisert rusbehandling.

Fleirtalet i komiteen har bedt Helse- og omsorgsdepartementet og Justisdepartementet i samarbeid utgreia og vurdere om ansvaret for spesialisthelsetenestene skal samsvare med den helseregionen den innsette sonar i, og ikkje der den domfelte er folkeregisterført, som i dag.

Det er ein samla komité som peikar på det viktige i at når ein innsett har starta eit behandlingssopplegg, kan det ikkje vera slik at når dommen er ferdig sona, mistar vedkomande behandlingssopplegget og startar på nytt i behandlingsskøen.

Arbeidarpartiet, SV og Høgre ber også om at Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med Justisdepartementet utgreier behovet for å etablera egne ressursavdelingar for innsette med omfattande psykiske lidingar, store åtferdsavvik og lettare grad av psykisk utviklingshemming.

Arbeidarpartiet og SV er opptekne av at det må koma ei avklaring når det gjeld dei som er for sjuke til å sona i fengsel og for friske til å verta innlagde i psykiatrisk institusjon. Det må på plass ein ny strafferettsleg særreaksjon for denne gruppa.

Ein samla komité peikar på at kriminalpolitikken skal byggja på humanitet, rettstryggleik og likehandsaming. Det er viktig med rask straffereaksjon, både av omsyn til folks rettsoppfatning og av omsyn til tilliten til straffesystemet. Det gjev lovbrytaren ei moglegheit til å gjera opp for seg og gjera opp med samfunnet – og gå vidare i livet sitt. Avvikling av soningskøen er eit nøkkelord her og eit viktig element i det kriminalitetsførebyggjande arbeidet. Straff som verkar, er avgjerande for å kjempa mot kriminaliteten og tryggja samfunnet.

Solveig Horne (FrP) [12:16:04]: Jeg har lyst til å starte dette innlegget med å gi ros til Regjeringen for at den har fått ned soningskøene. Hjerterbarnet til Knut Storberget denne perioden har nettopp vært å få ned soningskøene, og det har han nesten klart. Men når vi vet at han har gitt nesten 500 år i soningsrabatt – og innen dette året er omme, vil det være innvilget nesten 600 år i soningsrabatt – kommer kritikken fra Fremskrittspartiet. Og kritikken ligger i metodene for å nå målet om å få ned soningskøene.

Rosen skal også gjelde den gode meldingen som er lagt fram, selv om det ikke kommer fram så veldig mye nytt i den. I debatter virker det mange ganger som om det er store forskjeller mellom partiene, men vi er faktisk – som også saksordføreren sa – enige om veldig mye når det gjelder denne meldingen. Og det er det veldig godt at vi er.

Hovedmålsettingen i meldingen er straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn. Dette er noe

vi alle ønsker. Spørsmålet er bare: Hvem har de beste løsningene? Her er det forskjellene igjen kommer inn.

Fremskrittspartiet mener at Regjeringen, med sin klare bruk av alternative soningsformer, uthuler strafferegimet ved at den som begår en kriminell handling, får en lettere straff, noe som igjen fører til en minimalisering av straffens preventive virkning.

Straff skal være frihetsberøvelse. Straff skal oppleves som straff, både av den som er dømt, og av samfunnet omkring. Den som har begått et lovbrudd, har selv ansvar for å gjøre noe med sin egen kriminalitet. Dette er hentet fra meldingen. Likevel føler vi nok at en del av de tiltakene som Regjeringen tar i bruk, som f.eks. utvidet bruk av alternativ soningsform, ikke ivaretar dette.

Fremskrittspartiet ønsker en utvidet bruk og bygging av fengsler. Vi ønsker å satse på lukkede soningsplasser for dem som samfunnet trenger beskyttelse mot. I 2013 kommer vi til å mangle over 300 fengselsplasser, og Regjeringens løsning er igjen å utvide bruken av alternative soningsformer. Med denne løsningen signaliserer Regjeringen at den flytter soningen fra innsiden og ut i samfunnet.

Så til et flott og mye brukt ord i denne meldingen: «tilbakeføringsgarantien». I går slo jeg opp i en ordbok for å se hva «garanti» betydde, og det var nok noe helt annet enn det som meldingen legger opp til. Statssekretær Terje Moland Pedersen prøvde for en tid siden å forklare «tilbakeføringsgaranti». Han sa at det ikke var en juridisk garanti, men en politisk garanti. Alle som har vært med i politikken en stund, vet jo at en politisk garanti ikke er så voldsomt bindende. Men intensjonen med tilbakeføringsgarantien er god – og noe som også Fremskrittspartiet også støtter.

Vi ønsker alle å redusere antall tilbakefall til kriminalitet – gi de innsatte et godt innhold i soningen og rehabiliterer dem ut av kriminalitet. Rettighetene deres ligger der allerede, det er bare å få det til å fungere. Kriminalomsorgen må bli i stand til å klare disse oppgavene – også økonomisk.

Vi må også utdanne flere betjenter for å klare å ivareta dette at de innsatte skal ha en kontaktperson. Ofte blir det byråkrati, og nøkkelen ligger også hos kommunene. Det er flere etater og departementer som har forskjellige oppgaver. Alle er nødt til å jobbe sammen. De er også nødt til å jobbe sammen med de frivillige organisasjonene – det hadde ikke fungert uten dem. Det er synd at Regjeringen ikke støtter et forslag som vi har sammen med Høyre, om å gi de private og frivillige organisasjonene mer langsiktige avtaler.

Så til kriminalomsorg og psykiatri. Saksordføreren snakket om å utrede og utrede. Nå må det være slutt med å utrede. Dette er et utrolig viktig tema, som vi mener Regjeringen ikke har ivaretatt godt nok. Det blir mye prat – debatter og grupper – og departementer som skal jobbe sammen og se på dette, uten at man får en løsning. Bare den siste tiden har det vært flere alvorlige hendelser som igjen viser at det er personer som er for syke til å sone og for friske til å bli innlagt. De blir kasteballer, og vi har ikke et godt nok tilbud til dem. Derfor er det synd at Re-

gjeringen ikke vil støtte vårt forslag om å få på plass egne fengselsinstitusjoner for dem som trenger det, istedenfor igjen å utrede.

Det er mye som kunne ha vært sagt i denne saken – jeg får heller komme tilbake til det. Jeg håper at mange av de tiltakene som vi er enige om når det gjelder innhold i soningen, blir vellykket – at antall tilbakefall til kriminalitet blir kraftig redusert, at vi får på plass arbeidstrening og skoletilbud, at departementene samarbeider, og, ikke minst, at vi spiller på lag med kommunene og de frivillige.

Straff skal virke avskrekkende, den skal ikke stride mot folks rettsoppfatning, og den skal gjøre det umulig å gjøre nye forbrytelser under soning. Det er i hvert fall Fremskrittspartiets mening.

Jeg vil med dette ta opp de forslagene i innstillingen som Fremskrittspartiet har alene eller sammen med Høyre, og gjøre oppmerksom på at forslag nr. 8 er et fellesforslag, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Elisabeth Aspaker (H) [12:21:28]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for en ryddig og god gjennomgang av saken.

Det er hevet over enhver tvil at justisministeren har investert mye prestisje i utviklingen av soningskøen. Men det er god grunn til å reise spørsmål ved noen av statsrådets metoder og det faktum at mange innsatte har fått vesentlig lempeligere soningsforhold gjennom overføring fra lukket til åpen soning.

Høyre har ved en rekke anledninger kritisert Regjeringens ensidige satsing på etablering av nye åpne fengsler. Det er et stadig tilbakevendende problem at Norge ikke overholder fristene ved bruk av glattcelle og pådrar seg sviende internasjonal kritikk. Samtidig er det en realitet at varetektskapiteten ofte er sprengt, og at store politidistrikter står uten varetektsplasser. Konsekvensen er at politiet her må bruke betydelige midler, og knappe personellressurser bindes opp for å ledsage til fengsler som kan ligge en dagsreise borte. Men Midtre Hålogaland Politidistrikt og Vestfinnmark Politidistrikt er ikke alene om å etterlyse økt varetektskapitet. Å unnlate å løse disse problemene er uklokt, med dagens bemanningsknapphet i politiet.

Gjenbruk av eksisterende bygningsmasse til fengsler er fornuftig. Men jeg har en sterk mistanke om at den store overvekten av nye åpne plasser i slike anlegg er motivert av lavere kostnader og kjappere etablering, som nyttige bidrag til å komme i mål med køavviklingen.

I tillegg har Regjeringen igangsatt utprøving av elektronisk hjemmesoning i et omfang som tilsvarer et stort fengsel – en reform Høyre mener burde vært forbeholdt de aller yngste lovbrysterne. Det er i samfunnets og den enkelte ungdoms interesse å styre unna soningsforhold som fungerer som rene forbryterskoler.

Høyre er enig i at soningen bør kunne skje så raskt som mulig etter domfellelsen, slik at den straffedømte får gjort opp for seg og kan komme videre i livet. Høyre kan

likevel ikke akseptere at domstolens beslutninger settes til side, og at straffedømte tilbys soningsforhold som strider mot vanlige folks rettsoppfatning.

Det er nå snart fire år siden framleggelsen av Soria Moria-erklæringen, der tilbakeføringsgarantien ble løftet fram som en hovedsak. I lys av dette framstår garantien som merkverdig ufullkommen. Regjeringen framla kriminalomsorgsmeldingen uten at ressursbehov og grunnleggende tilbud som helsetjenester i fengslene er avklart og på plass. I en situasjon der over 60 pst. av de innsatte har et rusproblem og/eller er psykisk syke, er god tilgang på helsetjenester helt fundamentalt. Uten slik helsehjelp er det ikke mulig å forstå hvordan innsatte skal kunne komme videre, mestre skole eller arbeid og det å bo i egen bolig når straffen er ferdig sonet. Dette er meldingens desidert svakeste punkt. Det er ikke mulig å forstå hvordan Regjeringen mener tilbakeføringsgarantien kan bli en realitet når det ikke er etablert en velfungerende helsetjeneste i fengslene.

I Høyre undrer vi oss også over at regjeringspartiene ikke vil stemme for forslag som skal bidra til en styrking av helsetjenesten for innsatte, og at regjeringspartiene ikke ser behovet for en offensiv for å få norske fengsler narkotikafrie.

Det er meningsløst å satse betydelige midler på oppbygging av rusbehandlingstilbud inne i fengslene om man ikke samtidig er villig til å iverksette nødvendige tiltak for å stoppe innsmuglig og omsetning bak murene. Det er lett å skjønne de ansattes frustrasjon i dagens situasjon. Høyre ønsker at statsråden i dag skal svare på hva Regjeringen vil foreta seg for å få norske fengsler narkotikafrie, og vi vil gjerne ha en bekreftelse på at det ikke kommer på tale å starte utdeling av sprøyter inne i fengslene, som Sosial- og helsedirektoratet har foreslått.

Tilbakeføringsgarantien er som keiserens nye klær, og det gjenstår å se når og hvordan de ulike aktørene vil makte å fylle sine tiltenkte roller – kommunene som skal skaffe bolig, Nav som skal formidle skole- eller jobbtilbud, helsetjenesten som skal gi hjelp til rusavhengige og psykisk syke og frivillige som skal bidra til å bygge nye, viktige sosiale nettverk.

Soningskø er ikke noe nytt fenomen. Da Syse-regjeringen overtok etter Harlem Brundtland-regjeringen i 1989, brukte daværende justisminister Else Bugge Fougner mye tid og krefter på soningskøavvikling. Dublering var ett av tiltakene som raskere fikk flere inn til soning.

Justiskomiteens leder skrev i en artikkel nylig at tilbløtten til straffesystemet og kriminalpolitikken svekkes om ventetiden før soning blir for lang. Høyre er ikke uenig i det. Men Bjørnflaten unnlater behendig å berøre at snillisme i kriminalomsorgen – med mer utstrakt bruk av åpen soning, samfunnsstraff og elektronisk fotlenkesoning hjemme – vekker til dels sterke reaksjoner og bryter med folks alminnelige rettsoppfatning.

Høyre mener at Regjeringen er på utrygge veier om straff ikke oppleves som straff. Vellykket rehabilitering krever en kombinasjon av fastere rammer og en forsvarlig progresjon på veien fram til løslatelse, slik at den innsatte

te står best mulig rustet til å møte friheten på den riktige siden av loven.

Akhtar Chaudhry (SV) [12:26:44]: Vi vet at én av to innsatte kommer tilbake til fengselet etter en femårsperiode. Fafo laget i 2004 en grundig rapport om de innsattes levekår som forteller oss hva vi må være oppmerksomme på for å få til en helhetlig kriminalpolitikk. I rapporten går det fram at 60 pst. av de innsatte har to eller flere levekårsproblemer. Vi vet at 70 pst. av de innsatte var arbeidsløse da de ble fengslet, over 40 pst. har grunnskolen som høyeste fullførte utdanning og nesten ingen har høyere utdanning. Rapporten viser at god velferdspolitik er god kriminalpolitikk. Disse tallene viser at forebygging er viktig for å forhindre kriminalitet. I tillegg sier de mye om hva det bør legges vekt på for at norsk kriminalomsorg skal få den viktige funksjonen å forebygge nye lovbrudd, gjennom å sette den innsatte i stand til å velge et liv uten kriminalitet. Kriminalomsorgen skal gjøre samfunnet mer trygt. Med andre ord: Vi skal ha en straff som virker.

I stortingsmeldingen som vi diskuterer i dag, viser Regjeringen i hvilken retning framtidens kriminalomsorg skal gå. Straff som virker, er avgjørende for å bekjempe kriminalitet og trygge samfunnet. Regjeringen viser i meldingen at den følger opp utfordringene som Fafo-rapporten tar opp.

SV har vært opptatt av at rehabilitering får en sentral plass i meldingen. Vi mener at den viktigste veien for å forhindre gjengangerkriminalitet er å bedre innholdet og oppfølgingen under og etter soning.

Straffegjennomføringen skal være individuelt tilrettelagt mot en tilbakeføring til samfunnet. Arbeidstilbudet i fengslene må bli bedre. Mange steder bærer det preg av sysselsetting, men opplæringen må sette de innsatte i stand til å få seg et arbeid etter at de kommer ut. I løpet av denne regjeringsperioden har den rød-grønne regjeringen sikret utdanningstilbudet i alle fengsler. Som den nevnte rapporten viser, har få av de innsatte utdanning. Et slikt tilbud er et viktig virkemiddel for at de innsatte skal mestre livet etter soning. Vi må sikre kvaliteten på tilbudet og sikre at alle får et likeverdig tilbud. Siden det er mange innsatte som soner korte dommer, bør det legges til rette for at de som starter et utdanningsløp i fengsel, kan fullføre dette etter endt soning.

Meldingen tar til orde for at bl.a. normalitetsprinsippet skal legges til grunn for kriminalomsorgen, dvs. at det bør legges til rette for at hverdagen i fengslet i stor grad gjenspeiler samfunnet utenfor fengslet. Dette betyr selvfølgelig ikke at man ikke skal stille krav til de innsatte, slik Fremskrittspartiet synes å lese normalitetsprinsippet. Et viktig tiltak for å øke den innsattes mulighet til å leve et liv uten kriminalitet er å sette den innsatte i stand til å mestre hverdagslige gjøremål som å vekke seg selv, lage frokost og matpakke og møte presis til arbeid eller undervisning. Mange av de innsatte har aldri lært seg slike ferdigheter. Dersom man ikke tar tak i dette under soningen, hvordan skal man da sikre at den innsatte mestrer dette etter løslatelsen?

I tillegg til en bedre oppfølging av de innsatte under so-

ning må man også sikre at de innsatte får et helhetlig tilbud ved løslatelse. Det hjelper ikke med god rehabilitering under soning dersom man ikke følger dette opp utenfor murene. Det er de første timene og dagene etter løslatelsen som er de mest kritiske når det gjelder risiko for tilbakefall. I dag er det i mange tilfeller en «glippsoner» mellom løslatelse og oppfølgingstiltak i frihet. En innsatt skal ikke kunne løslates med bare en plastpose i hånda, uten at det er foretatt en jobb i samarbeid med den innsatte og berørte instanser ute for å sikre grunnleggende behov ved løslatelsen. Vi i SV er glad for at det er bred politisk enighet om Regjeringens forslag om en tilbakeføringsgaranti.

Regjeringens tilbakeføringsgaranti innebærer at kriminalomsorgen skal ha ansvar for at domfeltes behov for og rett til tjenester kartlegges så snart dommen mottas, at informasjon om behovene videreføres til den etat som yter tjenesten, og at dette skjer så tidlig at etaten har mulighet for å tilrettelegge tilbudet i god tid før løslatelsen. Det er av avgjørende betydning at det blir utpekt en person som den innsatte kan forholde seg til som ansvarlig for å koordinere løslatelsesarbeidet, en løslatelseskordinator.

Björg Tørresdal (KrF) [12:32:13]: Virksomheten i kriminalomsorgen bygger på fem hovedpilarer som det er stor enighet om i komiteen – det som lovgiver har sagt er formålet med straffen, et humanistisk menneskesyn, prinsippet om rettssikkerhet og likebehandling, prinsippet om at domfelte har gjort opp for seg når straffen er sonet, og normalitetsprinsippet.

Noe av det viktigste i kriminalomsorgen er at den innsatte gjennom soningen settes i stand til å vende tilbake til samfunnet uten å gjenta kriminelle handlinger. Tilbakeføringsgarantien skal tette denne «glippsonen» i de første timene og dagene etter løslatelsen. Det som skjer den første tiden etter soning, har stor betydning for om den løslatte lykkes i å etablere et nytt liv uten kriminelle handlinger. En tidligere narkoman som har blitt rusfri under soning, har ikke store muligheter til å fortsette et rusfritt liv dersom han blir dumpet i det samme miljøet som han kom fra. Det er vårt håp at denne garantien også i realiteten vil medføre at tiltak er bedre koordinert og tilpasset, og gir bedre oppfølging av den enkelte.

I St.meld. nr. 37 for 2007–2008, om straff som virker, understrekes betydningen av en helhetlig oppfølging av personer som soner, eller som har sonet. Meldingen presiserer at frivillige organisasjoner er viktige i dette arbeidet. Skal vi lykkes med rehabilitering og reintegrering i samfunnet, er vi helt avhengige av de frivillige organisasjonene. De kan ofte bidra til et bedre opplegg for folk som ikke er helt A4. Kristelig Folkeparti er tilfreds med at komiteen også fastslår dette. Fremskrittspartiet og Høyre fremmer forslag om å legge til rette for mer langsiktige avtaler i samarbeid mellom kriminalomsorgen og private frivillige organisasjoner. Kristelig Folkeparti sitter ikke i komiteen, men støtter disse forslagene i dag.

Kirkens Sosialtjeneste er en av aktørene i frivillig sektor som driver oppfølgingsarbeid overfor voksne som har bakgrunn i kriminalitet og rusmisbruk. Oppfølgingsavdelingen har ti virksomheter som drives i en kombinasjon av

ansatte og mange frivillige medarbeidere. Crux Oppfølgingscenter i Sandnes er en av disse institusjonene. Crux har fire ansatte og rundt 15 frivillige medarbeidere. Akkurat i disse dager signeres det en avtale mellom Crux i Sandnes og Kriminalomsorgen region sørvest. Crux ønsker å styrke innsatsen når det gjelder oppfølging av personer under og etter soning – i fengselet eller under friomsorgens tiltak. For å få til det er de avhengige av økt offentlig støtte. Det er enighet om at frivillige organisasjoner er veldig viktige samarbeidspartnere når straffedømte skal tilbakeføres til samfunnet. Kristelig Folkeparti forventer at dette vil vises i Regjeringens prioriteringer i statsbudsjettet. Det er nå engang slik at gode intensjoner i meldingen må bli til konkrete tall i kommende forslag til statsbudsjett.

Stortingsmeldingen om kriminalomsorg legger også vekt på å styrke kontakten med familie og nære pårørende, bl.a. gjennom foreldreveiledning og samlivskurs. Vi må sikre at prosjekter som dyktiggjør de innsatte til et liv utenfor murene, videreføres og videreutvikles. Jeg vil nevne et konkret prosjekt, «Adam – hvor er du?», som et eksempel.

Familievernkontoret i Egersund har hatt et nært samarbeid med Åna fengsel. De har bl.a. drevet to pappagrupper i fengselet som en del av prosjektet «Adam – hvor er du?». Det var et treårig prosjekt. Prosjektet fikk støtte fra Barne- og likestillingsdepartementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Prosjektperioden var over i 2008, og det er ikke blitt bevilget midler til en videreføring av prosjektet utover prosjektperioden. De hadde planer om å videreutvikle dette arbeidet og ikke bare la det være et prosjekt, men et permanent arbeid. Dessverre har de ikke fått midler til å videreføre sitt prosjekt. Prosjektet går rett inn i ett av de områdene Regjeringen peker ut som satsingsområde. Jeg stiller meg spørsmålet: Hva er poenget med å ha prosjekter, når de ikke videreføres når de er vellykket?

Mindretallet har noen forslag som også Kristelig Folkeparti har vært opptatt av. I tillegg til forslaget om mer langsiktige planer med de frivillige organisasjonene vil jeg trekke fram forslagene om å styrke forskningen i kriminalomsorgen, om strategi for bekjempelse av narkotika i fengslene, om gjennomgang av helsetjenesten i fengslene og om tiltak for psykisk syke fanger. De er alle gode forslag, som Kristelig Folkeparti støtter. Rent konkret vil vi altså stemme for forslagene nr. 1–5.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:37:33]: Trygghet er en av de viktigste verdiene for folk. Ikke minst er eldre opptatt av det. Men det er også et av de viktigste temaene som ungdom diskuterer – trygghet og kriminalomsorg.

Kriminelle må straffes. Her har det bestandig vært lagt opp til at det må være fasthet, og det følger nåværende justisminister opp. Det innebærer at en har frihetsberøvelse, men det innebærer også at de som er innsatt, får ansvarsberøvelse. En har ikke lenger ansvar for egen situasjon. Når en så kommer ut av fengsel, skal en gå fra å ha hatt frihetsberøvelse og ansvarsberøvelse til å få fullt ansvar igjen. Det er en stor omstilling å gå fra ikke å ha ansvar til å få ansvar for bl.a. noe så enkelt som at inn-

tekten skal strekke til, og at en skal takle utgifter og den livssituasjonen en er i økonomisk.

Senterpartiet er veldig glad for at justisministeren nå legger vekt på rehabilitering i den siste fasen i soninga, slik at en har best mulig sjanse til å bli gagns menneske når en kommer ut av den situasjonen. Justisministeren sier – og erfaringa er – at fengselets rolle og funksjon har vært slik at det raskt går galt etter løslatelsen. Altfor mange av dem som er innsatt, kommer igjen i fengsel. Det er mye å hente ved et sporskifte, som justisministeren har kalt det.

De innsatte er svært forskjellige. De har ulik motivasjon – noen er svært motivert for å komme på rett vei. De har ulik livs- og arbeidserfaring. Det er en svært heterogen gruppe. Men det er mange som vil komme ut av kriminaliteten og som ønsker det i sitt innerste. Min erfaring er at de som ønsker å komme ut av det, er akkurat som oss andre. Det bygger på at skal en komme ut og bli gagns menneske, må en få sjøltillit, en må vise hva en duger til og få respekt fra omgivelsene ved at de sier: Kari, du har gjort en god jobb, vi ser opp til den jobben du har gjort. Det løfter hele mennesket, medvirker til at en kan komme ut av en situasjon som er fornedrende.

Jeg har egen erfaring som fengselsbetjentvikar ved Hassel fengsel, et fengsel med åpen soning og arbeidserfaring. Ut fra den erfaringa må jeg si at dersom en gir de innsatte nyttig, meningsfullt, vanlig hardt arbeid – og jeg understreker: nyttig, meningsfullt, hardt ordinært arbeid – er det svært mange som responderer positivt på det. De innsatte må som oss andre gjøre noe som de veit er nyttig, ikke liksom-arbeid.

Jeg leser meldinga slik at dette skal vi få mer av, ikke mindre av. Det som det er naturlig å ha mindre av, er kurs og liksom-arbeid. En må tilbake til noen grunnleggende forhold, nemlig at mange innsatte er som oss andre – det er det en trenger.

Etter soning trengs det arbeidsgivere som vil gi tidlige innsatte en sjanse – en sjanse ved at de får vanlig lønn, helt vanlig tariffestet lønn. For at arbeidsgiver skal gi dem det, må det være et samarbeid med Nav slik at arbeidsgiver får et lønnstilskudd, og det må være en sammenheng mellom den ytelse vedkommende gir, og det arbeidsgiver får igjen. Men den innsatte får en alminnelig inntekt. Tenk det! Mange har aldri hatt en alminnelig, god inntekt. Det offentlige trenger folk i det private næringsliv som ønsker å medvirke til dette.

Det er mange grøfter å gå i for en innsatt, liten tue kan velte stort lass. De tidligere innsatte er å sammenligne med skjøre planter, de trenger at noen tar spesielt vare på dem i en periode etter løslatelsen: Få fram de gode forbildene, få et nytt innhold i soninga, få en kriminalomsorg i frihet som praktiserer noe av det som ministeren og jeg her har sagt. Da er det håp om at de som kommer tilbake, blir færre enn det vi har erfart hittil.

Odd Einar Dørum (V) [12:42:49]: Om en fjerner retorikken, er det en kjensgjerning at det er en kontinuitet i synet på straffegjennomføring som nå har vært holdningen til en serie norske regjeringer. At den sittende regjering tar tak i dette og foredrer det noen skritt videre, er

positivt. Hovedtrekkene i dette er at gjennomføringen skal være human, fleksibel – men i noen tilfeller streng. Det er en kjempeforskjell mellom hoveddelen av dem som sitter inne – de jeg kanskje kaller de slitne – og den gruppen jeg kaller de lure gutta. Alle som jobber i norske fengsler, vet om den forskjellen, og jeg forstår det slik at Regjeringen også gjør det. Vi i Venstre deler i det alt vesentlige de synspunktene som er fremmet i komitéinnstillingen, også de fra Regjeringens side.

Jeg vil bare oppfordre Regjeringen til spesielt å se på den lille, avgrensede gruppen som jeg kaller de lure gutta, for deres eventuelle misbruk av et system – og det har vi hatt tilfeller av – rammer mange andre. Det er krevende å gjøre det, det handler om å få til en differensiering. Når det gjelder den differensieringen, er jeg veldig stolt over å kunne konstatere – som jeg er sikker på at den sittende statsråd også er – at vi i Norge har en god utdanning av dem som jobber i fengsel, og det skal vi ha. Jeg tror også på det som står her, at man istedenfor å drømme om en høyskole, lager en sammenheng mellom den utdanningen som KRUS snakker om, og det å kople den inn i en fornuftig bachelorgrad hvis man vil bygge videre. Jeg tror på den kombinasjonen. Jeg tror det er veldig viktig at man har en etatsutdanning med stolthet. Jeg har vært i land hvor politiet ikke har turt å sende noen inn i fengslene fordi de har vært gjennomkorrupte. Det er ikke situasjonen i Norge, og det er det all mulig grunn til å være stolt over.

Det er også all mulig grunn til å være stolt over at man i fengslene har opprettholdt og bygger videre et godt utdanningssystem. Det er et tankekors at det nå nedbygges innenfor deler av rusomsorgen, f.eks. innenfor Helse Sør-Øst. Det er et tankekors at den sittende justisminister, som her står for en utrolig bra linje, har regjeringskollegaer som bygger ned skoletilbudene i langtids rusbehandling. Jeg skal ikke bruke tiden her i dag på det sjelløse språket som brukes av Helse Sør-Øst når man snakker om dette – det er helt hinsides i forhold til den virkeligheten mennesker med rusproblemer har. De trenger hjelp, de trenger ikke å bli behandlet i et juridisk bedriftsøkonomisk fagspråk.

Når det så gjelder synspunktene i innstillingen, er jeg også glad for at debatten om barn i fengsel har kommet ned på det nivået det har. Det er ingen som ønsker at de mellom 15 og 18 år skal sitte inne. Vi vet at det er noen som gjør det, heldigvis færre og færre. Man har avdelinger i noen fengsler – det vet vi at man hadde før også. En som meg, akkurat som den sittende justisminister, har besøkt alle fengsler, så jeg har også vært i Larvik fengsel. Jeg vet om nyansene og forskjellene i dette liv – jeg skjønner at vi er der, og jeg skjønner at man også skal ha et ryddig forhold til barnevernet med tanke på hvordan man vil gjøre det.

Jeg deler også, som jeg understreket her, den oppfatning at den minste gruppen av innsatte, nemlig kvinner, også får et skikkelig tilbud og opplegg.

Så er det flott at noen vil ha en tilbakeføringsgaranti, eller hva vi kaller det, for å komme ut av dette systemet. Det handler i praksis om kulturmassasje, langvarig nok til at de forskjellige etatene senker skuldrene, slik at sosialtjenesten, Nav og kriminalomsorgen møtes. Hvordan man

skal finne disse losene i livets hverdag, vet jeg ikke, men jeg har i hvert fall én erfaring som jeg vet har fungert, og det er Kirkens Sosialtjenestes BARM-senteret med én eller to ansatte og en skare av kompetente frivillige som blir medvandrere for dem som skal ut av lukkede institusjoner og finne livet der ute, enten det er bolig, Nav-systemet, eller hva det er. Derfor er jeg en sterk tilhenger av det forslaget som Fremskrittspartiet og Høyre har fremmet. Jeg har f.eks. besøkt BARM-senteret på Hamar i sin tid, en glimrende norsk konstruksjon. Det frivillige systemet får deler av det offentlige til å senke skuldrene på en slik måte at det blir til nytte og hjelp for dem som trenger den hjelpen.

Jeg tror også det er viktig å se på helsetjenesten. Vi har hatt noen situasjoner hvor taushetsplikt på en meningsløst fortolket måte har ført til at liv har gått tapt i norske fengsler. Slik kan vi ikke ha det. Jeg synes det er positivt at det også er tatt opp.

Nesten helt til slutt vil jeg si at jeg tror nok vi trenger flere lukkede plasser. Vi vet at varetektssituasjonen i norske fengsler er presset, vi vet at vårt selv pålagte pålegg om ikke å la folk sitte på glattcelle for lenge brytes mange ganger, og jeg antar at Regjeringen husker sine egne merknader om Salten fengsel fra noen tidligere budsjettssammenhenger.

Så helt til slutt vil Venstre med disse ord si at det står veldig mye bra i denne meldingen. Vi synes det er positivt at den fremmes med den glød som det gjøres fra den sittende regjering, men vi vil i tillegg stemme for de fem forslagene, nr. 1–5, som er framlagt av Fremskrittspartiet og Høyre i innstillingen.

Statsråd Knut Storberget [12:48:00]: Jeg skal ikke unnlate å si at denne stortingsmeldingen vel inneholder noe av det jeg oppfatter som det viktigste vi kan gjøre for å få ned kriminaliteten i Norge. Det er mitt håp at den kriminalpolitiske debatten nettopp kan dreies inn mot dette. Jeg mener Regjeringa kan legge solide resultater på bordet når det gjelder innsatsen i kriminalomsorgen, først og fremst fordi vi har mange ansatte ute i kriminalomsorgen som i løpet av de siste årene har gjort en kjempemessig jobb. Det er grunn til å rette en stor takk til dem alle, både for å ha løftet innholdet og for å ha gjort noe med det som har vært plagsomt, nemlig den køen vi har hatt inn i norske fengsler. Den køen er heldigvis snart avviklet.

Det er med litt undring jeg hører Høyre kommentere akkurat det spørsmålet, for da Høyre forlot regjeringskontorene, var køen på nærmere 3 000 – nå er den snart borte. Det skyldes først og fremst at det er etablert henimot 400 nye plasser – det har tatt unna dette. Det vil også lette situasjonen i forhold til varetekt. Men de som skal ha æren for det, er først og fremst de ansatte i kriminalomsorgen, som etter min mening virkelig har tatt i et tak, og som nå er klare for å konsentrere innsatsen rundt køen ut av norske fengsler, og bedre kvaliteten, slik at vi får det løftet som trengs for at folk ikke skal komme tilbake. Slik sett er det ikke å være de kriminelles beste venn – som Fremskrittspartiet ynder å kalle noen av oss – å gi kvalitative tilbud inne, enten det er utdanning, rusbehandling, til-

bud om bolig, eller å bygge opp sosiale nettverk med henblikk på å skape bedre livskvalitet og forebygge framtidig kriminalitet.

Denne meldingen drøfter hvordan vi skal utvikle det strengeste tvangsmiddelet vi bruker mot mennesker. Da må man også kunne tillate seg å si, som meldingen gjør, at dette handler om hva slags humane verdier samfunnet bygger på – det handler om livskvaliteten til mennesker som er i en vanskelig situasjon i livet sitt, men det handler også om at samfunnet må få mer ut av de ressursene vi bruker, slik at vi ser effekt i den andre enden.

I dag tidlig hadde jeg gleden av å være sammen med flotte innsatte og flotte ansatte på Bredtveit fengsel. Jeg vet at Hanne som soner på Bredtveit, sitter i diplomatlosjen nå – og jeg vil gjerne at man skal høre det: Det finnes så mange muligheter, som bl.a. Hanne er en god eksponent for. Lang dom og problematiske forhold, men hun kommer altså inn i kriminalomsorgen og blomstrer opp i den forstand at hun bidrar overfor andre innsatte ved å etablere aktivitetsstue og er i Bredtveit fengsel nå i ferd med å ta fagbrev som aktivtør. Jeg er overbevist om at det er den typen tenkning som bidrar til at vi får ned kriminaliteten og skaper et bedre liv for Hanne, og også for andre. Mange av de innsatte, og ansatte, på bl.a. Bredtveit viser at det er mulig å få til dette. Nå når vi står i en situasjon hvor det kvantitative er såpass overkommelig – køen er borte – har vi gode muligheter for virkelig å ta tak i dette.

Det er to elementer i straffen som er viktige i en tid hvor vi faktisk ønsker å skjerpe straffenivået. Når det gjelder vold mot kvinner – drap og voldtekt, tydelige signaler som antakelig også vil komme fra Stortinget når vi debatterer ny straffelov nå i vår – må vi ikke glemme at reaksjonen for det første må komme raskt. Det er derfor det har vært maktpåliggende for Regjeringa å bygge ned soningskøen, slik at folk får en reaksjon med én gang, enten straffen skal være lang eller kort. Det er da den virker. I mange tilfeller er det faktisk viktigere at reaksjonen er rask enn at den er streng.

Det er også viktig at man har fått avviklet dublering. Det er viktig at vi får ned belegget i fengslene, slik at de ansatte får mer tid til hver innsatt. Det er sjølsagt også viktig at vi nå har avskaffet framskutt løslatelse – vi tar siste rest 1. juni. Derfor er de fire punktene som nå står, en arbeidsordre til oss alle, og vi er i gang. Vi bygger nå rusmestringsenheter i fengslene, slik at vi totalt sett i hvert fall får ni i løpet av dette året. Det er veldig bra. At vi får inn arbeidstiltak, at vi har fått utdanning på plass i alle fengslene, tror jeg er en veldig viktig satsing for oss. Og at man nå også får internettbasert utdanning, er avgjørt viktig, samt at folk ikke skal løslates til bostedsløshet.

Da er det mitt håp at når Hanne løslates i 2010 – det er vel på sommeren – er det god grunn til å ønske henne lykke til. Jeg er overbevist om at hun har de beste muligheter for å lykkes.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Solveig Horne (FrP) [12:53:18]: Elektronisk kontroll eller hjemmesoning er et toårig prøveprosjekt som er igangsatt i seks fylker, og som skal evalueres.

For en tid tilbake sa representanten Ingrid Heggø i NRK at denne ordningen nå skulle utvides til å gjelde hele landet, og at det var flere straffedømte som skulle få slik soning.

Et par dager etter var komiteens leder, Anne Marit Bjørnflaten, ute i Nordlys og sa akkurat det samme, at denne ordningen nå skulle utvides til å gjelde hele landet.

Rett før påske stilte jeg statsråden spørsmål om det var slik at det var laget forskrifter for at denne ordningen nå skulle utvides til å gjelde hele landet og ikke bare de seks fylkene. Svaret fra statsråden var at det ikke var tilfellet.

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Er det statsråden som har rett i at denne ordningen ikke skal utvides? Eller er det Ingrid Heggø og Anne Marit Bjørnflaten som har rett?

Statsråd Knut Storberget [12:54:15]: Jeg er veldig glad for at både representanten Heggø og representanten Bjørnflaten har store ambisjoner og visjoner når det gjelder alternative soningsmetoder. Det er helt avgjørende.

Nå har vi sagt at vi skal ha elektronisk soning hjemme i visse prøveområder i landet. Jeg syns det er naturlig at vi avventer evaluering av det før vi bestemmer hvor raskt vi skal gå ut. Men det vi ser allerede, er at denne type tiltak bidrar til å heve kvaliteten på soninga, bidrar til å gi folk mulighet til arbeid, ha kontakt med nærmiljøet, eventuelt få rusbehandling, og som igjen bidrar til lavere kriminalitet. Hvis det er slik at man fortsatt vil se så gode resultater av dette som man har sett bl.a. i våre naboland, kan vi ikke sitte og se på at det skal gjelde bare i en del av landet. Da er vi i rettferdighetens navn – og i kriminalitetsbekjempelsens navn – nødt til å gi det tilbudet til flere.

Elisabeth Aspaker (H) [12:55:23]: Truls Fyhn har helt rett i at noe er fullstendig galt når psykisk ustabile personer faller mellom to stoler fordi lovverket verken gir grunnlag for at helsevesenet kan følge dem opp, eller for at fengselsvesenet kan følge dem opp.

Statsråden sa i 2006 at han hadde en løsning og ville komme med forslag til det ganske snart. Vi hadde jo forventet at når stortingsmeldingen kom, skulle man også presentere en løsning på dette området. Det ene er at det er utrolig uverdige overfor disse personene at vi som samfunn ikke greier å ta tak i dette. Det andre er at de påfører sine omgivelser betydelige ulemper – for ikke å snakke om dem som begår så alvorlig kriminalitet at de blir drapsmenn.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Når kan Stortinget regne med at Regjeringen vil komme med forslag til lovendringer eller til det som kan bli en løsning for denne gruppen psykisk ustabile mennesker som begår alvorlig kriminalitet?

Statsråd Knut Storberget [12:56:20]: Hvis Høyres representant Elisabeth Aspaker tror at vi løser den utford-

ringa med bare et lovforslag, og at vi så har tettet hullet, tror jeg nok at hun bør ta seg en runde til, for å si det pent.

For det første har vi jo problemstillinger rundt det at mennesker begår alvorlige kriminelle handlinger uten at de har vært i berøring med verken behandlingssystem eller kriminalomsorg, eller for den saks skyld er straffedømt fra før av. De fleste drapsmenn er jo i en slik situasjon at de ikke har begått slike handlinger før. Det er det vanskelig å forutse.

Vi har hatt en klar prosess når det gjelder dem som har en plagsom atferd, og som faller mellom to stoler. Representanten er vel kjent med at vi nettopp har hatt på høring Mæland-utvalgets innstilling – og det jobber Regjeringa med. Vi skal komme til Stortinget med egnede lovtiltak så raskt vi bare kan, for å tette det hullet.

Björg Tørresdal (KrF) [12:57:20]: Først vil jeg få takke statsråden for engasjementet både i meldingen og i innlegget i dag med tanke på de ressursene de innsatte har, og de mulighetene de har til et positivt liv og til å bli et pluss for samfunnet og seg selv etter soning. Hanne og alle de andre som sitter i norske fengsler, kan, etter å ha vært på minussiden i det norske samfunnet med den strengeste straffen et samfunn gir, bli ressurser i samfunnet. Det er et syn som Kristelig Folkeparti støtter, og som vi er opptatt av å bidra til.

Akkurat derfor er vi litt forundret over at slike prosjekter som «Adam, hvor er du?», som handler om relasjonen mellom barn og far i fengsel og det å bygge et nettverk og vedlikeholde, dyktiggjøre og styrke disse relasjonene etter soning – et prosjekt som er vellykket, som er ønsket, og der det finnes både kompetanse og erfaring – blir stoppet.

Kan statsråden en gang til, i forbindelse med statsbudsjettet, love at man vil videreføre dette arbeidet, som er så bra, og som bygger opp til en positiv tilværelse for den innsatte?

Statsråd Knut Storberget [12:58:24]: Aller først har jeg bare lyst til å gi uttrykk for at jeg syns det er bra at alle partier i Stortinget har sluttet seg til mange av hovedprinsippene i meldinga og – som også representanten Tørresdal nå påpeker – hva slags verdimesig syn og forankring vi skal ha når det gjelder straff. Det gir meldinga og tiltakene stor legitimitet. Det er jeg glad for.

Når det så gjelder det spesielle prosjektet som representanten pekte på, er jo det – det legger jeg ikke skjul på – midt i kjerneområdet av vår satsing. Vi mener jo at det å opprettholde kontakten med familien er særdeles viktig.

Jeg kan ikke behandle denne saken her nå. Det ber jeg om forståelse for. Men når det gjelder representanten Tørresdals anmodning om å se på denne saken en gang til, vil jeg gjøre det.

Odd Einar Dørum (V) [12:59:24]: Jeg har fra talerstolen gitt uttrykk for, og jeg kommer til å gjenta det nå, at statsråden skal ha ros for alt det som skjer på de myke sidene i kriminalomsorgen – på de aller, aller fleste. Så jeg skal ikke stille spørsmål om det.

Jeg velger å stille spørsmål om det fenomenet som jeg

har kalt for «de lure gutta», de som vi kjenner fra ca. fem år tilbake, da de satt i en åpen institusjon og drev organisert kriminell aktivitet. Vi vet at det for noen år tilbake satt mennesker der som brukte Internett på en måte som ikke var slik som statsråden beskrev, og som jeg fullt ut deler, men som brukte Internett rett og slett for å kunne planlegge sin egen flukt. Jeg vil gjerne høre statsråden reflektere noe over denne desidert minste gruppen av dem som sitter inne, og som jeg kaller de lure gutta. Mitt spørsmål er: Oppfatter statsråden at de nå ivaretas på en så god måte som mulig?

Statsråd Knut Storberget [13:00:23]: Jeg er veldig glad for å få denne anledningen, siden innlegget mitt ikke gav rom for det. Jeg mener at vi må satse på kvalitet for de store gruppene som går ut og inn i fengslene, og som trenger mer kvalitet i livet sitt. Det er en forutsetning både for legitimiteten i hele systemet og for samfunnssikkerheten at vi faktisk er tydelige, strenge og klare overfor den lille gruppa som representanten Dørum trekker fram. Jeg mener at den satsinga som ligger i meldinga, gir oss rom for det, fordi man i større grad differensierer, og man får også kapasitet i de lukkede anstaltene til å drive den type sikkerhetsmessig arbeid. Det er ingen grunn til å underverdne dette, verken når det gjelder spørsmålet om kvalitetsmessige innslag som permisjoner og kontroller, eller når det gjelder spørsmålet om differensiering i forhold til hvem man sitter sammen med osv. Jeg mener vi blir i bedre stand til å gjøre den jobben når vi har med oss det første elementet som jeg trakk fram.

Jeg vil også si at bygginga av Halden fengsel, som skal åpne neste år, gir kriminalomsorgen større mulighet, når vi får over 220 nye, lukkede plasser.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talerne som heretter får ordet, får en taletid på inntil 3 minutter.

Thomas Breen (A) [13:01:48]: Jeg vil starte med å gi ros til justisministeren – ikke fordi han er en flink justisminister fra mitt eget parti eller fra mitt eget fylke, men fordi han har evnet å løfte debatten om hvordan vi i framtiden skal straffe i det offentlige rom, på en slik måte at det har skapt engasjement langt utenfor disse veggene og utenfor etatens vegger. Faktisk er det slik at elever i videregående skoler og folk jeg møter i lokalsamfunnet, er opptatt av dette. Til og med den tabloide pressen har tidvis fattet interesse for denne meldingen. Det er veldig bra, og det trenger vi. Hvis vi lykkes med dette, vil det være det viktigste enkeltbidraget for å redusere kriminaliteten i Norge – når vi kjenner de innsattes tilbakefallsprosent til fengslene.

I det perspektivet blir jeg noe undrende når representanten Horne sier at det er så stor enighet, men på de viktige, sentrale punktene er det en reell uenighet mellom venstresiden og Fremskrittspartiet. Det kan sammenliknes slik at hvis man har et badekar som renner over av vann fordi kranen står åpen og sluket er tett, vil Fremskrittspartiet fortsatt stake opp sluket, mens

vi vil stenge kranen først. Det gjør en vesentlig forskjell.

Jeg vil bare innlede med det før jeg går over til det som står mitt hjerte nærmest, nemlig rusituasjonen. Fafos undersøkelse fra 2004 viser at 60 pst. av de innsatte har rusproblemer. De fleste av dem oppgir også at de er blandingsmisbrukere, og at de samtidig har problemer på flere andre livsområder. Flere større norske helseundersøkelser de siste årene viser en klar sammenheng mellom rusmisbruk og andre helseproblemer.

I overgangen mellom behovene som er identifisert i fengslene, og hjelpetilbudene utenfor er det ikke alltid en sammenheng. Dette viste også Einar Ødegaard i SIFA-rapporten da han fant meget positive resultater fra Stifinnerprosjektet ved Oslo fengsel. Det er et prosjekt mellom Oslo fengsel og Tyrili. Prosjektet har vært i drift siden 1991 og har meget gode resultater. Jeg er spesielt glad for at justisministeren og helseministeren i fjor fant rom i budsjettet for å starte opp et tilsvarende prosjekt på Bredtveit, slik at vi nå også kan gi et godt tilbud til jentene der. Det offentlige har slitt med å komme i posisjon for å hjelpe jentene, både innenfor rusfeltet og innenfor kriminalomsorgen. Jeg mener det er helt avgjørende at vi nå kommer i gang, også i forhold til jentenes hverdag.

Jeg er glad for at meldingen legger opp til at russtrategien i de kommende årene bygger på en utvidelse av antall rusmestringsenheter, basert på et samarbeid mellom kriminalomsorgen og andre aktører. Det vil også gi et bedre ettervern etter endt soning. Evalueringen av straffegjennomføringsloven § 12 og satsingen på alternative straffereaksjoner bygger også på ideen om samarbeidet mellom kriminalomsorgen og tilbudet om behandling og oppfølging. Dette er en viktig pilar i meldingen som vil gi bedre rehabilitering, både fra kriminalitet og fra det som for mange er primærproblemet, nemlig rusmisbruk.

Klarer vi ikke å stoppe det, vil vi heller ikke klare å redusere kriminaliteten. Derfor er jeg veldig glad for at både justisministeren og helseministeren har vært opptatt av dette i meldingsarbeidet.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [13:05:23] (komiteens leder): I en fremskrittspartiannonse i VG i påsken kunne vi lese følgende:

«Den rødgrønne regjeringen sier: Slipp fangene fri, det er vår.»

Og det stopper ikke der. Den rød-grønne regjeringen er ikke opptatt av å hjelpe deg hvis du er blitt utsatt for vinningskriminalitet. Den rød-grønne regjeringen er mer opptatt av rettighetene til de kriminelle enn til ofrene, kan vi lese i den samme annonsen. Det er ikke nytt at Fremskrittspartiet framstiller sannheten som noe helt annet enn det den er. Det er ikke nytt at Fremskrittspartiet søker enkle symbolpolitiske løsninger. Det er heller ikke nytt at Fremskrittspartiets løsninger på justisfeltet som på andre samfunnsområder vil føre til et mer utrygt samfunn.

Dårligere progresjon i soningen og færre permisjoner vil føre til dårligere tilbakeføring til samfunnet. Det vil føre til at en rekke mennesker ikke vil være forberedt – trent – til møtet med samfunnet den dagen de er ferdig

med soningen. Hvilke valg gjør de da – uten et godt nettverk rundt seg, bestående av folk utenfor fengselsmurene, og uten andre erfaringer enn fengselslivet de siste årene? Vi vet at det valget de fleste da vil ta, er veien tilbake til kriminaliteten. Derfor er Fremskrittspartiets politikk en uklok og utrygg politikk.

I VG-annonsen hevder Fremskrittspartiet at de rød-grønne partiene pynter på soningskøen – nok en usannhet fra Fremskrittspartiets side.

Soningskøen går ned fordi vi har gjort det vi sa vi skulle gjøre, og som den forrige regjeringen – som stort sett ble støttet av Fremskrittspartiet – ikke gjorde.

- Vi har bygget nærmere 400 nye soningsplasser de siste fire årene.
- Snart står et nytt stort fengsel med 251 plasser klart i Halden.
- Vi har lovt å fjerne soningskøen, og vi nærmer oss. Ved siste telling, i forrige uke, var soningskøen ikke 2 900, som da vi tok over, men nede i 278. Nå er det bare uker før soningskøen er borte.
- Og ikke nok med det: 1. juni fjerner vi restene av ordningen med tidlig løslatelse som den forrige regjeringen innførte.

Justispolitikken er krevende, for den fordrer at man kan ha flere tanker i hodet samtidig. Derfor bygger vi opp kapasiteten i kriminalomsorgen samtidig som vi tar et krafttak for å bedre kvaliteten i soningen. Bedre utdannings-tilbud, bedre jobbtillbud og en tett oppfølging der helse, rusmestring og bolig er kjerneelementer, fører til at innsatte er bedre forberedt på å møte livet etter soning. Det vil gi mindre kriminalitet.

Jeg må si at jeg skvatt litt da jeg hørte at Høyre anklaget oss for å bedrive snillisme i justispolitikken. Da kan ikke representanten fra Høyre ha lest det nye forslaget til straffelov. I den nye straffeloven foreslår Regjeringen betydelig strengere straffer. De øker med en tredjedel i forhold til dagens nivå for bl.a. voldtekt, drap, grov vold og overgrep mot kvinner og barn. Vi venter heller ikke på at den nye straffeloven skal tre i kraft i 2011/2012. Vi er tydelig i meldingen på at vi vil at dette skal ha effekt allerede etter Stortingets behandling nå i vår.

Dette er den sanne versjonen om den rød-grønne justispolitikken. Slik skaper det rød-grønne flertallet mer trygghet.

Odd Einar Dørum (V) [13:08:51]: Jeg skjønnte på det siste innlegget at valgkampen er begynt. For min del prøvde jeg i mitt første innlegg å vise til hvor det faktisk er fellelinjer, og jeg skal fortsette med det.

Det tenkes veldig bra om innsatte og rus, det tenkes veldig bra både med narkotikaprogram og med domstolsmedvirkning. Det som virkelig bekymrer meg, er hva som ikke skjer på helsefeltet. Det som bekymrer meg enda mer, var at da Helse Sør-Øst – Helse Størst – sendte ut sine anbud for noen år siden, og vi hadde debatt her i salen, klarte man til slutt å skvise ut skoletilbudene, for man skal gå ut i verden med et lite modulbrev. En ruset person skal gå ut og finne sin modulundervisning. Man skviser/presser ut skoletilbudene.

Så har man funnet ut at man ikke skal ha langtidsbehandling, selv om de fleste vet at de som sliter med rus og psykiske problemer, må følges opp over lang tid. Så har man i tillegg delt det store Oslo-systemet med sin kapasitet på hele Helse Sør-Øst, og det er bra, man skal dele på det, men det viser også hvor mye som mangler.

Så vet vi at vi står overfor de tøffeste og verste antallene fristbrudd i forhold til spesialisthelsetjenesten for dem som har et rusproblem. Hadde mennesker med hjertelidelser eller hva det måtte være, opplevd noe sånt, hadde vi hatt et opprør. På vegne av dem som sliter med rus, og som er henvist til, når fristbruddet er der, å vandre av gårde på egen hånd for å finne telefonen for tilbud et sted i Østfold, har jeg prøvd det. Der finner du et hyggelig menneske som forteller deg hva du kan gjøre, men vi vet jo at de fleste ikke klarer den marsjen alene. Derfor er det flott med en dypt engasjert justisminister. Jeg vet at Knut Storberget mener alt det som står her. Men det er bekymringsfullt at det som skjer på andre områder, ikke henger sammen innenfor den samme regjeringskonstellasjonen. Det skal jeg ikke ta ut politisk. Det viser bare hvor mye som må til for å skape endringer for dem som sliter mest med livet, for at de skal få en sjanse i virkeligheten.

Jeg vil bare heie på statsråden, i den forstand at når han har en kollokvi gruppe med Bjarne Håkon Hanssen, vil han sikkert med betydelig intensitet kunne framføre dette. Jeg velger å gjøre det fordi det har vært en del av min livserfaring i andre deler av mitt liv å vandre sammen med folk som har funnet lukkede dører. Jeg vet veldig mye om det at systemene høres vakre ut på papiret, men ikke er slik i hverdagen. Derfor er det fint med alt det som står om å slite med livet, fint med det som står om å hjelpe folk ut av rusavhengighet, men det er helt nødvendig at helsesystemet stiller opp på en slik måte at det justissystemet som denne meldingen og komiteen legger opp til i dag, leveres i praksis i hverdagen. Her er noen av de tøffeste tingene vi står overfor. Ett av mine øyeblikk var da ansatte i Kongsvinger fengsel hadde vært og lært om ADHD, og en person for første gang i sitt liv fikk hjelp. Denne mentaliteten kan justissektoren være stolt av, men den må smitte til andre samfunnsområder, slik at de som sliter, får en sjanse. Jeg skal gjøre mitt, og jeg regner med at statsråden gjør sitt, men jeg hadde behov for å si dette.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [13:12:15]: I Norge har vi ikke livstidsstraff. Alle som soner i norske fengsler, kan bli naboen din når de har sonet ferdig. Svaret er derfor enkelt for meg og for Arbeiderpartiet: Vi må gjennomføre en straff som virker, og som gjør at menneskene blir rehabilitert til å klare livet utenfor murene på en best mulig måte.

En gruppe innsatte som trenger særlig fokus, er kvinner. Selv om kvinner utgjør halvparten av befolkningen, er de en minoritet i fengslene. Vi vet at kvinnelige innsatte har en opphoping av levekårsproblemer, bl.a. dårlig fysisk og psykisk helse. Mange er rusavhengige, og mange har med seg traumer fra seksuelle overgrep eller vanskelige oppvekstvilkår i voldelige og alkoholisererte hjem. Jeg er glad for at vi har åpnet Stifinnerprosjektet på Bredtveit.

De som har barn, har problemer med å innrette seg i morsrollen som innsatt. Det er viktig at vi legger til rette for at barn kan ha kontakt med mor, men dette må foregå på barnets premisser og med barnets beste som utgangspunkt.

Meldingen ønsker å legge til rette for bedre besøksrom og besøksboliger som kan være med på å opprettholde kontakten med familie og nettverk under soning, noe som er viktig for å klare hverdagen når man kommer ut igjen.

Kvinner soner i gjennomsnitt kortere dommer enn menn, og innholdet i soningen må legges opp deretter.

Skal rehabiliteringen fungere, er det viktig at vi har et bredt utvalg av arbeidsmuligheter i fengslene. Det kvinner har blitt tilbudt, har i stor grad vært kjønnsstereotype arbeidsoppgaver som rengjøring og systue. Dette tar ikke høyde for kvinnenes ulike behov for arbeidstrening og kvalifisering. Meldingen legger gode føringer for en endring på dette området. Jeg er glad for å høre historien om Hanne fra Bredtveit, som viser at det gjøres mye bra arbeid i norske fengsler.

Men en utfordring er at kvinnene er få i fengslene, slik at det å få progresjon i soningen, det å gå fra lukkede til åpne plasser og overgangsboliger, ikke er like lett. Vi må jobbe videre med å få til et godt system for progresjon for kvinner som soner.

En undersøkelse fra Kriminalvårdens forskningskommitté i Sverige viser at tidligere straffedømte kvinner mellom 24 og 44 år som er dømt for vinningslovbrudd, har en tilbakefallsprosent på 81, og i narkosaker er den på 79 pst. Det er grunn til å tro at tallene i Norge er de samme.

Meldingen gir gode innspill til en kriminalomsorg som skal minske tilbakefallene.

Til slutt: Vi nærmer oss ett av målene vi har satt oss, om at innsatte ikke skal slippes løs med én dags varsel og med framtidsutsiktene sine i plastposen de har i handa.

Solveig Horne (FrP) [13:15:12]: Det er forskjeller på Fremskrittspartiets og Regjeringens politikk, men det er også viktig å få fram det som vi er enige om. Forskjellene ligger i bruken av andre soningsformer. Når det står i meldingen at straff skal være frihetsberøvelse, straff skal oppleves som straff både av den som er dømt, og av samfunnet omkring, straff skal virke avskrekkende, den skal ikke stride mot folks rettsoppfatning, og den skal gjøre det umulig å gjøre nye forbrytelser, så utgjør den utvidelsen av alternative soningsformer som Regjeringen legger opp til, en forskjell i forhold til det som står i Fremskrittspartiets partiprogram.

Komitélederen skryter av at Regjeringen har bygd fengselsplasser de siste fire årene, men det er flere åpne plasser. De har tatt i bruk hjemmesoning, og de har også økt bruken av samfunnsstraff. Det er ingen som er uenig i at man skal ha et tilbud når man soner. Det skal være en god rehabilitering, man skal ha et innhold i soningen, og man må ha et ettervern på plass når den som soner, er ferdig med soningen. Men når det blir gitt nesten 500 år i soningsrabatt – når de kriminelle ikke soner den straffen som de i grunnen har fått, men slipper ut før tiden for at nye skal kunne komme inn – da strider det mot folks rettsoppfatning, og det gjør at statsråden blir de kriminelles beste venn.

Saksordføreren sa selv at det er vanskelig med rehabilitering med så korte dommer. Da er det jo viktig at den som skal sone en straff, soner den straffen, slik at han får den rehabiliteringen han trenger, og ikke kommer tilbake igjen i fengsel.

Jeg kan ikke holde dette innlegget uten å nevne offer og pårørende. Vi er så opptatt av å få den kriminelle tilbake til samfunnet. Men hva med hverdagen til ofrene og deres pårørende? Har de en tilbakeføringsgaranti?

For en tid tilbake – eller ganske lenge siden faktisk – stod det et innlegg i Magasinet i Dagbladet om en banksjef som fikk ødelagt livet sitt. Stig er ferdig med soningen. Han angrer ingenting. Men Thor Einar er uføretrygget og kan aldri gå på jobb. Offeret sier: «Jeg fikk på en måte livstid, mens raneren regnes som rehabilitert og er sluppet ut igjen.» Den kriminelle sier: «Han banksjefen på Nærbø ... har jeg ikke ofret mange tankene. Jeg er ferdig med alt det der.» Da er det viktig at vi også tenker på offeret i denne saken. Det er viktig at ofrene også får en følelse av verdighet og en anledning til å bli hørt i slike saker. Derfor er det synd at Regjeringen ikke kan støtte de forslagene som vi har i forhold til å gi offeret og pårørende en klagerett.

Ingrid Heggø (A) [13:18:19]: Eg fekk ikkje tid til å seia noko om aldersgruppa 15–18 år i innlegget mitt i stad, og det vil eg ta tak i no.

Utgangspunktet er at barn ikkje skal setjast i fengsel. Fengselsstraff utan vilkår må vera unntaket for barn mellom 15 og 18 år, og bør berre nyttast der barnevernet har prøvd alle dei tiltaka som dei rår over.

Vi kan ikkje vera kjende av at barn sit i norske fengsel på same vilkår som vaksne. Dei får eit kontaktnett blant dei kriminelle, og dei går den såkalla forbrytarskulen. Eg vil likevel føya til her at dei tilsette i norske fengsel har gjort ein fantastisk innsats også for denne aldersgruppa, og har kome med særtiltak. Dette ungdomstiltaket vi snakkar om i meldinga, er ein ny type overgangsbustader som ikkje har nokon likhetstrekk med ungdomsfengsla for 40 år sidan, eller arbeidsskulane for 80 år sidan, bortsett frå at dei er underlagde kriminalomsorga og vert idømde som ein særreaksjon.

Det sit i gjennomsnitt mellom fem og ti ungdommar under 18 år i fengsel til ei kvar tid – omkring 80 pst. av det er varetekt. Berre unntaksvis er fengslinga langvarig. Barnekonvensjonen seier at barn ikkje bør sona saman med vaksne domfelte, og derfor lagar vi no desse to landsdekkjande ungdomstiltaka.

Verkelegheita viser at ungdom gjer seg skuldig i grov kriminalitet som kidnapping, tortur, grove ran og overfallsvaldtekt. Dette er ei verkelegheit vi ikkje kan snu oss bort frå. Dette er ungdommar som samfunnet treng beskyttelse mot, og denne beskyttelsen må samfunnet få. Denne gruppa unge er særleg utfordrande, og vi veit at situasjonen deira er svært vanskeleg å endra. Vi veit òg veldig mykje om kva som ikkje fungerer.

Det er ei trist oppleving å sjå barn i fengsel. Fengselsstraff, eller kva som helst slags straff, verkar ikkje rehabiliterande i seg sjølv, slik som det verkar som om enkel-

te her i salen trur. Disse ungdomstiltaka har som mål å få ungdommane samfunnstrygge. Tiltaka skal fortløpande verta evaluerte, og det er eit prøveprosjekt på to år.

Eg trur på at ungdomstiltaket etter straffegjennomføringslova kan føra til endring hos den unge, gjennom å gje struktur og støtte i ein positiv mognings- og læringsprosess. Fleirtalet, Arbeidarpartiet og SV, satsar på at straff som verkar, òg skal verta eit tilbod til dei under 18 år.

Elisabeth Aspaker (H) [13:21:18]: Vi er alle opptatt av at vi skal rehabilitere bedre. Jeg la i mitt innlegg stor vekt på at en forutsetning for at man skal kunne la seg rehabilitere og kunne komme tilbake til et liv og fungere etter soning, er at man er såpass frisk og rask under soning at man kan greie både å starte utdanning, arbeidstrening og ikke minst det å kunne mestre livet i seg selv.

Da synes jeg – i likhet med Odd Einar Dørum – at det er et tankekors at dette med helsetjenester ikke er viet større oppmerksomhet i meldingen. Det var jo virkelig en slik «eye-opener» for en samlet justiskomite på høringen da Legeföreningen la fram sin dokumentasjon på de store forskjellene mellom fengslene når det gjelder hvor mye og hva slags type helsetjenester som faktisk tilbys. Samtidig vet vi at vi har en fangebefolkning som har store rusproblemer og ofte andre helsemessige plager, som gjør at de er ganske tunge tilfeller.

De ansatte i kriminalomsorgen har jo også gitt uttrykk for at de føler at de pålegges et for stort ansvar når det gjelder medisinerer. Der man tidligere delte ut helt milde preparater som vi kan gå og kjøpe på apoteket selv, deler man nå ut B- og C-preparater, som man egentlig burde vært helsepersonell for å dele ut. Jeg synes at man under vurderer dette, og at man burde ha grepet fatt i dette med helsetjenester på en helt annen måte. Jeg synes det er litt merkelig at ikke regjeringspartiene kan være med på både merknadene og forslaget om at dette er noe som man bør få en skikkelig gjennomgang av.

Jeg savner også at statsråden svarer på dette med narkotikasituasjonen i norske fengsler, for også her er det jo de ansatte innenfor kriminalomsorgen som på en måte dveler ved det paradokset at på den ene siden skal vi drive og bygge opp flere rusbehandlingstilbud, rusmestring, samtidig som vi bare må erkjenne at vi har et betydelig narkotikaproblem på innsiden av norske fengsler. Det er jo fundamentalt viktig å få stoppet rusmisbruket hvis det skal være noe legitimitet og moral i at man samtidig skal drive og behandle dem som er innsatt.

Til slutt: Brennpunkt hadde et program om de forvaringsdømte som sitter på Ila, og som ikke får viktig psykiatrisk oppfølging. Da er det jo et paradoks at Regjeringen – og det er Helsedepartementets eget budsjett for 2009 – faktisk sier at man har kuttet i de sikkerhetspsykiatriske plassene. Jeg oppfordrer justisministeren til å ha en tett dialog med helseministeren og få på plass et tilbud til disse Norges farligste innsatte.

Akhtar Chaudhry (SV) [13:24:29]: Representanten fra Fremskrittspartiet var inne på hva som forventes av Regjeringen når det gjelder folks rettsoppfatning, og meg

bekjent er det ikke noe folkekrav, det er ingen folkebevegelse der ute som krever at de som begår kriminelle handlinger, skal straffes lenger, og at de skal straffes hardere. Det den jevne nordmann der ute forventer og ber om, er at de som begår kriminelle handlinger, får rehabiliteringsmuligheter, at de får trening i å mestre sin hverdag, at de får trening i å mestre sinne, at de får utdanningsmuligheter, at de får helsemuligheter, og at de får trening i å bo i det sivile samfunnet, slik at de blir normale og vanlige samfunnsborgere når de kommer ut. Det er det som gjør samfunnet tryggere, og det er det Regjeringen leverer på. Det er det hele denne meldingen bygger på.

Vi har to prosjekter som pågår nå, og jeg vil ta utgangspunkt i de to som eksempler.

Det ene er i Oslo, det såkalte TOG-prosjektet, et tilbud til gjengangere, hvor kriminalomsorgen samarbeider med og er i kontakt med bydelene, f.eks. helsetilbudet, frivillige organisasjoner og sørger for at når folk blir løslatt, har de et sted å gå. De har en bolig, de har et arbeid, og det er folk som tar vare på dem når de kommer ut. Som sagt er det de første timene og de første dagene som er de viktigste for den løslatte med hensyn til å sørge for at han eller hun ikke begår en kriminell handling igjen og havner tilbake i fengselet.

Det andre eksemplet er Tromsø fengsel, som har ansatt en person med sosionombakgrunn som gjør omtrent det samme arbeidet: er i kontakt med helsetilbudet, er i kontakt med utdanningsetaten der ute, er i kontakt med kommunen der ute og jobber og sørger for at når en innsatt blir løslatt, er bolig på plass, er utdanningsmuligheten på plass, og det er mulig å få et arbeid, slik at vedkommende glir inn i samfunnet som en lovlydig borger.

Igjen: Jeg har ikke registrert noen steder at det er et folkekrav at folk skal straffes lenger og hardere. Jeg vil gjenta: Det folk forventer der ute, er at vi gir helsetilbud, vi gir utdanningstilbud, vi gir arbeidstrening og botrening i fengslene. Det er det Regjeringen leverer på.

Statsråd Knut Storberget [13:27:51]: Jeg tror jeg skal være så ydmyk å si at denne stortingsmeldinga jo ikke er en ferdig melding, at vi nå er ferdig. Så de innspill som kommer både i helsesektoren, i utdanningssektoren og i de andre sektorene, og den betydelige utfordring vi har i samfunnet vårt generelt med å få disse profesjonene til å gå i samme retning, er vi ikke ferdig med. Meldinga er jo en melding om at vi trenger mer av det. Arbeid i forhold til helse er helt avgjørende viktig. Derfor er det viktig for Regjeringa at vi får bygd opp antall paragraf 12-plasser, at vi får utdanningstilbud som er tilstrekkelig.

Men vi hadde ikke klart å gjøre denne satsinga i kriminalomsorgen uten at vi hadde hatt med oss Kunnskapsdepartementet når det gjelder utdanning. Det er altså tilbud om utdanning i alle fengslene. Vi kunne ikke gjort biblioteksatsinga vår og kultursatsinga uten at vi hadde med kulturministeren. Vi kunne ikke gjort boligsatsinga nå uten at vi hadde med kommunalministeren, og vi kunne heller ikke ha satset slik vi gjør i forhold til rusmestringsenheten i fengslene, som jo i veldig stor grad er et helsemessig anliggende, og som krever samarbeid over disse sektorene.

Jeg kunne nevnt flere områder, men tida forhindrer meg fra det.

Men det er et annet viktig poeng som jeg har lyst til å utfordre opposisjonen på, og jeg ber gjerne om svar, særlig fra Høyre og Fremskrittspartiet. Man kjører nå nærmest en gjentatt argumentasjon om at soningskøen er avviklet ved hjelp av andre virkemidler enn det man egentlig ønsker seg. Det er helt riktig at en stor andel av de plassene som vi har etablert, er åpne. De plassene som vi vil finne på Bredtveit, Bruvoll, Bjørgvin og Ravneberget f.eks., har også bidratt godt i forhold til kvalitet.

Min utfordring til Høyre og Fremskrittspartiet – jeg vet at Kristelig Folkeparti og Venstre har en noe mer nyansert holdning til dette – er: Er det nå slik fram mot neste valg og eventuelt en ny sammensetning av Stortinget at Høyre og Fremskrittspartiet vil legge ned disse åpne plassene fordi man mener det ikke er hensiktsmessig? Det syns jeg velgerne fortjener et svar på. Jeg syns at kriminalomsorgen fortjener et svar på det, og jeg syns også at de innsatte fortjener et svar på det. Det ville være et brått skifte ikke bare når det gjelder kapasitet, men også for den betydelige kvalitetshevinga vi har fått i kriminalomsorgen med den store innsatsen som gjøres bl.a. overfor kvinnene på Bredtveit, som nå har en mulighet til å sone åpent i Stifinnerprosjektet. Er det slik at denne politiske retorikken om at dette er bare åpne plasser, innebærer at Høyre og Fremskrittspartiet går til valg på at man skal legge ned disse plassene? Jeg syns vi også må få noen svar, siden vi i posisjonen er blitt stilt så mange spørsmål.

Thomas Breen (A) [13:30:47]: Aller først vil jeg si at jeg fullt ut deler bekymringen til representanten Dørum for rusfeltet. Det har vært syndet i altfor lang tid, over altfor mange år og på altfor mange nivåer overfor de utsatte rusmisbrukerne våre. Det gjelder både på kommunalt nivå og også her i forhold til helsevesenet. Her har helseministeren varslet en opptrappingsplan. Han har også varslet at samhandlingsreformen er en betydelig bit av rusopptappingsplanen, fordi det kommunale nivået kompetansemessig må bli bedre i stand til å håndtere det.

Det som er bra, er at vi allerede er i gang innen kriminalomsorgen. Det må vi i hvert fall glede oss over. – Så har jeg sagt det.

Når det gjelder kontrollen, som representanten Aspaker er opptatt av, vet jeg at det foretas om lag 20 000 urinprøvekontroller i norske fengsler. Om lag 10 pst. av dem viser misbruk. Så antar jeg at kriminalomsorgen tar urinprøver der de mistenker misbruk, eller når noen kommer fra permisjon. Vi skal ikke skape et bilde av at det florerer helt hinsides av narkotika innenfor murene eller innenfor anstaltene, men det er en utfordring å få ned rusmisbruket innenfor fengslene. Det er alle enige om. Det viktigste er igjen å sørge for at de som er rusmisbrukere, klarer å rehabiliteres fra sitt misbruk. Det er det som må være hovedsaken.

Så vil jeg til slutt bare kommentere det som er Fremskrittspartiets honnørord, nemlig ofre og pårørende. Det er slik at denne regjeringen klarer å ha flere tanker i hodet samtidig. Vi har gjort en betydelig innsats for ofre og på-

rørende både gjennom endring av voldsoffererstatningsloven og endring av straffeprosessloven, slik at man får bedre oppfølging under straffesaker osv. Det er ikke slik at det viktigste for ofre av kriminalitet er at man skal straffes lenger eller hardere. Tvert imot viser Advokatforeningens undersøkelse i fjor at det ofrene av kriminalitet er opptatt av, er at straffen skal virke, slik at ikke andre blir ofre når de er ferdig med soningen sin. Det perspektivet skulle jeg ønske at Fremskrittspartiet snart fikk inn i sin politikk også, for det ville kanskje bidra til at vi igjen kunne bli så enige som representanten Horne prøver å si vi er.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:33:17]: Mitt felt er penger. Jeg er vel legmann der også, men enda mer legmann når det gjelder kjeltringer.

Jeg tar et innlegg til fordi jeg synes det er en manglende praktisk inngang til dette. Alle snakker om bolig, og alle snakker om arbeid. Fremskrittspartiet snakker om at de er kritiske til andre soningsformer, kritiske til soningsrabatt, at det strider mot folks rettsoppfatning.

Ministeren har sagt at de som gjør brottsverk, skal få sin straff. Det er fasthet, samtidig som det legges opp til at de som er motiverte for det, skal få en bedre rehabilitering enn den som er i dag.

Så til åpen soning. Fremskrittspartiet kritiserer det. Jeg har sagt til dem som er i åpen soning: Legg fram fingrene deres og vis hva dere har gjort for noe! Fremskrittspartivelgere vil ikke kritisere den formen for soning, det ser de på fingrene. Dette er én måte å si det på.

Det er mange som ønsker å få mer praktisk yrkeserfaring. Det er mange i fengslene som har det, og det er det de er motivert for å gå videre med. Gi en mulighet. Vis at en kan få respekt ut fra det en gjør, at en vil ut av det. Hvorfor ikke støtte det, Fremskrittspartiet? Hvorfor ikke styrke det, og hvorfor ikke snakke godt om det? Hvorfor ikke legge til rette for å komme videre? Statsråden har en viktig og krevende jobb når det gjelder i praksis å få et nytt innhold i soninga, og ikke minst få noe som fungerer i ettervernet.

Kriminalomsorg i frihet har et betydelig forbedringspotensial, for å si det forsiktig. Det er i dag folk som erfarer at dagens fengsel og dagens ettervern er et system som er et hinder for den omstilling som jeg nå har prøvd å gjøre meg til talsperson for. Jeg har stor respekt for den jobb som statsråden her må gjøre for å snu en skute, slik at vi får et innhold som kan føre til at flere blir begeistret for dette som her er lagt fram. Statsråden må påse at vi får en ny kultur i soninga, med mer vekt på praktisk arbeid for dem som ønsker det. Det er Senterpartiets høyeste ønske, for det er faktisk mange som ønsker det. Dermed får en sjøltillit, dermed får en respekt, og dermed får en noen attester fra sin første jobb etter fengsel. Tenk å få en attest på at en er en god arbeidskvinne. Det er den beste mulighet en har til å få et bedre liv videre enn det en hadde.

Jeg synes det er store ting som her er startet på, men det er en stor jobb som gjenstår. Det er et system som på

mange måter er grodd inn i én måte å se det på, som i stor grad er knyttet til Fremskrittspartiets innlåsing av folk.

Presidenten: Elisabeth Aspaker har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Elisabeth Aspaker (H) [13:36:27]: Den som har fått mange spørsmål i denne debatten uten å svare, er jo statsråden. Jeg har fått de første spørsmålene fra statsråden nå, og dem skal jeg faktisk svare på.

Jeg synes det er greit at han nå innrømmer at meldingen ikke er helt ferdig, men jeg synes det er et paradoks når Regjeringen har brukt tre år på å framlegge den. Da trodde jeg faktisk man skulle hatt et bedre grunnlag i bunnen for å gi tilbakeføringsgarantien et reelt innhold.

Høyre har ikke sagt noe om at vi har til hensikt å redusere antall soningsplasser. Det vi har satt spørsmålsteget ved, er balansen mellom åpne plasser på den ene siden og lukkede plasser på den andre siden. Det er i en situasjon hvor politiet mangler varetektsplasser, og hvor Norge får internasjonal kritikk for at vi bruker glattcellene og har brudd på bestemmelsene om det.

Så jeg er opptatt av bedre balanse, og hvis vi sier at vi skal ha progresjon i soning, så må vi ha progresjon i soning. Da må en sette sammen det antall fengselsplasser og den type soningstilbud vi har, på en litt annen måte og bruke dem på en litt annen måte enn det som praktiseres av denne regjeringen.

Ingrid Heggø (A) [13:37:38]: Eg vil ta tak igjen i det spørsmålet som justisministeren hadde til Framstegspartiet – og no har du eit glimrande høve sidan du skal ha ordet etterpå! Eg meiner at vi, og ikkje minst dei tilsette, må ha krav på å vita kva Framstegspartiet vil gjera med dei opne soningsplassane vi har oppretta. Skal vi redusera talet på plassar? Skal vi leggja dei ned, eller skal vi behalda dei? Det synest eg vi har krav på å få svar på i løpet av denne debatten.

Presidenten: Solveig Horne har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Solveig Horne (FrP) [13:38:25]: Det er visst tid for å svare på spørsmål her.

Først til Thomas Breen: Det kan godt være at ofrene og de pårørende ikke ønsker seg strengere straffer, men de ønsker i hvert fall at den som har gjort en kriminell handling, skal sone den straffen han har fått. Det de ønsker, er å bli hørt og å ha en klagerett, og om man ikke alltid får gjennomslag for den klagen, så ønsker man i hvert fall å ha den retten.

Så til et spørsmål fra Knut Storberget. Fremskrittspartiet har ikke sagt noe i sine merknader om at vi ønsker å redusere antallet soningsplasser. Det er bare én ting som er helt sikkert, og det er at vi trenger forskjellige typer soningsplasser, men på et helt annet nivå enn det som Storberget og Regjeringen legger opp til. Vi har sagt helt klart at vi trenger flere plasser, og det kan godt være at noen av

de åpne plassene kan bli gjort om til lukkede plasser. Det får vi se når vi får en gjennomgang av de plassene som er der i dag. Men det er én ting jeg kan garantere, og det er det at hjemmesoning, elektronisk soning med kontroll, blir avsluttet hvis Fremskrittspartiet kommer i regjering.

André Oktay Dahl (H) [13:39:40]: Nå skal jeg gjøre noe jeg sjelden gjør, nemlig rose representanten Lundteigen og Senterpartiets innfallsvinkel til de spørsmålene vi diskuterer her. Det kan jeg ikke huske at jeg noen gang har gjort offentlig, så jeg skal benytte anledningen til å gjøre det nå. Det er rett og slett fordi jeg hadde den store glede å observere representanten Lundteigen som en ekstra «fengselsbetjent» – som han viste til i sitt innlegg – da jeg jobbet en uke i Hassel fengsel og fikk se ved selvsyn hva praktisk arbeid og hardt arbeid faktisk kan medføre. Jeg ville sannsynligvis ikke ha fikset det i det hele tatt, men jeg så altså ved selvsyn hvordan representanten Lundteigen faktisk gjennomførte noe av det vi alle her snakker om. Jeg synes det var et godt, verdibasert innlegg som Lundteigen holdt, som sier noe om hva vi faktisk bør tilstrebe i kriminalomsorgen for at alle mennesker her skal få en verdighet og en trygghet på seg selv, sånn at de kanskje kan klare å bli kriminalitetsfri. Det var godt og verdikonservativt sagt det representanten Lundteigen sa. Jeg syntes bare det var greit å få sagt det. Jeg ønsker vi kunne få mer av det. Det understreker faktisk også at vi har et felles verdisyn.

Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet her, men nå later man jo som om Fremskrittspartiet har tenkt å rase hele kriminalomsorgen, sammen med Høyre som en sånn liten hjelpebår, men da bør man kanskje ta en titt på hva vi faktisk står sammen om i mindretallsforslagene: økt fokus på lederkompetanse i kriminalomsorgen, økt fokus på frivillighet, frivillige mennesker som faktisk bryr seg om innsatte, selv om de ikke er ansatt, men som har noe å bidra med. Det er en forutsetning for å få hele tilbakeføringsgarantien til å funke.

Så til helse i fengslene. Vi hadde høring hvor Legeforskingen dokumenterte hvordan det står til, at det helsetilbudet som gis innsatte i norske fengsler, er under enhver kritikk. Det er ikke rart at mange av dem rett og slett ikke greier å håndtere hverdagen når de kommer ut igjen, når de ikke har et helsetilbud som oppfyller de kravene som også innsatte bør kunne forvente.

Ikke minst står opposisjonen sammen, Fremskrittspartiet, Høyre og de andre opposisjonspartiene, om å satse på kunnskap, og at man skal kunne få dokumentert de kursene man tar, slik at man kan bruke det når man kommer ut etterpå. Det er forslag som jeg syns Regjeringen i hvert fall bør ta en nærmere titt på, og kanskje til og med støtte.

Etterpå skal vi ha en interpellasjonsdebatt om politiet.

Så har jeg lyst til å si til slutt at når man er veldig fornøyd med at soningskøene går ned, ja, så er det bra, men samtidig kan kanskje en av grunnene være at man ikke har nok politi til verken å etterforske, påtale eller ta mange. Vi har altså store mørketall innenfor kriminalitet. Når man får ordentlig i gang dialogen med Politiets Fellesforbund, vil man antakeligvis etter relativt kort tid se at den enorme

skryt man her gir i forhold til soningskøene, faktisk ikke er reell, men at det er mer kriminalitet, og at soningskøene antakeligvis kommer til å gå raskt opp igjen fordi man ikke har hatt balanse i straffesaksjeden.

Statsråd Knut Storberget [13:42:46]: Når jeg hører innlegget fra representanten Oktay Dahl, må jeg anmode Høyre om å legge godviljen til. Jeg tror velgerne også ville like det, og at man faktisk også kunne reflektere et kort øyeblikk over at det er noe som beveger seg i positiv retning. Denne stadige negative argumentasjonen, som delvis er basert på feil fakta, gror det ikke noen ting av. Det som Høyre nå har presentert i forhold til nærmest alt man gjør, særlig innenfor kriminalomsorg og politi, tror jeg det gror veldig lite av, både når det gjelder velgertilstrømming til Høyre, og ikke minst når det gjelder å skape nytt fundament for politikken.

Denne påstanden om at politiet ligger nede, som skulle være grunnlaget for at man nå får avvirket soningskøen, må jo enhver justispolitiker vite er gal. Når man ser på fangevolumet, har det økt betydelig. Man må også se på antall straffedommer, ikke bare i den tida jeg har sittet i regjering, men også under forrige regjering. Så dette er med all respekt ikke riktig. Vi har store mørketall på mange områder, men vi er i ferd med å oppklare mer kriminalitet og få flere inn til soning, og vi er også i ferd med å øke straffenivået på viktige områder. Jeg må si at når jeg nå hører begrunnelsen fra opposisjonen, fra Høyre og Fremskrittspartiet, at vi i løpet av de siste tre årene har fått – og blitt kritisert ganske hardt for – åpne soningssteder, ja så er svaret nå, i forhold til hva som er deres alternativ, ikke at man skal legge ned det man ikke liker. Nei, man skal sørge for «balanse», og det er andre fine og viktige og i realiteten tomme ord.

Jeg er veldig glad for at Høyre og Fremskrittspartiet ved denne anledningen har markert at man ikke skal legge ned de åpne stedene – slik oppfattet jeg svaret. Det er viktig, ikke bare for kapasiteten i kriminalomsorgen, men det er viktig fordi i de åpne soningsstedene har man også fått til et kvalitetsløft. Man driver med undervisningstilbud. Man driver kennel ved Bruvoll og kulturaktiviteter ved Bjørgvin. På Bredtveit, der jeg var i dag tidlig, har man fått etablert Stifinnerprosjektet.

Jeg skulle ønske at vi nå gikk et skritt videre, at vi lot denne svart-hvite debatten om åpen eller lukket soning ligge, og at alle bidrog til at innholdet ble bedre, uansett om soninga var lukket eller åpen.

Når det gjelder de lukkede plassene, må jeg jo si at det er denne regjering som nå etablerer et fengsel til 1,4 milliarder kr i Halden med 220 lukkede plasser. Her er begge deler levert. Man har sørget for balanse, slik at de som skal ha tøff reaksjon, må få tøff reaksjon, men samtidig – hvor vi ser muligheter, skal muligheter gis.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering sjå side 2744)

Sak nr. 5 [13:38:23]

Interpellasjon fra representanten Elisabeth Aspaker til justisministeren:

«Bemanningsutvalgets rapport legger til grunn at vi trenger 2 700 nye politistillinger og 1 000 sivile stillinger innen 2020 for å oppnå en akseptabel bemanning i politietaten. Økt opptak til politiutdanningen vil gi effekt fra 2012, men frem til da kreves andre tiltak for å sette politiet bedre i stand til aktiv kriminalitetsbekjempelse, herunder narkotika, organisert kriminalitet og den hverdagskriminaliteten som berører folk flest og skaper utrygghet hos mange. Fravær av dialog mellom regjering og politi bidrar nå til å forverre situasjonen i politiet ytterligere, og det er bekymringsfullt at ethvert forslag til løsning fra politiets side er blitt avvist av Regjeringen.

Hva er Regjeringens strategi for å sikre nok politifolk og godt motiverte politifolk i perioden fram til 2012 og inntil det kommer ut større kull nyutdannede fra Politihøgskolen?»

Elisabeth Aspaker (H) [13:47:29]: Norsk politi står overfor den kanskje mest krevende bemanningsutfordring noen gang. Mens utenriksministeren er tilhenger av dialog, sågar med Taliban, har justisministeren skydd dialogen med politiets største fagforening. Unnamanøveren ligner et ødeleggende svarteperspill der den ene statsråden etter den andre har toet sine hender.

Aldri har det vært viktigere med dialog mellom myndighetene og ordensmakten, og sjelden har dialogen vært mer fraværende. Både kriminalitetsutviklingen og trygghetsutfordringene i samfunnet krever mer enn noen gang et velfungerende politiapparat. Denne fireårsperioden er politiet tappet for vel hundre årsverk som følge av nye arbeidstidsbestemmelser. Avgangen til andre yrker viser en økende tendens, og etaten greier ikke å benytte seg av muligheten til å holde på senioren. Altfor mange går av før fylte 60 år.

Det vises til årlig styrking av politiet, men sannheten er at etaten samtidig svekkes av at det tappes ut årsverk i bunnen. Slik vil det fortsette framover om ikke Regjeringen kommer mer på offensiven i forhold til politiet. Spørsmålet er da hvilke konkrete nye tiltak og hvilken strategi justisministeren har for å holde politiet oppe fram til 2012, inntil etaten kan begynne å høste av større kull uteksaminert fra Politihøgskolen.

«Vi vil ha et nært og sterkt politi med lensmannskontorer over hele landet. Vi vil gjøre etaten mer synlig og effektiv blant annet ved å gjennomgå muligheten for samlokalisering med offentlige servicekontorer der dette er hensiktsmessig. Vi vil øke bemanningen av sivilt ansatte og politifaglig utdannet personell.»

Dette er kanskje et kjent sitat for rød-grønne regjerings- og stortingsrepresentanter. Det er ikke mine ord, men det er et ordrett sitat fra politikapitlet i Soria Moria-erklæringen. Jeg hadde vel aldri drømt om at jeg skulle stå på Stortingets talerstol å benytte meg av et sitat derfra. Men nå synes jeg det er på sin plass. Lever ikke Regjeringen opp til sin egen uttalte politikk om politiet?

Utallige er nå beretningene om et politi som ikke makter å møte borgernes forventninger, som innbyggerne ønsker langt mer synlig til stede i lokalsamfunnet, og som publikum mener har en altfor høy terskel for å rykke ut når noe skjer. Når ikke voldssaker kvalifiserer til utrykning, hva da?

Høyre er meget urolig over denne utviklingen. Vi kan heller ikke forstå hvordan justisministeren kan forsvare det som skjer. Samfunnet trenger et offensivt politi som kan ta fatt i ting når noe skjer, og som har den nødvendige lokalkunnskap til å kunne forebygge og helst gripe inn før kriminalitet skjer.

Nylig utsatte justisministeren den lenge planlagte omorganiseringen i Follo og stoppet nedleggelse av en rekke lensmannskontorer. Det var en god nyhet, helt til jeg ble klar over begrunnelsen: at saken tydeligvis var så kinzig at den ikke kunne bli besluttet før valget. Hva betyr det? Betyr det at statsråden vil unngå å gjøre seg upopulær før 14. september, men vil slå til umiddelbart etterpå? Høyre mener innbyggerne har et legitimt krav på å få vite hva landets justisminister faktisk mener i denne saken. En stor og folkerik region skal dermed ikke kunne få vite hvilke planer Regjeringen har for polititjenesten i deres kommune.

Sommeren er snart over oss, og Regjeringens stillingskrig med Politiets Fellesforbund har satt landet i en enda vanskeligere situasjon politimessig. Den 1. juli opphører gjeldende arbeidstidsavtale for politiet uten at det nå tidsmessig ser ut til å være mulig å få på plass en ny avtale innen denne fristen. Regjeringen gikk gjennom vinteren med en svært så formalistisk tilnærming for å nekte dialog med de politiansatte. Det betyr at prosessen for å finne en løsning kom i gang på overtid.

I månedsvis har den rød-grønne regjeringen bedrevet oppholdende strid med politiets største fagforening i stedet for å ta de grep vi må kunne forvente av Regjeringen: å framforhandle en ny arbeidstidsavtale som kan gi oss mer politikraft i en viktig overgangsperiode. I stedet for å bidra til fornyet motivasjon i politikorpset gikk man til ytterligere konfrontasjon gjennom bruk av forskrift. Hvorfor? Det er det ikke lett å forstå, og resultatet ble jo en historisk politidemonstrasjon her i Oslo. At det skulle bli en rød-grønn regjering som hoppet over forhandlingsinstituttet uten å ha prøvd å komme til enighet med arbeidstagerne først, regner jeg med at mange har undret seg over.

Uavhengig av nye sivile stillinger og økt opptak på Politihøgskolen er driftsbudsjettene i politiet så trange at ubesatte stillinger er nærmest en forutsetning for å få budsjettet til å balansere. Det nytter lite å fylle på nye stillinger på toppen, om budsjettet fra før er for stramt til å lønne alle som er der i dag.

Mange kommuner betaler en høy pris når polititressene presses. Alvorlig knapphet på politifolk vil i sommer forsterkes ytterligere av ferie og bortfall av dagens arbeidstidsavtale – og dette lar seg neppe reparere i en fei.

Om justisministeren hadde fulgt sin egen regjeringserklæring, ville vi aldri kommet i en situasjon der det varsles stenging av 30 lensmannskontorer, enda tynnere vaktlisteter og en sterk sentralisering av politiet. Politiet vil denne

sommeren trekke seg tilbake fra en rekke lokalsamfunn på en tid da ferieaktiviteter og festivallivet blomstrer. Behovet for et tilstedeværende politi er åpenbart når mye folk samles. Signalet til de kriminelle når politiet forsvinner, er heller ikke godt. Høyre er opptatt av det nære, synlige og forebyggende politiet, som vi trodde også Regjeringen hadde som målsetting.

Politiet henla i 2008 hele 2 500 forbrytelser og 1 800 forseelser med kjent gjerningsperson. Saksbehandlingstiden for voldssaker har økt, og begge deler er like uakseptabelt. Det er et tankekors at dette er utviklingen under en rød-grønn regjering som har garantert befolkningen at de skulle bruke de store pengene på de store oppgavene.

Passutstedelse fjernes i år fra 185 politi- og lensmannskontor. Dette medfører at tjenestetilbudet på lensmannskontorene reduseres, og publikumskontakten blir dårligere. Når oppgaver fjernes, blir det tolket som et skritt på veien til nedleggelse og begynnelsen til slutten for både lensmannskontoret og nærpoltiet.

Høyre ønsker seg et nærpolti som har tilstedeværelse i hele landet. Det skaper ikke trygghet når man vet at nærmeste politimann er milevis unna, og ikke vil ha mulighet til å bistå om det skjer en eneste annen liten hendelse samtidig.

Er det én ting de siste månedene har vist, så er det at det er et skrikende behov for mer synlig politi, f.eks. i Follo. Høyre mener alvor når vi har som mål at Norge skal ha et synlig og trygghetsskapende nærpolti. Dette er Høyre villig til å betale regningen for i form av flere tjenestemenn og større budsjetter, noe vi også har vist i våre alternative budsjetter gjennom hele stortingsperioden. Og ja, vi burde ha utdannet flere, men vi er med på alle forslag nå, og vil utdanne så mange som mulig i årene som kommer.

Bemanningsutvalget 2020 har en tydelig målsetting om størrelsen på politistyrken i 2020, men Høyre er opptatt av hvordan vi også i det enkelte år framover på kort sikt kan sikre at innbyggernes trygghet ivaretas på en forsvarlig og god måte, uavhengig av hvor man bor i dette landet – enten det er på Grünerløkka i Oslo eller i Båtsfjord. Det hersker liten tvil om at politidistrikter med store geografiske avstander har en særlig utfordring med å kunne løse sine oppgaver på en god måte og til publikums tilfredshet.

Høyre har ved en rekke anledninger etterlyst framdrift og nasjonale tiltak for å avhjelpe bemanningskrisen. Så langt har svaret fra justisministeren vært å henvise til lokale lønnsforhandlinger og lokale initiativ. Det er vel og bra, men ikke nok i den foreliggende situasjonen. Ser ikke statsråden at nasjonale tiltak og føringer kan bidra til å mobilisere flere seniorer og annen form for nytenkning i politiet?

Høyre kan aldri akseptere en utvikling i retning av et A- og B-politi, der distriktene avspises med en og annen politipatrulje som streifer innom, og publikum ikke har noe sted å henvende seg når man har bruk for politiet.

Fra Høyres side er derfor dagens interpellasjon et uttrykk for vår uro over situasjonen, og fordi vi ikke føler oss helt trygg på Regjeringens prioriteringer på justisfeltet. Politiet er en av statens kjerneoppgaver. Det er viktig at

politiets stilling ikke undergraves, og at folk fortsatt skal kunne ha tillit til at politiet gir den nødvendig hjelp og støtte når situasjonen tilsier det. Derfor er det av største betydning at Regjeringen og justisministeren tydeliggjør hvordan man vil løse dagens bemanningskrise i politiet, også på kort sikt, og hvordan man vil sikre landets kommuner en forsvarlig polititjeneste i framtiden.

Statsråd Knut Storberget [13:57:17]: Det er med undring jeg hører interpellanten begrunne sin interpellasjon. Det er ganske spesielt når man nå trekker fram f.eks. den reformen som det jobbes med i Follo politidistrikt, hvor vi i løpet av lang tid har hatt god kontakt med kommunene, hatt en bra prosess, og Høyre-folk fra Follo har gitt uttrykk for at mye av den endring som skisseres, er en positiv endring. Så har man altså fra representanten André Oktay Dahl og fra representanten Elisabeth Aspaker i løpet av det siste halvåret krevd at dette løftes inn i Stortinget, slik at Stortinget kan få gi sitt besyv med i spillet. Så bestemmer altså Regjeringen og undertegnede at ja, greit, dette er en viktig debatt om framtidens politi, det er en pilot, den bør stå støtt, og derfor har vi bestemt at Stortinget skal orienteres gjennom St.prp. nr. 1.

Så kommer jeg hit i dag, og så er jammen meg det også galt! Jeg forstår egentlig ikke Høyres justispolitiske profil i sånne spørsmål. Vår ambisjon er nettopp at Stortinget skal få gi sitt besyv med i spillet når Regjeringas forslag til modell foreligger. Jeg trodde jo det var slik at man var redd for at de politiske partier som sitter i regjering, skulle fatte beslutning uten at Stortinget fikk lov til å være med på det. Så åpner vi opp for at vi bør ta den debatten, i forlengelsen av den debatten vi hadde om politirollemeldinga. Er det nå slik at Høyre ikke ønsker denne saken til Stortinget, så vil jeg ha klar beskjed om det, for dette er viktige reformsaker som vi har behov for å ha en anstendig tilnærming til. Jeg skjønner at det er uenighet mellom lokale og sentrale mennesker i Høyre, men akkurat dette poenget syns jeg faktisk interpellanten skal svare for.

Jeg er glad for at representanten har lest Soria Moria-erklæringa, men jeg hadde håpet at hun kunne se de rapporter som avgis, om hvordan vi har oppfylt det som står i Soria Moria-erklæringa.

I januar 2007 gav jeg Politidirektoratet i oppdrag å utarbeide politi- og lensmannsetatens bemannings- og kompetansebehov framover, og som nettopp ledet fram til at vi fikk rapporten Politiet mot 2020. Vi har valgt å følge opp de anbefalingene som står der, og vi ligger endog foran skjema.

Bakgrunnen for at vi i dag har for få polititjenestemenn, er jo det forhold at det er blitt utdannet for få polititjenestemenn i Norge. Under den forrige regjeringa, hvor Høyre satt, var det laveste nivået på opptaket til Politihøgskolen 240 studenter, og det ble økt til 360 studenter. Hadde den forrige regjeringa utdannet like mange politifolk som vi nå gjør, nemlig 648 politifolk ekstra, hadde mange av de utfordringene vi står overfor lokalt, selvfølgelig sett annerledes ut. Derfor har opptaket til Politihøgskolen vært veldig sentralt for Regjeringa – og det er sentralt. Det er jo en av hovedanbefalingene at man legger seg på et så høyt

nivå som man har gjort, med Regjeringas satsing på 432 studenter de to siste årene og nå femhundreognoenogfemti. Jeg har vondt for å forstå at det ikke er å oppfylle det som står i Soria Moria-erklæringa om at vi skal utdanne og få flere politifolk ut, at vi faktisk gjør det.

Så til spørsmålet om sivile stillinger. Ved siden av politiutdannede må man også ha sivile stillinger. Der er det kjent at vi nå tar et krafttak: Vi bruker ¼ milliard kr i løpet av denne våren på sivile stillinger – ikke 160 stillinger, som Høyre foreslo før jul, men 460, ikke mellom 200 og 300, som Politiets Fellesforbund foreslo, men 460. Man skal lese politikken på en spesiell måte for å si at dette ikke er kraftige tiltak som vil bidra til å øke politiresursene i et samfunn.

Jeg minner om at Høyre ved behandlinga av statsbudsjettet i fjor foreslo følgende – og jeg skal sitere fra innstillinga:

«Disse medlemmer mener det er grunnleggende galt at sedelighetsetterforskere og drapsetterforskere må bruke tiden sin på vakt- og transportoppdrag. Det trengs et stort løft for å ansette sivile som kan ta seg av fangetransporter, fremstillinger og vakthold i domstolene og på legevaktene i de større byene. Disse medlemmer øremerket derfor» – jeg ber dere legge merke til det – «80 mill. kroner til å ansette sivile, noe som vil gi minst 160 nye stillinger.»

Regjeringa har i tiltakspakken kommet med ikke 80 mill. kr, men med 242 mill. kr, ikke med 160 stillinger, men med 460. Man skal være rimelig negativ hvis man framstiller det som manglende satsing. Hva er det som har forandret seg så betydelig siden Høyre skrev i sin innstilling til budsjettet hva man mente var behovet? Det vil jeg gjerne vite.

Med dette har Regjeringa faktisk innfridd – og forsert – det som vi blir anbefalt når det gjelder Politiet mot 2020, med hensyn til både opptak til Politihøgskolen og det vi kan gjøre i tilknytning til bemanning ellers: få inn sivile stillinger. Vi er ikke i 2020 ennå, men det gleder meg at vi allerede har kommet halvveis i forhold til det som vi er blitt anbefalt når det gjelder sivile stillinger. Det gleder meg også å se at man her i Oslo nå er i ferd med å ansette en rekke arrestforvarere. Det er 100 nye sivile stillinger, som bl.a. skal frita politifolk fra å sitte i Tinghuset, slik at de kommer ut og kan drive polititjeneste og bemanne de politipostene som vi nå skal opprette, som Høyre i sin tid var med på å legge ned. Derfor må jeg med respekt å melde si at her har Regjeringa levert.

Når det gjelder spørsmålet om seniorpolitiske tiltak, har Politidirektoratet iverksatt en rekke slike tiltak for å få ansatte med ønsket kompetanse til å fortsette i politi- og lensmannsetaten utover nedre aldersgrense. Det er viktig. Politidirektoratet innhentet opplysninger om hvor mange i politi- og lensmannsetaten som har fortsatt på grunn av seniorpolitiske tiltak i 2008, og antallet var 169 stykker. Jeg mener at vi er på rett vei i disse viktige spørsmålene.

Nå bør vi legge bort det som jeg oppfatter som feil informasjon, feil beskrivelse, også med henblikk på i hvert fall å kunne skape den tryggheten som vi politikere har ansvar for å skape, slik at vi ikke skaper et feil bilde for

befolkningen, men informerer om at man faktisk satser så pass massivt på politiet. Dette har også gjenspeilt seg i budsjettene. Budsjettet er i vår tid økt betydelig i størrelse – 1,1 milliard kr reelt sett, over 2 milliarder kr nominelt sett.

Så må jeg til slutt bare kommentere lite grann av det representanten Aspaker trekker fram når det gjelder fagorganisasjonen Politiets Fellesforbund. For det første mener jeg det ville være ganske spesielt hvis man tok til å behandle lønns- og arbeidsspørsmål her i Stortinget, utover det som er det opplagte løpet når det gjelder denne type beslutninger. Det ville kunne skape store smittevirkninger overfor andre lønnstakergrupper hvis man skulle begynne å politisk avgjøre lønnsoppgjør her i denne sal.

Jeg minner om at Politiets Fellesforbund sa seg fornøyd med det lønnsoppgjøret de var igjennom i fjor. Nå er man inne i et mellomoppgjør. Jeg har ikke tenkt å forsere mellomoppgjøret for politiet. Det må skje i tur og orden. Det har vært vårt klare budskap til politiet, og jeg formoder at det også vil være framtidige regjeringers klare budskap til fagorganisasjoner som har krav, og som fremmer dem på alle mulige måter. Det har de all rett til, men det er vår plikt å få det inn i et rett spor.

Jeg vil også understreke at når det gjelder spørsmålet om arbeidstidsbestemmelser, er det innledet samtaler i Politidirektoratet. Politiets Fellesforbund har sagt at de er fornøyd med at man har innledet disse. Det er et forhandlingsspor opp mot disse arbeidstidsbestemmelsene som vi har tenkt å følge. Jeg tror det er viktig at vi følger det. Jeg tror det er viktig for politiets del, og jeg tror det er viktig for samfunnets del.

Så vil jeg understreke at vi har hatt en særns god dialog med Politiets Fellesforbund, og de har valgt å gi oss, Regjeringa, honnør for den satsinga som nå ligger inne når det gjelder politiet, enten det er DNA-reform, høgskoleopptak eller – ikke minst – de sivile stillingene. Jeg er i hvert fall glad for at Politiets Fellesforbund ser at man blir hørt, og at man også registrerer viktige virkemidler for å få økt politikraft i Norge.

Elisabeth Aspaker (H) [14:07:33]: Det er åpenbart at justisministeren er presset når det gjelder lensmannskontorer og Follo-saken. For ikke så lenge siden hadde vi en ganske interessant debatt her i salen hvor en representant fra Senterpartiet uttalte seg om situasjonen i Follo og var klinkende klar på at det kunne aldri bli Regjeringens politikk at man skulle legge ned et stort antall lensmannskontorer.

Stortinget har behandlet meldingen om politireformen for en god del år siden, og vi har behandlet polititrollemeldingen. I begge disse dokumentene er nærpolitiet, det synlige politiet, det lokalt forankrede politiet den bærende ideen. Da synes jeg det blir å sette ting veldig på hodet når statsråden her prøver, jeg holdt på å si, å polemisere – om det er slik nå at Høyre ikke vil ha saker til Stortinget? Det som er godt nok for oss, er å vite at Regjeringen ikke gjennomfører en storstilt nedlegging av lensmannskontorer i landet, som etter mitt skjønn vil være sterkt i strid med Soria Moria-erklæringen også, hvor det står at

man skal ha «lensmannskontorer over hele landet» – hvis ikke da formuleringen «lensmannskontorer over hele landet» betyr ett i Troms, to i Follo, ett i Sogn og Fjordane osv. Hvis man mener «lensmannskontorer over hele landet», hvis man mener at publikum skal ha et godt og nært polititilbud, blir det ikke det ved reformer à la den i Follo, som uansett hvordan man vil framstille det, er drevet fram av at man ikke har nok driftsmessige ressurser, og tvinges inn i en type omorganiseringer som går langt lenger enn bare å tenke i forhold til hvordan man skal bygge kompetansmiljøer osv. Det å kunne være til stede, det å kunne ha kontaktpunkter, det at publikum skal se at politiet er der, er overmåte viktig.

Så til det siste som statsråden var inne på, dette med lønnsoppgjør. Jeg mener at Høyre har vært klinkende klar på at lønnsforhandlinger er ikke det vi snakker om; vi snakker om arbeidstidsavtaler. På samme måte som vi har leger i sykehusene våre som har spesielle arbeidsordninger fordi de er en nøkkelgruppe og vi trenger kompetansen deres, er det livsviktig at vi nå får politiet til å fungere, og at man får på plass nye arbeidstidsavtaler i en overgangsperiode, til vi får nok politifolk.

Så har jeg lyst til å si til statsråden, med respekt å melde, når det gjelder disse 460 sivile stillingene: Regjeringen selv foreslo 20 sivile stillinger i det statsbudsjettet som Høyre var med og behandlet før jul, og vi foreslo 160 stillinger. Så kommer finanskrisen, så kommer man opp med masse nye penger å bruke, og så legger man 460 sivile stillinger på bordet. Har vi protestert på det? Nei, tvert imot, vi har ønsket de stillingene hjertelig velkommen, og vi er nå halvveis på vei mot de 1 000. Men i den krisesituasjonen vi er i nå, kan det hende at vi skulle ha dosert ut enda mer av de sivile stillingene for å sørge for at vi har et politi som fungerer godt fram til vi får ut mer politiutdannet personell.

Statsråd Knut Storberget [14:10:45]: Når det gjelder de sivile stillingene som vi diskuterer her, er mitt poeng at når Høyre før jul mente at det var tilstrekkelig med 160, kan man ikke komme et halvt år etter og si at 460 er for dårlig. Man kan heller ikke komme og kritisere manglende satsing på bakgrunn av at man i en tiltakspakke faktisk gjør det store grepet man gjør, og under enhver omstendighet ikke under dekke av at man egentlig ville gått videre. Jeg har lest innstillinga til tiltakspakken, og kan ikke se at Høyre foreslår mer til dette. Så her er det to tydelige grep i forhold til politisatsing man gjør, nemlig det å utdanne flere – og den innsatsen som nå gjøres på Politihøgskolen, er jo massiv – i tillegg til at vi har klart å få på plass flere penger. Det er altså en veldig god innsats fra Politihøgskolen, man har virkelig strukket strikken, for å si det slik. Det er en ganske annerledes situasjon å stå i for de ansatte på Politihøgskolen å utdanne 552 studenter enn da Høyre satt i regjering og man var nede på 240 studenter.

Så vil jeg si at når det gjelder spørsmålet om reform i politiet, er vi jo helt avhengige av at vi har løpende diskusjoner om hvordan vi har organisert politiet. Jeg trodde Høyre faktisk var en eksponent for at man nettopp skulle

organisere offentlig virksomhet på best mulig måte, slik at vi fikk mest mulig kraft ut av det. Jeg registrerer at når det gjelder den type endringer, har altså Høyre i denne perioden bare sagt nei, nei, nei til alle forslag uansett. Det som skjer i Follo, er et veldig godt eksempel på det, og en god illustrasjon. Da man diskuterte politirollemeldinga, var det bred enighet om at man skulle ha to forsøksprosjekter i forhold til omorganisering av politiet – Hordaland og Follo. Man har valgt å sette i gang Hordaland, og vi har valgt å gå inn i Follo-prosessen med god dialog både med Høyre-ordførere og andre. Så lager man nå et politisk spill, etter min mening, av dette, og prøver faktisk fra Høyres side å gjøre det til en valgkampsak. Når man endog også ber om å få saken til Stortinget og man får det, og så blir det også galt, da mener jeg spillet er avslørt.

Jeg tror at det er mye å hente på å organisere politiet også på en bedre måte i framtida. Men det kan vi kombinere med å opprettholde tilstedeværelse og lokale lensmannskontorer, slik Regjeringa faktisk har gått inn for. Og bare i de tilfellene, hvor man fikk lokal oppslutning rundt det, som det stod i forbindelse med politirollemeldinga, og hvor kommunene var innstilt på at her vil man få mer politikraft ut av å gjøre det på en annen måte, skulle man gjøre det. Det er det Regjeringa har valgt å jobbe etter, og jeg håper at vi kan få en konstruktiv debatt også om Follo når det presenteres i Stortinget til høsten.

Thore A. Nistad (FrP) [14:14:10]: Høyres interpellasjon om bemanningskrisen i politiet kan man egentlig si mye om, men jeg skal la det meste ligge og heller konsentrere meg om hva Fremskrittspartiet har foreslått. Jeg må allikevel få si at Høyres budsjetter på dette området var nok heller ikke av det feteste slaget da Høyre selv satt i regjering. Uten Fremskrittspartiet til å dytte på hadde det nok vært heller magre budsjetter.

Men tilbake til Fremskrittspartiet: For 2009 har vi foreslått å styrke politibudsjettet med 745 mill. kr. Det er 330 mill. kr til drift, som da fordeles over hele Norge, men det er lagt mest vekt på Oslo, hvor vi har foreslått 115 mill. kr. Vi har også foreslått 500 mill. kr til investeringer, og derav 100 mill. kr til Oslo. Vi har videre foreslått differensiert politiutdanning, slik at vi kan få utdannet personell på ett år, til f.eks. vakhold, fangetransport m.m.

Videre kunne det vært interessant å ta opp en del fra politirollemeldingen, som vi hadde til behandling for en tid tilbake. Der hadde Fremskrittspartiet ganske mange forslag og merknader. De ble vi da stående alene om – totalt alene. Men rett skal være rett: Regjeringa har økt på en del poster, det skal de ha honnør for, og statsråden har virkelig fått til en del. Den rosen skal han ha. Det som er ille, er at det dessverre har bygget seg opp en tillitskrise mellom politietaten og Regjeringa. Det meldes nå om at flere lensmannskontor skal stenges i sommer, og helgevaktene blir ikke fylt opp. Etatene går nå mange steder rundt omkring i Norge på sparebluss, og totalt på minimumsbemanning, noe som medfører at det blir et svært dårlig tilbud til publikum utover.

Vi er av den mening at det nå er på tide at man får til en ordning med polititjenestemennene, slik at de kan jobbe

overtid framover, til vi får nok folk å sette inn. Man har fått til løsninger på lignende områder med andre etater, og da bør det gå an å få gjort det på dette området også. Man må huske på at det er Regjeringa som har ansvaret for innbyggernes sikkerhet.

André Oktay Dahl (H) [14:17:36]: Jeg opplever her en veldig forurettet statsråd i forhold til de temaene som interpellanten tar opp. Det som er bra, er jo at regjeringspartiene og opposisjonen er helt enige om at politiet er viktig.

Det er helt riktig at budsjettforslagene fra sentrum-Høyre-regjeringa sikkert ikke var på nivå med Fremskrittspartiets, men takk og pris visste man jo på forhånd at Fremskrittspartiet i opposisjon, i motsetning til Arbeiderpartiet, var opptatt av politiet, sånn at man hadde noe å gi. I de tre budsjettforlikene vi inngikk med Fremskrittspartiet, var politiet en budsjettvinner. I det ene vi inngikk med Arbeiderpartiet, var politiet en budsjett taper. Det sier noe om at man skal være glad for at denne statsråden ikke har arvet sine egne politibudsjetter når han har sittet i statsrådstolen. Syv av åtte politibudsjetter via Høyresentrum, med bistand fra Fremskrittspartiet – hurra! – var bedre enn det Arbeiderpartiet noen gang greide å komme med i *opposisjon*. Det er godt gjort!

Så er det dette med Follo. Det er tydelig at statsråden liker best røde løpere og applaus, og da skal jeg komme med applaus. Det er flott at statsråden etter massivt press fra opposisjonen gir seg, i hvert fall så langt, i forhold til den prosessen man har sett i Follo. Senest i brev i mars skulle dette avgjøres i statsråd, av settestatsråd Giske. Så har tydeligvis Senterpartiet gjort fornuftige ting internt i Regjeringa og presset sin egen statsråd. Det hadde de god grunn til å gjøre, for det man var i ferd med å gjøre i Follo, var i strid med Stortingets forutsetninger og en overtolkning av en merknad fra justiskomiteen, hvor man altså sa at det skulle foretas justeringer. Vi har hele tiden ment at dette ikke var justeringer, men noe helt annet. Det er også derfor dette tidligere har vært tatt opp i en interpellasjon, så det er bra at statsråden nå faktisk forankrer det i Stortinget. Det er altså en tolkning av Stortingets forutsetninger som ikke har vært riktig, og det er derfor bra at statsråden faktisk gir seg, antakeligvis etter press fra Senterpartiet internt.

Når det gjelder sivilt ansatte: Det måtte en finanskrisse til for at man skulle skjønne at det var en politikrise. Så kan vi diskutere tallene som kom, og snøen som falt i fjor høst, hvis det var noe snø. Situasjonen var jo den at budsjettet ikke inneholdt én krone, så godt som – det var kanskje penger til 10–20 sivilt ansatte. Vi foreslo til 160, PF til 200, og så ble det da penger til 460. Men det er jo grunn til å ta opp det som interpellanten tar opp, for politidistrikt etter politidistrikt forteller at de ikke får besatt disse sivile stillingene. Det er faktisk en hel haug med politidistrikter som må si opp folk på grunn av budsjette sine. De aner ikke om det i det hele tatt blir mer politikraft ut av de pengene som er gitt. Og da må en jo faktisk, som et opposisjonsparti, selv om Regjeringa altså har kommet med en krisepakke, få lov til å spørre om ef-

fekten av de krisemillionene som kommer. Ja, det er bra, men det tyder på at det ikke har vært nok, når man ser i Politiforum og får henvendelser på mail fra en rekke ansatte, og også politimestere, som forteller hvordan budsjettene deres gjør at de må si opp politifolk. Da hjelper det kanskje ikke så veldig med én eller to flere sivilt ansatte.

Når det er sagt, ligger det en sak til diskusjon og behandling i Politidirektoratet som jeg håper jeg kunne få statsrådets kommentar til, nemlig den lille striden som er mellom ansatte og politimesteren på Romerike om hvordan man skal ha en strategi for å bruke sivilt ansatte på en lur måte. Det Politiets Fellesforbund Romerike anbefaler, er i tråd med Høyres politikk, nemlig at man har en klar strategi når det gjelder å avlaste som arrestforvarere. Så jeg anbefaler at man tar en liten titt på det som skjer på Romerike, for å se om de midlene som da heldigvis til slutt kom, brukes på en mest mulig effektiv måte. For der er det stor uenighet mellom politimesteren og de tillitsvalgte.

Avslutningsvis: Jeg håper at vi kan avslutte denne debatten på en rimelig all right måte. Vi er nemlig alle opptatt av politiet i denne salen nå, det var ikke sånn før. Snøen som falt i fjor, hjelper veldig lite. Men det må være lov å si at en statsråd faktisk bør takle at det kommer en interpellasjon hvor man er opptatt av dagens situasjon basert på de innspillene vi får, og at man ikke føler seg forurettet av at det kommer den type innspill fra interpellanten. For det er så pass mange som tar kontakt og forteller om hvordan virkeligheten er, og da kan det jo tenkes at den virkeligheten er en smule annerledes enn det man opplever fra departementskontorene og fra de stedene man velger å besøke.

Akhtar Chaudhry (SV) [14:22:44]: Etter de innleggene Høyre har hatt i denne debatten nå, har jeg faktisk vanskeligheter med å forstå hvordan vi skal tolke Høyre, når det kommer et kanoninnlegg som sier at ingenting er skjedd, alt er så svart, alt er så vanskelig, og alt går til grunne, og så kommer lavmælte Oktay Dahl og legger an en annen tone. Men substansen var også der at ingenting skjer, og alt er så galt og fælt.

Jeg skjønner at Høyre har behov for å ta opp politidebatten ca. én gang i måneden i salen. Når vi ser meningsmålingene i avisene, trenger de en eller annen sak som de kan bruke. Men etter det som er skjedd i løpet av de siste seks måneder, hvor politiet er blitt tatt opp fra Høyres side hver måned og meningsmålingene går nedover, tror jeg de bør finne en annen sak.

Bare for å ha sagt det, så gjør jo denne regjeringen den jobben å rydde etter Høyre, som styrte i fire år. Og jeg liker det ikke – nå er jeg faktisk oppgitt over denne debatten – men vi er nødt til når debatten først tas, når vi altså inviteres til en debatt fra nettopp Høyre, å minne Høyre om at vi er i ferd med å rydde etter dem. Det var et historisk lavt studenttall vi tok over, det var historisk lange fengselskøer vi overtok. Vi har snudd tendensen på begge deler nå. Jeg trenger ikke gå noe særlig inn på tall, men 460 sivile stillinger leverte vi bare noen få uker tilbake. Høyre bad om 160. Det viser at vi satser. Det betyr at vi ser at det er utfordringer, og derfor satser vi tungt.

Så er Høyre veldig opptatt av dialog med fagbevegelsen. Det er jo interessant at det er Høyre som plutselig er blitt fagbevegelsens største venn og velgjører. Vi husker hvordan Høyres forhold til fagbevegelsen har vært gjennom tidene. Det skjønner fagbevegelsen også. Så når Høyre prøver å bruke fagbevegelsen nå, i en debatt hvor de sliter, skjønner både fagbevegelsen og vi hele poenget.

Så er det Fremskrittspartiet, som skryter av alle påplussingene til politiet. Og det er jo bra, det. Det trenger de faktisk – det trenger Fremskrittspartiet. For når man kutter 12 mill. kr til Kredittilsynet, blir det mer kriminalitet av det. Når man kutter 86 mill. kr til Tollvesenet, blir det mer kriminalitet av det. Når man kutter 248 mill. kr til skatteetaten, kan man ikke forvente noe annet enn at det blir mer kriminalitet, og dermed blir det behov for mer politi. For det er klart at da gjør de opp regnskapet. Men hvem betaler? Jo, samfunnet betaler det likevel, for når kriminaliteten øker, er det et stort velferdsproblem for norske borgere.

Jeg vil nevne helt på slutten at Fremskrittspartiet kuttet ca. 670 mill. kr i alkoholavgiftene – tvert over, 10 pst. over det hele. Alle fagfolk er enige om at når man øker tilgangen til alkohol, øker man mulighetene for både vold og annen type kriminalitet i rustilstand. Da trenger man mer politi. Og da synes jeg at det er helt riktig av dem at de øker budsjettet. Men det hadde kanskje vært like greit å ikke åpne opp for og legge til rette for at det blir mer kriminalitet, mer rus og mer problemer av det, for da trengte vi kanskje ikke mer politi. Sats heller på forebygging. Det er det beste, og det er det denne regjeringen og SV er opptatt av. Forebygging er det beste. Reparasjon – ja, vi skal gjøre det, men det er ikke det foretrukne.

Thomas Breen (A) [14:27:32]: Jeg hadde for så vidt tenkt jeg skulle tone ned debatten litt i dag, vi har hatt den mange ganger før. Men jeg finner behov for å kommentere noe av det som har kommet fra talerstolen.

Aller først til Follo-prosjektet, eller forsøket på prosjekt i Follo. Det er noe merkelig med argumentasjonen som har vært i den prosessen fra spesielt representanten Oktay Dahl, men også fra Aspaker. Når Aspaker refererer til polititrollemeldingen, vil jeg nevne at vi der la noen prinsipper for hvordan politiet skal jobbe. Et av de prinsippene vi alle var enige om, var det som kalles POP-metoden, at man skal jobbe med problemorientert politiarbeid. Det betyr at man skal bruke analyse og kunnskap for å avdekke og oppklare kriminalitet. Det var den politifaglige begrunnelsen fra politimesteren for å sette i gang det Follo-prosjektet som var skissert. Det er da Høyre helt uenig i. Den politifaglige begrunnelsen fra ledernivå er ikke relevant i forhold til det prosjektet, mener Høyre. Man lytter derfor heller til den lokalpolitiske litt snevrere innfallsvinkelen, som sikkert har mye bra i seg – man velger da å gjøre det. Det er noe underlig fra det sentraliseringsivrige partiet Høyre, men jeg velger å tolke det slik at de ser gode, positive lokalpolitiske innfallsvinkler til det. Det skal jeg huske ved neste korsvei når vi kommer til en annen type sentraliseringsdebatt. Men man velger altså å være løpegutt for lokalpolitikken. Greit nok.

Så har vi hatt en veldig krevende situasjon gjennom det siste året med hensyn til situasjonen opp mot politiets fagforbund og Regjeringen. Det har vært mye diskusjon i denne sal, det har vært mye debatt i media, og det er krevende fordi man har mange innfallsvinkler. I utgangspunktet er det to spor for å finne en løsning. Det ene går på arbeidstidsbestemmelsene, som representanten Aspaker påpekte – det er helt riktig, det. Det andre går på det ordinære mellomoppgjøret.

Men så sier Aspaker at det har vært krystallklart hva Høyre mener om hvordan disse forhandlingene skal føres. Det er det ingen andre som har oppfattet. Det er slik at jeg har registrert at alle partier på Stortinget, unntatt Høyre, har vært kritiske til noe av det som har kommet fram både i VGs reportasjeserie, fra enkelte politimestere og fra da vi var på komitéreise i Trøndelag og hørte om hvilke metoder som tas i bruk ute; det er selvfølgelig primærkildepåstander fra folk som opplever det på kroppen. Men likevel opplever jeg at samtlige partier, unntatt Høyre, har vært kritiske til dette, og mener at hvis det stemmer at det er sånn, er det ikke bra.

Jeg synes tidligere justisminister Dørum var forbigelig på Røros da han snakket til landsmøtet til Politiets Fellesforbund, hvor han var tydelig på at den type metoder kan vi ikke tillate. I det perspektivet er det litt interessant å høre når Aspaker skal oppsummere debatten i dag, hvordan Høyre hadde tenkt å løse innfallsvinkelen med 50 000 kr i risikotillegg, for det passer ikke inn i noen av de to sporene. Hvilken løsning ser Høyre da for seg som krever at Regjeringen skal agere? Hvordan hadde da Høyre agert hvis de hadde sittet i regjering? Det er et interessant spor, når de påstår at de er krystallklare med hensyn til forhandlingsinstituttet og den frie lønnsdannelsen. Det er en utfordring jeg forventer at representanten Aspaker svarer på, siden hun så mange ganger nå har vært høy og mørk både i media og fra denne talerstolen når det gjelder manglende håndtering fra Regjeringen.

Det er ingen selvfølge for Regjeringen å komme med en forskrift. Tvert imot var det et skritt som måtte tas, egentlig mot vår vilje. Men det var fordi vi fryktet at vi 1. juli stod med et politi som ikke ville fungere fordi vi ikke hadde arbeidstidsbestemmelser. Så kan man si at det hadde vært ønskelig at vi kom dit gjennom forhandlinger. Men vi torde altså ikke å gjøre det, for det tar minst tre måneder å komme med en forskrift. I tidsrommet fra 1. juli og tre måneder framover risikerte vi ikke innbyggernes trygghet i Norge. Den registrerer jeg også at Høyre var villig til å sette på spill.

Odd Einar Dørum (V) [14:32:03]: Først en liten, sorgmunter kommentar. Jeg merker meg at arbeiderpartitalsmenn sier: Da Høyre satt i regjering. Navnet på justisministeren var Odd Einar Dørum, og jeg representerer Venstre. Jeg vedkjenner meg alle mine gjerninger, både dem jeg fikk ros for og dem jeg fikk kjeft for.

Jeg skal ikke dvele mye ved fortiden, men jeg har en bra tallhukommelse. Jeg husker, akkurat som representanten Oktay Dahl, hvordan de ulike budsjettforlik så ut. Det var slik at av tre forlik med Fremskrittspartiet, var to av

dem slett ikke vakre for politiet. Det tredje ble bra. Det var en kvart milliard på toppen og en kvart milliard fra regjeringen. Det ene forliket med Arbeiderpartiet handlet om domstoler. Det var 10 mill. kr.

Jeg er selvfølgelig glad over at opptaket i 2005 på 360 og opptaket i 2006 på 360 gir folk i 2009 og gav det i 2008. Og jeg er svært glad for at Regjeringen har lagt en ytterligere opptrapping til 452. Jeg er også positiv til at Regjeringen har lagt inn 460 sivile stillinger. Jeg synes det er viktig å understreke, for jeg har nærmest tatt for gitt at de sivile stillingene skal tas så klokt i bruk av politiet at det frigjør politikraft. Slik har jeg oppfattet det. Hvis det er slik at det er rigiditet et eller annet sted på lokalplanet, får vi legge til grunn at departementets utmerkede folk på vegne av statsråden foretar den nødvendige forvaltningsmessige massasje for at tingene kommer på plass. Slik må det være. Statsråder gjør slikt. Bård Vegar Solhjell har nettopp måttet fortelle Utdanningsdirektoratet at det er Stortinget som bestemmer og ikke detaljuss i Utdanningsdirektoratet. Men man kan alltid si det via media at det fins andre måter å gjøre det på. Det er jeg glad for. Jeg har alltid brukt det eksemplet at noen helt konkrete sivile stillinger i Oslo rett brukt ville frigjøre politifolk som sitter i tingretten, som igjen kunne vært brukt f.eks. i operativ uttjeneste.

Før jeg kommer til konkrete tiltak – for jeg vil gjerne være konkret og løsningsorientert: Jeg har oppfatter hva som har skjedd med Follo politidistrikt. Jeg stilte statsråden et skriftlig spørsmål, og svaret på spørsmålet var at sakens realitet skulle behandles i statsbudsjettet for 2010. Det kommer ikke jeg til å være med på, for jeg stiller ikke til valg. Men svaret var tydelig. Det er klart at logikken i et slikt svar tilsier at da kan du ikke fortsette som før. Logikken var helt klar: Da må Stortinget få saken. Jeg er glad for at Stortinget får den saken. Jeg synes at statsråden ved to anledninger skal ha anerkjennelse for at han har gått inn i denne prosessen for at den ikke skulle gå på tvers av ønsket om et nærpolti og et desentralisert politi, som var veldig sterkt inne i polititrollemeldingen, som ble behandlet i 2006.

Så til framtiden. Jeg tror om den konflikten vi har nå, at det i hvert fall er svært viktig når nå folk åpenbart sitter sammen, at man finner den omforente virkelighetsbeskrivelsen som går på helse, miljø og sikkerhet. Jeg synes det er positivt, som ett element, at Politiets Fellesforbund har tilbudt at politifolk kan jobbe. Jeg tar det for gitt at når man forhandler om en HMS-forskrift, er det logiske kompensasjonstiltak som ligger i den, og jeg håper at den prosessen må bære fram.

Når det gjelder den andre prosessen, om lønn, må den følge det vanlige tariffsporet. Det har jeg sagt før, og det står jeg ved. Men det er ett tiltak jeg tidligere har tatt til orde for fra Stortingets talerstol, og jeg skal gjenta det i dag. Det er å introdusere et bedre lønnsystem for fotfolkene i politiet, med andre ord politiets ordenstjeneste, og gi dem en karrierevei som gjør at de vet at de gjennom det å være ute blant folk kan utvikle seg karrieremessig. De må ikke rykke inn på et kontor og forlate utearbeidet. Legg inn kompetansebyggende tiltak i det. Det er en måte å gi

et signal på inn i politistyrken som vil bli positivt mottatt der – det er jeg helt sikker på – og som samtidig vil virke bra ute blant det vanlige publikum fordi man styrker det politiet som er utadrettet.

Så er jeg også helt overbevist om at hvis statsråden nå med samme styrke som han har tatt fatt på sivile stillinger, kan se på systematikken i en seniorpolitikk, vil det helt klart bli mye å hente i politiet. Vi har sett resultatene fra prosjektet i Hordaland, hvor noen ledere fikk lov til å fortsette, men ikke alle andre. Det er mye styrke å hente i det. Så er det mitt syn – og der vet jeg at vi har felles syn med Høyre og Fremskrittspartiet – at politireserven intelligent brukt kunne bidratt til noe fornuftig. Her er det en helt merkverdig rigiditet til stede i en eller annen juridisk enhet av Politidirektoratet. Jeg vil oppfordre statsråden til å drive forvaltningsmassasje på dette, slik at man bruker politireserven på en bra og klok måte. Det skjedde under Lillehammer-OL, og de bidrog sågar under Norway Cup. Men så var det plutselig noen som fant ut at det var håpløst når man gjorde det frivillig på sin egen fritid på sommeren. Det gir ikke mening.

Jeg synes det er viktig i en debatt som dette å legge fram framtidsrettede forslag, fordi vi må, selv om vi har politisk konkurranse, også kunne være løsningsorienterte. Jeg har prøvd å gi mine bidrag her.

Elisabeth Aspaker (H) [14:37:10]: Jeg synes det er litt beklagelig at statsråden går så til de grader i forsvarsposisjon at han åpenbart ikke hører hva jeg sier. Jeg har faktisk stått her og skrytt av at opptaket på Politihøgskolen er blitt høyere. Jeg har sagt at Høyre støttet det. Jeg har sagt at det er flott at det kom 460 sivile stillinger. Jeg har sagt at Høyre har gitt sin støtte til det. Men regjeringspartiene må jo tåle å høre at i det opprinnelige budsjettet som ble behandlet før jul, lå det altså inne 20 sivile stillinger fra Regjeringen og 160 fra Høyre. Det er en sannhet man ikke kan komme utenom, for det er både skrevet og debattert i det åpne rom her i Stortinget.

Så har jeg lyst til å si at det er viktig å organisere politiet rett. Og det er viktig for Høyre at vi ikke organiserer politiet bort fra publikum, bort fra lokalmiljøet og bort fra forebygging, som representanten Chaudhry var så opptatt av. Når Høyre sier nei, nei, nei, så sier Senterpartiet nei, nei, nei, og så sier ordførere av ulike politiske farger også nei, nei, nei, for de opplever at det som ligger på bordet i forhold til Follo, er uakseptabelt.

Når statsråden nå gjør et stort poeng av at han skal komme tilbake med saken i St.prp. nr. 1, spør jeg: Det kommer jo fortsatt saker hver dag fra Justisdepartementet til Stortinget som skal behandles før Stortinget tar ferie, og revidert nasjonalbudsjett er rett rundt hjørnet, hvorfor kommer ikke denne saken da? Hvorfor får vi ikke en avklaring på dette før valget? Eller er det slik at man har tenkt å gjøre noe som kanskje ikke er så populært, så det er mer bekvemt å utsette saken til etter valget?

Jeg synes ikke jeg har fått svar på det som var min utfordring til statsråden i dag, nemlig det tidsvinduet vi har fram til 2012. Det er sagt noe om hva man har gjort så langt, men hva er grepen vi skal ta i de tre årene fram til

vi begynner å høste av de litt større kullene fra Politihøgskolen? Odd Einar Dørum var inne på en del ting her, men jeg spør: Er det grunnlag for å være enda mer nytenkende i forhold til å gi politiet støtte og muskler fra andre samarbeidspartnere som kan avhjelpe i den situasjonen man faktisk er i? Jeg tror man skal tillate seg, i den situasjonen vi er i nå, å tenke også i litt mer utradisjonelle baner enn det vi har gjort.

Så vil jeg til slutt si til representanten Thomas Breen at det er nesten så man ikke tror det man hører. For kort tid siden fikk Høyre det beste skussmål for at vi hadde vært ryddige og ordentlige i lønnskampen til politiet, mens det var Fremskrittspartiet som hadde skeiet ut. Så man må jo bestemme seg for hva man faktisk mener om den saken. Det er ikke lett å bli klok på. Vi har vært veldig tydelige på at vi trenger en ny arbeidstidsavtale, og den må på plass så fort som mulig.

Statsråd Knut Storberget [14:40:31]: Nå er de kommet fram i debatten alle de tiltakene som man har satt i verk. Det er også tiltak som peker framover. Så det er ingen i denne sal, får jeg håpe, som er uenig i det representanten Aspaker nå sier, at man trenger en ny avtale om arbeidstidsbestemmelser. Det er jo derfor vi sitter sammen med Politiets Fellesforbund og har et løp i forhold til det. Vi har sagt det siste halvåret at det løpet skal følges. Vi har overhodet ikke tenkt å forandre prosess på det. Men jeg har registrert at ute i det offentlige rom krever man andre diskusjoner inn i dette – kanskje til en annen tid også – og mitt svar har hele tida vært: Dette får vi ta til sin tid på sitt sted.

Det har vært helt åpenbart for Regjeringa at man må ha nye arbeidstidsbestemmelser fra 1. juli. Representanten Breen var også inne på de beveggrunner som har gjort sitt til at vi har utformet det forslaget som har vært på høring om forskrift. Jeg ville like å se den justispolitikeren i denne sal som ville blitt møtt med en situasjon der vi fra 1. juli ikke hadde tilstrekkelig vern når det gjelder spørsmålet om arbeidstidsbestemmelser, og at vi gikk uten avtale. Jeg mener Regjeringa har gjort akkurat det som skal gjøres for å sikre det.

Så vil jeg si at Regjeringas strategi med hensyn til politikraft blir skissert i rapporten Politiet mot 2020. Utdanning har jeg vært inne på. Vi har tenkt å fortsette med det, og vi er godt i gang. Så det er en av våre framtidssatsinger.

Punkt 2: Når det gjelder sivile stillinger, har vi kommet halvveis. Det er jo et signal om at vi ønsker å fortsette med det. Vi kommer til å følge meget nøye hvordan disse sivile stillingene brukes, slik at vi får frigjort den politikapasiteten vi ønsker. Vi har også valgt å følge nøye den forhandlingsrett som Politiets Fellesforbund har når det gjelder innføring av dette, og markere at det skal man være med på, på rett måte.

Det tredje jeg har lyst til å nevne, er at vi til enhver tid er helt avhengig av å se på hvordan vi bruker politiresursene i et samfunn. Der kommer Follo-diskusjonen inn. Man kan velge å gå konstruktivt inn i dette, slik jeg oppfatter representanten Dørum gjør, eller man kan velge ved hver eneste korsvei å lage bråk og politikk av det. Vi

mener at det er et potensial med hensyn til hvordan man bruker politiressursene ute. Det er klart at når ordførere i Follo gir uttrykk for at man ønsker at politiet også skal rykke ut etter at lensmannskontoret er stengt, og man ser en modell hvor man bruker pengene på en annerledes måte og får én Follo-patrulje til, som kan rykke ut på kveldstid når det skjer kriminelle handlinger, er jo det et moment i den vurderingen som vi må ha med oss. Politikraft og tilstedeværelse lokalt handler også om mange andre ting enn bare kontoret og kaffetrakteren. Så dette kommer vi også til å se på i den driftsgjennomgangen som vi har varslet om norsk politi, og som jeg har store forventninger til.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 5 avslutta.

Sak nr. 6 [14:43:36]

Interpellasjon fra representanten Akhtar Chaudhry til justisministeren:

«Norge er et multietnisk samfunn. Hver tiende borger i Norge, hver fjerde innbygger i landets hovedstad og om lag 40 pst. av osloskolens elever har en annen bakgrunn enn etnisk norsk. Da er det viktig at vårt politi gjenspeiler dette samfunnet. Et politi hvor alle Norges farger er representert vil være en berikelse både for samfunnet og for politiet. Dette vil øke politiets kunnskaper og kontakt med borgerne med minoritetsbakgrunn, og minoritetenes tillit til politiet vil bli styrket. Statistikken viser at flere og flere unge mennesker med minoritetsbakgrunn velger å bli politi, men at utviklingen går tregt.

Hva mener statsråden kan gjøres for å rekruttere flere personer med etnisk minoritetsbakgrunn til politiet?»

Akhtar Chaudhry (SV) [14:45:01]: Jeg vil være så frimodig å si at vi er i en nasjonsbyggingsfase i Norge. Norge er for alvor i ferd med å bli et multietnisk samfunn. Gjestarbeiderne fra 1960- og 1970-tallet har etterkomme-re som nå er ungdom fra Tøyen, Kvæfjord og Lillesand. De er en ufravikelig del av vårt samfunn, men min ærbødige påstand er at vi ennå ikke er helt innforstått med dette faktum. Vår daglige debatt, vårt tonefall, vår ordbruk og ikke minst vår dype skepsis til å ta strukturelle grep for å gjøre samfunnet mer tilpasset dagens virkelighet stikker dypt.

Jeg husker at jeg i forrige stortingsperiode fremmet et representantforsalg sammen med min kollega Karin Andersen, hvor vi bad om at man så på gravferdsrutiner og -regler i Norge for å legge til rette for at andre enn kristne borgere skulle føle seg hjemme. Kun SVs representanter og representanten Jan Simonsen støttet forslaget om å se på hvilke tilbud f.eks. hinduer, muslimer og bahaier burde ha knyttet til en vanskelig livsperiode.

Vi har lagt bak oss en krevende debatt om hvorvidt muslimske kvinner kan være politibetjenter samtidig med at de bruker skaut. Mange har vært kritiske til at Forsvaret og Tollvesenet har tillatt at soldater og betjenter kan bruke religiøst betingete plagg som skaut og turban.

Dette krever at vi fortsetter med debatten og prøver å

løfte den til et nivå som det flerkulturelle Norge og det flerkulturelle samfunnet fortjener. Vi er, som sagt, i en nasjonsbyggingsfase hvor vi aktivt må jobbe for at alle borgere, uansett religion, kultur, rase, hudfarge og legning, føler seg hjemme i Norge. Og SV er den første til å ta denne utfordringen.

Politiet er en viktig etat og samfunnsinstitusjon. Det er svært viktig at etaten blir attraktiv for alle borgere. Det vil tjene politiet og samfunnet for øvrig.

Det er ikke vanskelig å forstå at når landet vårt nå har 10 pst. borgere med annen etnisk bakgrunn enn flertallet, trenger vi en politietat som gjenspeiler det. En politietat hvor norskpakistanere, norskindere og norsksomaliere er medarbeidere, vil ha en kompetanse som er sårt tiltrengt i det samme samfunn de skal tjene. Politibetjenter med minoritetsbakgrunn vil dra med seg minoritetsspråk, kulturforståelse og livserfaring som nettopp en borger med minoritetsbakgrunn har med seg. Dette vil være en styrke for etaten. Etaten vil lettere kunne gjøre sin jobb – både forebyggende og etterforskningsmessig. En politibetjent med somalisk bakgrunn, med språkkompetanse i både swahili, arabisk og norsk, vil ha et fortrinn når det skal jobbes forebyggende i Skjervøy. Det vil gi lokalbefolkningen et løft.

Kriminalitet kjenner som kjent ingen grenser – verken språklige, religiøse, etniske eller geografiske. For å forebygge kriminalitet trengs det et sterkt lokalpoliti. På Fjell i Drammen eller Furuset i Oslo vil det utvilsomt være lettere for barn og ungdom med minoritetsbakgrunn å komme i kontakt med en de etnisk og språkmessig kan identifisere seg med.

Over landegrenser er det også viktig at vi har et politi hvor folk kjenner andre kulturer, religioner, kodekser osv.

Vi vet at ungdom med minoritetsbakgrunn har langt mindre tillit til politiet enn ungdom med majoritetsbakgrunn. Det kan være mange årsaker til det. Men utfordringen ligger der. SV mener helt klart at dersom politiet gjenspeiler samfunnets sammensetning, vil tilliten til politiet øke. Det vil også bidra til at beskyldningen om diskriminering fra politietaten på grunn av hudfarge, rase osv. vil avta. For når du blir dårlig behandlet av en politibetjent med majoritetsbakgrunn, kan du mistolke og tro at denne dårlige behandlingen får du fordi du har svart hudfarge. Men dersom politibetjenten har samme hudfarge som deg selv, må fokuset heller ligge på hvordan politiet som fagetat kan bli bedre.

Politietaten er som alle andre arbeidsplasser og gjenspeiler samfunnet når det gjelder holdninger. Å rekruttere ungdom med minoritetsbakgrunn vil kunne bidra til å bygge ned eventuelle fordommer i etaten.

Jeg har alltid ment at vi aldri må senke kompetansekravene for å integrere minoritetene i samfunnet. Det står jeg fast ved. De må oppfylle kompetansekravene slik de foreligger. Men så er spørsmålet: Hva er kompetanse? Hvordan utvikles kravene i forhold til behovene? Trengte norsk politi for f.eks. 30 år siden å forstå hvordan det norsksomaliske familiesystemet fungerer? Eller trengte politiet for 30 år siden spesiell språkkompetanse for å kunne forstå språket til en varetektsfange? Svaret er innlysende. I

dag er samfunnet annerledes sammensatt enn for 30 år siden. Da må vi vektlegge kompetansen norske borgere i dag representerer, i lys av våre samtidsbehov. De faglige kompetansekravene må uansett ligge fast.

Justiskomiteen besøkte forleden Nord-Trøndelag politikammer. Vi vet at distriktene sliter med å få rekruttert politifolk. Jeg spurte politikammeret hvordan de driver rekrutteringsarbeid. Svaret var at de satser meget aktivt på lokal ungdom. De reiser rundt til videregående skoler og markedsfører seg selv som en god etat og arbeidsplass. Gjennom dette klarer de å få motivert lokal ungdom til å ta politiutdanning. Resultatet er at når disse ungdommene er ferdig med sin utdanning, kommer flere av dem hjem til lokalsamfunnet som politibetjenter. Dette tjener alle på.

Dette er et eksempel til etterfølgelse – også når det gjelder rekruttering av ungdom med minoritetsbakgrunn. Politiet må aktivt gå til de lokalmiljøene hvor ungdom med minoritetsbakgrunn befinner seg – det være seg skoler, biblioteker, templer eller moskeer. Det må aktiv markedsføring til for å rekruttere ungdom med minoritetsbakgrunn til politiet. Slike dialogmøter vil også kunne bedre tilliten til politiet generelt. Mange av minoritetsungdommene kommer fra land hvor man har opplevelser med politiet som man drar med seg i møte med det norske politiet. Et samarbeid mellom flyktningkonsulenten og det lokale politiet kan være viktig for å endre på dette synet. For eksempel kan flyktningene ha omvisning på politistasjonen, det bør gjennomføres dialogmøter osv. Jeg vet at det er flere steder hvor et slikt samarbeid er gjennomført, bl.a. i Egersund. Dette er gode tiltak som bør utvides til flere steder i landet.

Vi vet at politiet har en del medarbeidere med minoritetsbakgrunn. De er gode rollemodeller for ungdom med minoritetsbakgrunn. Derfor må disse medarbeiderne brukes aktivt.

Oslo er landets innvandrers hovedstad. Groruddalen er Norge i miniatyr. En del bydeler i Groruddalen har ganske høy andel ungdom med minoritetsbakgrunn. Dette kan være en meget god rekrutteringsplass for politiet, men da må ungdom se politiet her i sin hverdag. En politihøgskole i Groruddalen kan bidra til at langt flere ungdommer med minoritetsbakgrunn enn i dag blir trukket til etaten.

Jeg vet at Politihøgskolen i Oslo fokuserer på å rekruttere flere politistudenter med minoritetsbakgrunn. Det er positivt, men utviklingen går tregt. SV og jeg er utålmodige. Min utfordring til statsråden er derfor: Hva mener statsråden kan gjøres for å rekruttere flere personer med etnisk minoritetsbakgrunn til politiet?

Statsråd Knut Storberget [14:54:47]: Jeg takker for en viktig interpellasjon. Det er viktig for politiets del at vi, hvis man skal fungere ute i samfunnet, rekrutterer bredere enn det vi gjør i dag. Det vil lettere sette politiet i stand til å bekjempe kriminalitet. Men i dette perspektivet er det også viktig at alle grupper i samfunnet i mye større grad ser at man er representert inn i det som nærmest er den strengeste tvangsmyndigheten vi har. Slik sett er det et vinn-vinn i den grad vi kunne lykkes med å rekruttere flere personer med etnisk mino-

ritetsbakgrunn til politiet, som interpellanten er opptatt av.

Jeg vil innledningsvis gjøre det klart at arbeidet med å fremme et inkluderende samfunn, der alle skal ha like muligheter til å bidra og til å delta i arbeids- og samfunns livet, prioriteres høyt av Regjeringa – og vil bli prioritert høyt.

For at politiet skal framstå som en åpen og inkluderende etat, må etaten speile samfunnet både med hensyn til kjønn, alder og funksjonsevne og med hensyn til sosial, etnisk og kulturell bakgrunn. Dette handler om at politiet må ha den erfaringskompetanse det er å ha ulike bakgrunner, men også om at politiet skal ha tillit i alle befolkningsgrupper, som også interpellanten var inne på.

Som et ledd i Regjeringas handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen og mål for gjennomføring av inkludering, fra 2007, skal Politidirektoratet øke rekrutteringen av og styrke innsatsen for å beholde personer med innvandrerbakgrunn.

Dette arbeidet videreføres også i Regjeringas arbeid med en ny handlingsplan mot etnisk diskriminering. Målet med planen er å forebygge og bekjempe forekomsten av indirekte og direkte etnisk diskriminering.

Det er, som nevnt, en langsiktig målsetting at andelen ansatte med etnisk minoritetsbakgrunn i politiet skal speile samfunnet for øvrig. Politidirektoratet utarbeidet i 2008 en plan for mangfoldsarbeidet – en veldig god plan. Hensikten med planen er å målrette og systematisere mangfoldsarbeidet fram til og med 2013. Strategien i arbeidet er å integrere mangfold som en naturlig del av den ordinære virksomheten, noe jeg føler også interpellanten er opptatt av. Et sentralt satsingsområde i mangfoldsplanen er selvfølgelig rekrutteringen til Politihøgskolen og til etaten for øvrig. Fram til nå har imidlertid hovedsatsingsområdet vært rekruttering av studenter til Politihøgskolen.

Politihøgskolen har gjennom flere år hatt et aktivt og systematisk rekrutteringsarbeid rettet mot etniske minoriteter. I 2007 ble det opprettet en rådgiverstilling for mangfoldsrekruttering.

I prosjektet «Rekruttere og Beholde» veiledet polititjenestemenn med etnisk minoritetsbakgrunn potensielle søkere til Politihøgskolen med minoritetsbakgrunn. Dette kan ha medvirket til at rekordhøye 134 stykker med minoritetsbakgrunn søkte om plass ved Politihøgskolen i 2008. Det er bra. Av 38 kandidater som deltok i prosjektets aktiviteter, søkte 31 om plass ved skolen. Totalt ble 29 personer med etnisk minoritetsbakgrunn tilbudt plass ved Politihøgskolen i 2008, hvorav alle hadde deltatt i prosjektet. Det er et høyt tall i forhold til tidligere, og det viser at det angitte prosjektet fungerer.

Konkret var det ved studentopptakene i 2007 og 2008 en tredobling av antall minoritetsstudenter i forhold til 2006, hvilket vil si en andel på 6,7 pst. studenter med minoritetsbakgrunn ved 1. trinn i grunntutdanningen.

Politihøgskolen har dessuten styrket sin fokusering på økt tilstedeværelse i fora som ofte brukes av ungdom med minoritetsbakgrunn. I 2007 ble det laget en rekrutteringsfilm som ble vist på kino. Politihøgskolen har utviklet sine nettsider, hvor minoritetsperspektivet framstår som en na-

turlig del av innholdet. Målgruppen er der ungdom mellom 18 og 24 år.

Det er opprettet en gruppe på Facebook. Gruppen heter «PolitiHøgskolen» og har over 200 medlemmer. Det er ungdommer med både etnisk norsk bakgrunn og etnisk minoritetsbakgrunn.

PolitiHøgskolen gjør bevisst bruk av studenter med etnisk minoritetsbakgrunn på utdanningsmesser, i møter med studentforeninger og på skolebesøk. Det arrangeres også informasjonskvelder for ungdommer med minoritetsbakgrunn og deres foreldre.

For å sikre at dagens formelle kvalifikasjonskrav er de best egnede for å rekruttere de polititjenestemenn etaten etterspør, er det iverksatt et utredningsarbeid for å gjennomgå opptakskriteriene ved PolitiHøgskolen.

Som et ledd i forankringen av mangfoldsarbeidet lokalt gjennomfører Politidirektoratet, i samarbeid med PolitiHøgskolen, dialogmøter om mangfold i politidistriktenes ledergrupper. I møtene blir det fokusert på nødvendigheten av å speile samfunnet og hva større mangfold blant ansatte vil gi etaten, i form av økt legitimitet blant befolkningen og best mulig ressursutnyttelse av de ansatte.

Så bare noen ord om mangfoldsarbeidet i politiet generelt. I september 2008 la Politidirektoratet fram sin plan for mangfoldsarbeidet i politi- og lensmannsetaten. Planen er utarbeidet på grunnlag av «Overordnet personalpolitikk for politi- og lensmannsetaten» og er den første sentrale strategiske plan i politiet som dekker hele mangfoldsbegrepet. Planen omhandler arbeidsfeltene kjønnslikestilling, etniske minoriteter, seksuell orientering, seniorpolitikk og nedsatt funksjonsevne. Hensikten med planen er som sagt å målrette og systematisere mangfoldsarbeidet fram til og med 2013. Dette betyr at man må ha oppmerksomhet på å rekruttere bredt, men også på nulltoleranse for rasistiske holdninger og handlinger og diskriminerende atferd i politiet. Ansatte må ha grunnleggende verdier og kunnskaper for å bidra til å nå dette målet.

Mangfoldsbegrepet er relativt nytt i politiet. Tidlige likestillingsarbeid var rettet mot likestilling mellom kjønnene, spesielt kvinners karrieremuligheter. Etter hvert som man begynte å omtale mangfold, var det ofte knyttet til det kulturelle mangfoldet og i mindre grad til nedsatt funksjonsevne, alder og seksuell orientering. Fra 2006 ble disse feltene samlet under mangfoldsbegrepet gjennom prosjektet «Mangfold i politi- og lensmannsetaten».

Hovedmålet for denne satsingen er å sikre fravær av diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, religion, seksuell orientering og alder. Det er pekt på følgende hovedmålsettinger:

- Vi skal øke rekrutteringen av kvinner, personer med etnisk minoritetsbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne.
- Vi skal øke rekrutteringen av kvinner til lederoppgaver og lederstillinger, noe vi mener Regjeringen er godt i gang med, særlig når det gjelder antall politimestre.
- Vi skal sikre mangfold i team- og prosjektgrupper.
- Vi skal sikre kunnskap for å forebygge rasisme og diskriminering.

Politiet har også satt i verk andre tiltak som har betyd-

ning for rekrutteringen til politiet. Jeg vil kort bl.a. peke på et sentralt mangfoldsutvalg som gir råd til Politidirektoratet i mangfoldsspørsmål. Utvalget skal fungere som en ressurs som på eget initiativ og ved forespørsel skal råde Politidirektoratet i disse spørsmålene. Det har også vært ansatt minoritetsrådgiver ved Oslo Politidistrikt siden september 2007. Rådgiveren er plassert i strategisk stab hos politimesteren og gir råd til ledelsen i spørsmål knyttet til politiets møter med etniske minoriteter, noe som, som interpellanten var inne på, byr på utfordringer.

Politiet har også ytterligere tiltak som har betydning for tilliten til politiet generelt. Jeg vil peke på Sentralt dialogforum – et forum mellom Politidirektoratet og innvandrersorganisasjonene – som har fire faste møter i året, og også lokale dialogfora mellom alle politidistrikter og deres lokale innvandrersorganisasjoner. Det er for øvrig også etablert dialogforum mellom politisk ledelse i Justisdepartementet og innvandrersorganisasjoner som møtes jevnlig, og som gir trygge og gode innspill.

Jeg vil også peke på prosjektet «Trygghet og tillit». Politidirektoratet er som sagt opptatt av at politi- og lensmannsetaten skal ha tillit i hele befolkningen. Direktoratet startet derfor opp prosjektet «Trygghet og tillit» høsten 2008. Prosjektet er toårig, der fire politidistrikter og et særorgan er valgt ut til å jobbe med forbedringsområder i møtet mellom politiet og innvandrerbefolkningen. Hensikten med prosjektet er å skape et tillitsfullt forhold mellom innvandrere og politiet. Arbeidet skal evalueres, og resultatene skal inngå i en samlet prosjektrapport. Rapporten skal danne et videre grunnlag for opplæring og politiets arbeid i et multietnisk samfunn. Prosjektet vil bl.a. prøve ut et opplæringsprogram som samarbeidsprosjektet «Rekruttere og beholde» mellom Politidirektoratet og PolitiHøgskolen er i ferd med å avslutte. Dette er et bevisstgjøringsprogram for ansatte i politi- og lensmannsetaten. Opplæringen vil også gi en innføring i hva diskriminering innebærer. Prosjektet skal videreføres også i 2010. Fristen for gjennomføringen er satt til 31. mai 2010.

Summen av alle de tiltak som er beskrevet ovenfor, gjør meg trygg på at det arbeidet som gjøres i politiet, vil bidra til at politiet speiler hele befolkningen, og også bidra til et inkluderende og multietnisk samfunn med stor legitimitet overfor dem som utøver tjeneste for å forhindre kriminelle handlinger, og således skape mer trygghet.

Jeg vil også understreke at et slikt arbeid og alle de tiltakene som nå er iverksatt, vil kunne avstedkomme også ytterligere tiltak. Det er jo meningen at man skal kunne se på ytterligere tiltak både for å styrke rekrutteringen og for å styrke det generelle tillitsarbeidet.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Akhtar Chaudhry (SV) [15:04:39]: Et av mine mål med å fremme denne interpellasjonen var og er å løfte denne debatten som angår minoritetene, over i et positivt spor. Som jeg var innom i mitt hovedinnlegg, er den daglige debatten altfor negativ. Der fokuserer vi på alt som er galt med det flerkulturelle, det multietniske samfunnet. Derfor er det riktig og viktig at den politiske ledelsen i

dette landet klarer å løfte debatten over på et annet spor – et positivt spor – for å se hvilke positive verdier minoritetene representerer i dette landet.

Jeg takker justisministeren for en meget god og viktig redegjørelse. En god del av de tiltakene som denne regjeringen har gjennomført, visste jeg om fra før. Det viser seg også at disse tiltakene fungerer. Prosjektet «Rekruttere og beholde» viser at det er behov for å satse særskilt, satse aktivt. Det viser også at denne typen tiltak virker når vi klarer å rekruttere såpass mange mennesker. Tiltakene, holdningene og sporene er jo ikke annerledes i dag enn de vi brukte for 30–40 år siden for å dra kvinner inn i samfunnslivet, inn i arbeidslivet.

Så er jeg veldig glad for at statsråden fastslo at politiet skal gjenspeile befolkningens sammensetning. Det skulle bare mangle, men det er veldig hyggelig at den rødgrønne regjeringen fastslår det. Statsråden var innom det.

Jeg er også glad for at statsråden varslet at en skal se på kompetansekravene. Jeg står fortsatt fast ved at kompetansekravene ikke skal senkes for å rekruttere flere med minoritetsbakgrunn til politiet, men de må synkroniseres med dagens virkelighet. Politiet må jobbe med frivillige organisasjoner, som Organisasjonen Mot Offentlig Diskriminering, OMOD.

Jeg har et spørsmål helt på slutten til statsråden. Nå har politiet fått 462 nye sivile stillinger. Vil statsråden jobbe for at mennesker med minoritetsbakgrunn som ikke har politifaglig kompetanse, kan rekrutteres inn i denne kvoten, slik at kontakten mellom minoritetene og politiet øker?

Statsråd Knut Storberget [15:07:56]: Aller først har jeg lyst til å si i tilknytning til at interpellanten framhevet at debatten rundt dem med annen nasjonal bakgrunn ofte er negativ, at det har vi alle et ansvar for å forhindre skjer. Jeg kan f.eks. nevne asylsøkere. Asylbegrepet er jo et hedersbegrep for dem som virkelig trenger asyl. Men det er fortsatt slik at noen veldig få ødelegger for store grupper mennesker. Det er derfor vi har all interesse av å rekruttere mye bredere enn det vi har gjort, for nettopp å kunne høste gevinst ved å redusere kriminalitet, for å skape mer legitimitet til politietaten som sådan, og også for å løfte fram viktige grupper i samfunnet.

Så må jeg si at når det gjelder debatten rundt rekruttering til Politihøgskolen, er dét ute i det offentlige rom blitt framstilt som særs positivt. De tjenestemenn og -kvinner som i dag har en annen bakgrunn enn den tradisjonelle norske, er jo folk som gjør en veldig god politimessig jobb, og som har fått god støtte fra sine lokalsamfunn og er blitt framstilt på en veldig all right måte. Og fra departementets side har vi gjort hva vi kan for å bidra til å løfte disse, fordi de er viktige rollemodeller, og jeg oppfatter at der har samfunnet og den politiske debatt faktisk opptrådt anstendig ved å si at dette er viktige tiltak. Det er fantastisk gode politifolk som vi har rundt omkring, og som har en annen type bakgrunn. Vi trenger bare flere av dem.

Så har vi hatt debatt om disse 462 stillingene. Vi tar sikte på at det skal utlyses og rekrutteres inn på ordinær måte. Og når jeg sier ordinær måte, mener jeg at dette er

hensyn man skal ta når man rekrutterer inn bredt i politiet. Alt det mangfoldsarbeidet som gjøres, alle de gruppene man har satt ned, alle de tiltak man ser på, vil ha like stor aktualitet når det gjelder det øvrige stillingsbildet i politiet. Jeg forutsetter at når politiet nå skal ansette, gjør man hva man kan på dette feltet. Men jeg skal ta det med meg, slik at vi – samtidig som vi passer på at disse politistillingene går med til å utløse politikraft – også ser på at man har rekruttert inn så bredt man bare kan innenfor de rammer og regler som gjelder for offentlige ansettelser.

Saera Khan (A) [15:10:36]: Det nye mangfoldige og flerkulturelle Norge medfører en del utfordringer, og integrering er jo blitt et slikt politisk mantra som alle liker å snakke om, men i praksis er det inkludering i et demokratisk og åpent samfunn, hvor det er rom for etnisk og religiøs mangfoldighet, og hvor denne mangfoldigheten blir sett på som et potensial og ikke som en belastning. Derfor synes jeg denne interpellasjonen er gledelig, for den framhever minoriteter som et potensial og som en ressurs. Jeg berømmer interpellanten for å reise en veldig viktig og sentral debatt i Norge i 2009, men jeg vil også bemerke at jeg har lagt merke til at statsråden ved flere anledninger før denne interpellasjonen ble reist, i offentlige sammenhenger har sagt at det å rekruttere minoriteter inn i politiet er svært viktig for denne regjeringen.

I et flerkulturelt samfunn er det viktig at yrkesgruppene reflekterer vår sammensatte befolkning. Men noen yrker er viktigere enn andre. Og politiet har i mange sammenhenger mer makt og en mer annerledes makt enn andre yrkesgrupper. I visse situasjoner har politiet muligheten til å utøve lovlig tvangsmakt for å beskytte borgerne, altså bruk av lovlig tvangsmakt av sikkerhetsmessige årsaker, og også til å utøve denne tvangsmakten overfor sivilbefolkningen. Denne makten er symbolsk nødvendig, men den er faktisk også reell. Da er det en stor fordel, tror Arbeiderpartiet, at politiet har ansatte som reflekterer ulike ansikter, impulser, farger, religioner og nasjonalitetsbakgrunn.

I et inkluderende samfunn som det Norge nå har blitt, vil politiuiformen innebære en spesiell rolle og legitimitet. En politibetjents oppgave en vanlig hverdag er noen ganger – og ganske ofte – å gripe inn i konflikter mellom ulike enkeltpersoner eller i noen tilfeller ulike samfunnsgrupper. Da vil et moderne politi i 2009 eie mer tillit og skape mer trygghet om det også har en bakgrunn som reflekterer befolkningen det skal skape tillit og trygghet hos.

En flerkulturell politibetjent – politimann eller -kvinne – vil naturligvis også beherske flere språk. Jeg kan ikke se at det er noen ulempe; det er jo snarere en fordel. Vi vet at politiet i dag bruker tolketjenesten ganske aktivt. Kanskje de vil ha mindre behov for å gjøre det hvis vi har flere politikvinner og -menn som behersker flere språk.

Det er viktig at vi har et politi for alle, et samlende og inkluderende politi – ikke et splittende politi – et politi som kan skape kommunikasjon og tillit mellom ulike grupper. Og det er i vår interesse at minoritet og majoritet går sammen om å skape trygghet i byene i Norge i dag, at alle – både minoritetene og majoritetene – har en interesse av

å skape trygghet. Det vil være mest synlig på en viktig måte om vi har et politi som er samlende og flerkulturelt.

Det vokser opp en ny generasjon nordmenn i Norge i dag, og i skolevesenet vårt er det slik at lærere med minoritetsbakgrunn er flinke til å piske foreldre med innvandrerbakgrunn til å delta på foreldremøter. Vi vet at lærere med innvandrerbakgrunn er flinkere til å få barna til å delta på svømmeundervisning og leirskoleundervisning. På den måten tror jeg også det er en fordel om vi har et flerkulturelt politi – når det gjelder å bekjempe gjengkriminalitet, når det gjelder å ha større kulturforståelse, og når det gjelder å gå inn i vold i nære relasjoner.

Vi vet at krisesentrene i Oslo, Bærum og Asker er overfylte av minoritetskvinner. Vi vet at politiet daglig må gå inn i konflikter i forhold til husbråk hvor minoritetskvinner er overrepresenterte. Akkurat som vi får bruk for lærere med minoritetsbakgrunn, har vi også bruk for menn og kvinner med innvandrerbakgrunn i politiet fordi disse ungdommene som vokser opp i dag, trenger rollemøller. En politimann og en politikvinne vil være fantastiske rollemøller for en ung jente eller gutt som vokser opp i dag i det nye Norge.

Denne interpellasjonen er veldig, veldig bra. Jeg merker meg at det gjøres veldig mye bra på dette feltet nå, men vi har fortsatt en vei å gå.

Jan Fredrik Vogt (FrP) [15:16:05]: Dette er en debatt mange mener er viktig. Jeg må likevel si jeg reagerte litt på ordbruken i interpellasjonen, hvor det er tale om «et politi hvor alle Norges farger er representert». Jeg vet ikke om jeg og Akhtar Chaudhry er uenige, men jeg er ikke så opptatt av farger. Jeg er mer opptatt av politiet og politiets rolle. Han sier også at vi er i en nasjonsbyggingsfase. Jeg vet ikke om han er enig i at nasjonen er bygget. Det betyr ikke at vi ikke skal fornye oss og samtidig ta vare på grunnverdiene i samfunnet. Nettopp mange av samfunnets grunnverdier, et felles multiplum av samfunnets verdier, er samlet i politiet. Det er også derfor politiet har tillit og nyter tillit overalt. Derfor er jeg også veldig opptatt av politiets nøytralitet – f.eks. som Chaudhry var inne på – i forhold til plagg i politiet og hvordan de skal brukes eller ikke brukes.

Det var også interessant å høre på forrige taler, som nevnte dette med overrepresentasjon av kvinner på voldsmottak. Jeg lurer på hvordan man ville reagere dersom en politikvinne som skulle rydde opp f.eks. i et husbråk, hadde kommet med hijab. Hvilken tillit har man eller har man ikke da? Men jeg skal ikke gjøre dette til en hijabdebatt, for jeg mener det er viktig å rekruttere fra alle områder. Da må vi se på hva som rekrutterer. Jeg tror faktisk ikke innvandrerbefolkningen, eller minoritetene som man omtaler dem som her, er så annerledes enn alle oss andre.

I forrige interpellasjon var bl.a. Dørum inne på dette med et utdanningsløp og et løp når det gjelder karriere, slik at man kan få en varig karriere i politiet. Jeg tror også innvandrerne er like opptatt av det som alle oss andre. Kanskje bør man også differensiere politiutdannelsen, slik at man får en innfallsport med en kort utdanning hvor man kan se om dette er en jobb man liker. Det er også selv-

sagt viktig at man har kunnskap om minoriteter. Det tok også Fremskrittspartiet opp i forbindelse med politirollemeldingen, og sa at det er viktig med kunnskap. Der har man mye å bidra med. Men det betyr ikke at man skal forskjellsbehandle eller lempe på kravene, men kanskje at man tilpasser kravene en annen situasjon.

Jeg mener det heller er viktig å se på hva det er som rekrutterer. I siste Politiforum stod det fram en politikvinne, Jasmina Ahmadi, med iransk bakgrunn. Hun var involvert i hijab-debatten, og hun fortalte hvorfor hun ville bli politi: Det var på grunn av det første møtet med politiet. Derfor er hvordan politiet framstår, og det at det er et nærpoliti, veldig viktig. Det er det som skaper tillit. Hvis ditt første møte med politiet er positivt, og du møter politiet i andre situasjoner enn når det begås kriminalitet, vil det skape tillit – ikke bare i innvandrerbefolkningen, men også i befolkningen ellers. Derfor tror jeg det er veldig viktig å bygge kompetanse på det området, men også å ha et mer synlig politi. Det er akkurat som i alle andre samfunnsdebatter. Derfor er spørsmålet: Trenger vi egentlig en egen debatt om innvandrergruppenes deltakelse i politiet? Jeg mener faktisk den er på lik linje med alle andres deltakelse i politiet.

Man skal se på hva som kan rekruttere til politiet. For en kort tid siden hadde vi oppe et forslag fra Fremskrittspartiet her i Stortinget, som ble vedlagt protokollen, om å avhjelpe bemanningskrisen. Jeg tror innvandrere, på lik linje med andre, er opptatt av dette. Vil man inn i politiet? Vil man få det beste utstyret, vil politiet ha de beste bilene, vil man kunne få interessante oppgaver i politiet? Alt dette er innvandrere like opptatt av som alle andre. Jeg tror det er det fokus må rettes mot, ikke mot en eller annen form for tilpasning av politiet, men at politiet framstår som en attraktiv arbeidsplass på alle måter.

Odd Einar Dørum (V) [15:20:24]: På en feriereise for noen år siden traff jeg en amerikaner med bred erfaring fra oljebransjen. Han sukket tungt og sa at et av USAs problemer – i et beslektet område til det vi nå snakker om – innenfor etterretning var at CIA stort sett bare bestod av irske katolikker. Han sukket og sa: Vi har et problem. Vi kan snu det rundt og si at hvis de som representerer samfunnet – og spesielt når vi snakker om viktige samfunnsinstitusjoner som skolen og politiet – ikke i sum får med seg alle deler av samfunnet, kan det oppstå situasjoner hvor man begynner å si de og vi. Heldigvis er det fortsatt slik i Norge at man stort sett ikke gjør det. Men det finnes noen unntak.

La meg starte med to innfallsvinkler. Den ene er hva politiet skal gjøre selv. Det synes jeg er godt beskrevet av statsråden og fra interpellantens side. Jeg synes det er gledelig å se at erfaring med rekrutteringstiltak etter hvert spisser seg så mye at man begynner å få trykk der man føler det kan gi uttelling. Men det er samtidig viktig å peke på den diskusjon som foregår rundt middagsbordene i miljøer som ikke tilhører majoritetsgrupper i Norge. På samme måte som det ikke er uviktig hvordan man rundt de bordene snakker om lærere og skole, er det ganske viktig at man er seg bevisst hvordan man skaper et omdømme.

Omdømme skapes på to måter. Det skapes selvfølgelig av de som er i etaten – hvordan de ter seg, utdanning og rekruttering er viktig – men omdømme skapes også i alle de sammenhenger hvor det foregår møter. Jeg har f.eks. vært på ganske mange møter i Pakistansk studentsamfunn, som driver med motivasjonsseminar regelmessig omtrent på denne tiden av året, og det er sikkert holdt allerede. Der har jeg sett de fleste yrkesgrupper. Jeg har sett folk med politibakgrunn, jeg har sett ganske mange jurister. Men det er klart at det er en slags brytning mot det som noen litt selvironisk kaller for Ali-fagene: Du skal bli advokat, lege og ingeniør. Det er noe med det å gjøre posisjonen kjent og skjønne at dette er en høyskoleutdanning. Det er ikke det overalt i hele verden, men det er det i Norge. Det er noe med det vi kan kalle for omdømmebyggingen.

La meg ta et eksempel som er utrolig bra. Jeg stod her på Stortinget og så opptakten til tumultene i den første demonstrasjonen i forbindelse med krigen i Gaza. Jeg kan så mye om politiet at jeg så hvor tilbakeholdne de var inntil tåregassen kom. Det er klart at da skjedde det ting som var galt. Men så får vi altså en dialog på norsk i Litteraturhuset, hvor politiet plutselig skjønner at det ikke er noe poeng å slenge slengkyss og gi en klapp på skulderen til ungjenter med hijab – det er liksom ikke stilen. Når noen formidler det til politiet, legger de seg helt langflate og sier: Sorry, dette var jo helt håpløst. Og etter at de gjør det, som jo er en betydelig styrke hos alle parter, blir de helter. Da begynner plutselig folk å snakke om at ja, men i all verden hvilken vanskelig jobb dere hadde, osv.

Det er noe med å være så godt skodd at man skjønner når man har gjort noe dumt. Det er altså kompetanseoppbyggingen i politikorpset, og at man i ulike deler av samfunnet har mennesker som er i stand til å nyansere og stille opp. Jeg synes det er en del av omdømmebyggingen for norsk politi, selv om det ikke er den uniformerte delen av politiet, når PST-sjef Holme møter opp i Muslimsk Studentsamfunn og med ganske bred penn forteller hvor utrolig mange som ikke blir overvåket – de aller fleste – og hvor få det er som blir det. Noe av det mest ukontroversielle du kan si om hijab i politisammenheng, er å si at PST trenger noen som har det fordi en PST-person skal avspeile alle deler av befolkningen. For å si det litt spøkefullt: Du kan liksom ikke kle ut folk som thai, du må ha en sammenheng som gjør at ulike deler av befolkningen kommer inn. Det er der hijabdebatten for øyeblikket er helt ukontroversiell i en politisammenheng, men det gir akkurat den nyansen.

Jeg synes det var oppmuntrende for mitt vedkommende å høre hvordan erfaringene med rekrutteringene over mange år spisser seg, slik statsråden tok opp. Så jeg vil rett og slett bare oppfordre til at det trykket holdes. Og så vil jeg samtidig sende en beskjed til oss alle om at vi har ansvaret for omdømmebygging overalt hvor vi er. For på den måten får vi rekruttert lærere, for den saks skyld, men også politifolk, og vi trenger det. Jeg slår fast, som jeg også oppfattet at Akhtar Chaudhry sa, at det ikke er snakk om å ha noen lemping verken på mentale eller fysiske krav. Er det mulig for så mange kvinner å komme inn, som har skjedd, i politiet – og det var ikke gitt for

noen år siden – klarer vi nok å rekruttere mennesker med minoritetsbakgrunn også. Det går litt sent i Norge, men så plutselig løsner det. Det er nå mitt optimistiske håp i denne saken.

Akhtar Chaudhry (SV) [15:25:46]: Jeg takker for en fin debatt. Jeg ønsker ikke å gi noen stikk, men jeg registrerer at en del viktige partier ikke deltok i denne debatten, som man burde sett var en meget viktig debatt når 10 pst. av landets befolkning har minoritetsbakgrunn, og når Oslo har 36 pst. elever med minoritetsbakgrunn. Det viser interessen rundt temaet. Jeg er av den oppfatning at vi må holde fokus på visse debatter, og debattere og diskutere inntil temaet er utdatert.

Å rekruttere minoritetene inn i samfunnet er et viktig tema. Da er det riktig at vi fra SVs side tar denne debatten – det ligger f.eks. i ordbruken og begrepene. Representanten Vogt brukte begrepet husbråk. Det har vi gått bort fra. Det er ikke husbråk, det er vold mot kvinner og barn, det er vold i nære relasjoner. Det er fordi vi har hatt en debatt rundt det, og fordi vi har hatt fokus på det, at det nettopp er viktig å fokusere på hvordan vi skal dra dette samfunnet videre i samme retning sammen. Hvordan skal vi få minoritetene inn i samfunnet? Det er derfor dette er veldig viktig. Da utvikler vi hele debatten, og da er vi enige. Jeg og statsråden er enige i at vi ikke skal lempe på kompetansekravene, men de skal bringes i samsvar med dagens virkelighet. Vi må si: Hva er det vi trenger i dag? Det er kanskje ikke det vi trengte for lenge siden?

Så takker jeg statsråden for alle de gode tiltakene som etaten driver. Jeg har besøkt Politihøgskolen to–tre ganger. Jeg kommer til å dra dit igjen. SV kommer til å holde fokus på dette først og fremst fordi mange tror at når vi med minoritetsbakgrunn drar dit, er det fordi vi ønsker å gi noen fordeler til minoritetene. Det er mulig, men først og fremst er vi opptatt av hvordan fellesskapet kan dra nytte av alle de verdiene og hele den kompetansen som dette samfunnet sammen representerer. Derfor er det viktig at vi drar minoritetene inn. Da må vi holde fokuset oppe og gjøre det vi kan alle sammen for at politietaten blir en etat som har alle farger i seg.

Presidenten: Debatten i sak nr. 6 er avsluttet.

Sak nr. 7 [15:29:00]

Interpellasjon fra representanten Odd Einar Dørum til justisministeren:

«I 2004 ble politiloven endret og den nasjonale vitnebeskyttelsesenheten ble opprettet. Bakgrunnen for endringen var at eksisterende beskyttelsestiltak, som nytt navn og addressesperre, ikke var tilstrekkelige til å verne de mest trusselutsatte i landet. Både organiserte kriminelle og truende enkeltpersoner kan gjøre livssituasjonen til enkelte farlig og uutholdelig. Fra 2004 ble det derfor åpnet for at norske borgere kan få fiktiv identitet, med nytt fødselsnummer og en fiktiv livshistorie i offentlige registre. Dette skulle blant annet gjelde vitner i alvorlige straffesaker.»

ker, politifolk og ofre for alvorlige tilfeller av vold i nære relasjoner.

Hvordan vurderer statsråden dagens situasjon med vitnebeskyttelse og fiktiv identitet, og hva ser statsråden for seg av mulige forbedringer på dette området?»

Odd Einar Dørum (V) [15:30:12]: Jeg har valgt å la dette være så åpent som det kan være, fordi interpellasjonsinstituttet i Stortinget gir adgang til mye, men det gir også adgang til refleksjon. Det er derfor jeg har meldt interpellasjonen på den måten jeg har gjort.

Først litt om bakteppet: Jeg har i tidligere deler av mitt liv vært ansvarlig for at vi har fått instituttet med fiktiv identitet. Jeg har i andre sammenhenger vært engasjert i handlingsplaner mot vold i nære relasjoner og jobbet med kode 6, kode 7 osv. – de forskjellige tiltakene som man har for å hjelpe kvinner som har vært på flukt. Jeg kjenner til andre tiltak, som besøksforbud, mobile voldsalarmer osv., men ikke minst, for å spisse det mot denne interpellasjonen: Jeg har faktisk truffet noen av de første politiinformantene, som egentlig hadde en ganske blek skjebne, i den forstand at de var avhengige av noen enkeltpersoner i politiet som kjente dem. Og hvis ikke enkeltpersonen var der, hadde de en krevende tilværelse. Det må jeg innrømme har gjort inntrykk på meg.

Jeg har nettopp møtt en kvinne som fortalte at hun én gang i året gikk med «mappa si» – og det er ikke PSTs mapper vi snakker om, men mappen med alle dokumentene om hennes liv – for at hun skulle opprettholde sin adressesperre. Hun vandret da til sin person i politiet, vandret til de ulike etatene, fram og tilbake, og måtte fortelle historien om igjen og om igjen. Jeg har tidligere stilt et spørsmål om dette til statsråden og fått et realt og greit svar om at dette må endres. Når vi i Norge er kommet i den situasjonen at vi skal gjøre noe med fiktiv identitet, forteller det bare at det er en ny kultur for oss. Jeg har i en del sammenhenger i mitt liv besøkt politienheter i andre land som har både vitnebeskyttelsesprogrammer og programmer hvor politifolk er som politiagentene i den australske tv-serien og driver «undercover». Det er ingen tvil om hvor krevende det er å drive f.eks. et vitnebeskyttelsesprogram. Politifolk som er i det programmet, må jo også på en måte leve et annet liv for at de ikke skal eksponere mennesker som de skal hjelpe.

Da spørsmålet om vitnebeskyttelse kom opp for godt og vel ti år siden, modnet det seg fram til det oppdraget om fiktiv identitet som er fra 2004. Den gangen var jeg meg bevisst – i en annen rolle i mitt liv – at det måtte gjelde f.eks. politifolk som på grunn av jobben var kommet i en livsfarlig situasjon, at det måtte gjelde informanter som jeg hadde møtt, og at det også i gitte tilfeller kunne gjelde kvinner som var utsatt for vold i nære relasjoner.

Så er jeg den første til å erkjenne at vi her ikke snakker om en virksomhet som kan ha et masseomfang, fordi de kravene vi stiller til folk som skal leve med fiktiv identitet, hvis man først tenker over det, er at man rett og slett skal bryte. Man får et nytt navn, man får et nytt fødselsnummer – man må rett og slett være ugjenkjennelig. Man er i praksis død for mennesker man har hatt et forhold

til. Man må velge et annet liv. I mange sammenhenger er Norge for lite. Derfor har vi jo – med min alminnelige innsikt fra tidligere deler av mitt liv – samarbeidet med andre nordiske land. I noen tilfeller kan vi også gjøre det i europeisk sammenheng. Men man kan aldri flytte en person til et sted hvor det er påfallende. Man må i slike tilfeller komme til et sted hvor det virker helt rimelig og naturlig.

Mitt møte med en del kvinner på flukt gjør at jeg selvfølgelig er opptatt av hva som skal skje for at de ikke skal bli utsatt for trakassering innenfor rettsstatens grenser. Det er jo slik at en voldsperson, samme hvor voldelig personen er, er uskyldig inntil det motsatte er bevist. Det kan man aldri gå bort fra. Da er det selvfølgelig en serie med tiltak man kan diskutere. Men i sin ytterste forstand er det mennesker som lever under behov for beskyttelse. Så jeg utfordrer i grunnen statsråden til å reflektere langs to linjer. Den ene linjen er den hvor man tar den fiktive identiteten helt ut, som er den ytterste formen for beskyttelse. Jeg vil be statsråden i hvert fall bekrefte at det i prinsippet fortsatt gjelder f.eks. politifolk i ulike deler av sitt liv – for den saks skyld kanskje fengselsansatte og informanter, men også kvinner som har vært utsatt for vold i nære relasjoner.

Jeg vil også be statsråden reflektere over de andre ordningene vi har, spesielt adressesperreordningene, som tidvis virker litt krøkkete. Jeg har merket meg at man skal gå over fra folkeregisterkontroll til politiet. Jeg oppfatter det som en betydelig styrke. Men da må det jo være et poeng, hvis man skal være der og ikke får totalt ny identitet, å lage datasystemer i vårt land som gjør at man ikke må vandre med «mappa si» til Nav, til sosialkontoret eller hvor det måtte være. Det må kunne gå an å lage datasystemer som gjør det som jeg antar er mulig i noen sammenhenger, la et bestemt antall individer få lov til å eksistere, fordi man i et land som Norge, med hele sitt sikkerhetsnett – som jo er et helt annet system enn det man har i USA – kan gi folk et liv. Men de må være skjermet mot innsyn i det livet som en følge av denne beslutningen. Det må være slik.

Jeg husker fra tidligere i mitt liv at det ikke alltid var like greit å føre en debatt med Finansdepartementet om alle sider ved disse spørsmålene. Det er like krevende på dette området som det i sin tid var når det gjaldt gjeldsordningsloven. Det var lettest å få private kreditorer til å gi seg – deretter Lånekassen, Husbanken og til slutt Skatteetaten. Man må også her kunne sørge for at systemene er så gjennomgående at hvis man først har noe, så får man ha sin føringsoffiser, mann eller kvinne, i et politisystem som da forvaltningsmessig har et grep også på adressesperreutgaven – man får et nytt navn, men er ikke totalt i den samme situasjon som i en situasjon med fiktiv identitet – som gjør at mennesker slipper å vandre i disse farlige situasjonene fordi det lekker ut. Den kvinnen jeg møtte, hadde opplevd at alt lekket ut hele tiden. Nå var det slik at han som hadde plaget henne, døde for en tid tilbake, og på slutten av sitt liv var han også i en slik tilstand at han ikke kunne plage henne mer. Men før det hadde dette marerittet vart i ganske lang tid, med alle de ordningene man hadde, men med en lekkasje i systemet som var bekymringsfull.

Jeg er veldig glad for at Politidirektoratet sier om fe-

nomenet fiktiv identitet – altså de som har kommet inn på det – at man ikke kjenner til noen tilfeller hvor det har vært lekkasjer. Men jeg erindrer en historie om en kvinne som stod fram i VG, som jeg ikke skal dvele for lenge ved. Hun hadde beskyttelse fra politiet. Hun stod fram for å fortelle sin historie over to sider. Jeg ble ettertenksom av den reportasjen. Da jeg ble oppringt av avisen, sa jeg ingenting, dvs. jeg sa at jeg regnet med at de som hadde ansvaret for dette, visste hva de gjorde, og at de skulle håndtere det rett – punktum. Det er jo det nærmeste man kommer et ikke-svar når man først skal være høflig og ikke gå inn i det på noen annen måte.

Jeg vil ikke legge skjul på at jeg i denne interpellasjonen i tillegg er inspirert av en meget seriøs serie som Stavanger Aftenblad har kjørt, hvor man har forsøkt å belyse konkrete initiativ, og hvor man har vært veldig opptatt av løsningene. Jeg er også glad for at Justisdepartementet har slått igjennom mot en forvaltning som jeg ikke forstod, hvor Politidirektoratet ikke ville kunne levere ut data – jeg er sikker på at statsråden går nærmere inn på det i sitt svar til meg. Det forstår jeg ikke! Statsråden skal jo berømmes for å være en statsråd som har stått på denne talerstolen og sørget for at PSTs budsjetter er blitt kjent. Statsråden skal også berømmes for at vi for noen måneder siden fikk kjennskap til hvor mange som er utsatt for romavlytting pr. år osv. Det er en innsikt som samfunnsdebatten tåler, og vi kan alltid skjermes de delene av dette som ingen skal vite. Det er godt å vite at noe eksisterer, men noe skal man ikke vite.

På dette grunnlag har jeg altså framlagt to refleksjoner. Den ene er min invitasjon til statsråden om å reflektere over fenomenet fiktiv identitet og en eventuell utvikling av det – og jeg ber ham om å bekrefte de ulike kategoriene som prinsipielt kan komme inn under dette – og deretter hans betraktninger om hvordan andre ordninger, spesielt adressesperreordninger, kan utvikles på en slik måte at man slipper den ydmykelsen som jeg har opplevd at konkrete personer har levd med.

Statsråd Knut Storberget [15:39:17]: Jeg takker for anledningen til å svare på denne interpellasjonen, fordi jeg mener at det er en viktig og nyansert interpellasjon. Vi står overfor spørsmål som det er veldig vanskelig å svare godt på, i den forstand at man skal finne gode løsninger for dem som har de behov som ligger bak interpellantens engasjement. Det er noen ganger viktig å være ydmyk overfor at man noen ganger ikke klarer å finne den optimale løsning på vanskelige situasjoner, men det er alltid et potensial for å gjøre det bedre.

Vi ser at omfanget av trusler mot aktører i rettssystemet og mot personer som bl.a. blir utsatt for vold i nære relasjoner, har økt de senere år, og at behovet for hjelp har økt. Denne utviklingen har medført lovendringer som har gitt bedre mulighet for både å straffeforfølge gjerningsmennene og beskytte vitner, bl.a. initiert gjennom den forrige regjeringa, men videreført av vår regjering.

I flere land i Europa ble egne vitnebeskyttelsesprogram etablert på slutten av 1990-tallet, og anbefalinger om å etablere nasjonale vitnebeskyttelsesprogram ble lagt fram

av Europarådet i 1997. Anbefalingene fra Europarådet gjelder vitner i forbindelse med alvorlig kriminalitet, spesielt organisert kriminalitet, men også i forbindelse med vold i nære relasjoner og handel med kvinner. Dette er viktige områder, og jeg kan bekrefte at dette også er områder som vi i Regjeringa mener vi skal kunne dekke opp med veldig strenge virkemidler. Vi skal for øvrig også ta opp dette i Europarådets regi senere, noe jeg kommer tilbake til.

I Norge ble nasjonale retningslinjer for vitnebeskyttelse nedfelt i en egen instruks fra Politidirektoratet i 2003 – som interpellanten kjenner godt til – og den omfatter i tråd med Europarådets anbefalinger både aktører i retts-systemet, politiets informanter og personer utsatt for vold i nære relasjoner.

Politiets arbeid med beskyttelse av trusselutsatte er etablert i to ansvarsnivåer – et lokalt nivå hvor politidistrikten har ansvar for å ivareta trusselutsatte, og et nasjonalt nivå hvor nasjonal vitnebeskyttelsesenhets i Kripos har et oppfølgingsansvar i forhold til trusselutsatte, som inngår i det nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet.

Det nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet innbefatter muligheten for å ta i bruk metoder hvor fiktiv identitet er ett av de tiltakene som kan vurderes. Ingen trusselutsatt som inngår i det nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet, er noen gang avdekket eller avslørt av trusselutøver eller andre.

Politidistriktene benytter såkalte lokale tiltak som mobil voldsalarm, relokalisering, besøksforbud, patruljering/vakthold, samt adressesperre eller skjerming av personopplysninger i folkeregistret. Dessverre har det vist seg at opplysninger fra f.eks. folkeregisterbasen har tilflytt både offentlige og private aktører i et omfang som kan være svært uheldig for en trusselutsatt. Det må vi for enhver pris unngå for å sikre effekt av tiltaket. Per i dag er det altså slik at beslutningsmyndigheten for adressesperre tilligger Sentralkontoret for folkeregistrering. På oppdrag fra Justisdepartementet arbeider nå Politidirektoratet, i samarbeid med Skattedirektoratet, med å legge til rette for å overføre denne beslutningsmyndigheten til politiet, som også interpellanten var inne på. Politiet vil således i større grad kunne gi trusselutsatte et kontaktpunkt for informasjon, rådgivning og individuelt tilpassede sikkerhetstiltak. Likeså vil politiet i samråd med den trusselutsatte på en bedre måte kunne vurdere hvilke kombinasjoner av sikkerhetstiltak som er best egnet for å ivareta den trusselutsattes sikkerhetsbehov og livssituasjon.

En andel av de trusselutsatte er i dag kun innvilget adressesperre fra Sentralkontoret for folkeregistret uten at man har vært i kontakt med politiet. Etter overføringen av beslutningsmyndigheten og den såkalte postkassefunksjonen som er knyttet til ansvaret for postformidling med bakgrunn i en adressesperre, vil den trusselutsatte få politiets hjelp til å vurdere behovet for ytterligere tiltak fra politiets side, men også råd om egentiltak. Og det tror jeg er avgjørende hvis man skal sikre seg mot de glippene vi har sett. Jeg understreker det!

Dette arbeidet er svært viktig, og de rutiner som nå er under utarbeidelse, vil etter min oppfatning være bedre

egnet til å ivareta sikkerheten til de trusselutsatte, også på lokalt nivå.

Ofre for vold i nære relasjoner, herunder ofre for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, er en særlig utsatt gruppe med stort behov for beskyttelse. Tall fra Kripos viser at av i alt 32 ofre for drap i Norge i 2008 var det seks kvinner som ble drept av partner eller tidligere partner. I alt er 82 kvinner drept av partner eller tidligere partner i perioden 1997–2008. Antallet har ligget stabilt de siste ti årene, men er jo altfor høyt. Drap på kvinner der gjerningspersonen er partner eller tidligere partner, utgjorde mellom 20 og 30 pst. av drapene hvert år i denne perioden.

Her må vi bedre kunnskapsgrunnlaget, noe også interpellanten har vært opptatt av. Jeg skal ikke gå inn i det som nå gjøres, for det er kjent for Stortinget at det er tatt initiativ til, og også igangsatt, kartlegging av drapssakene der gjerningspersonen er offerets nåværende eller tidligere partner – bl.a. et doktorandprosjekt, men også en dybdeanalyse som jeg ikke går nærmere inn på. Det er viktig for å sikre oss god kompetanse, også når det gjelder de virkemidlene vi faktisk skal bruke, enten de er milde eller strenge.

I tillegg vil Politidirektoratet gjennomføre to pilotprosjekter i henholdsvis Oslo og Follo politidistrikt med utprøving av et registreringsverktøy, kalt SARA-PV, med det engelske navnet Spousal Assault Assessment Guide - Police Version, som hjelper politiet til å vurdere risikoen for framtidig alvorlig partnervold ved å identifisere risikotegn. Politiet i Sverige og Canada har gode erfaringer med dette, og målsettingen er å gi politiet også i Norge et godt verktøy i arbeidet for å forebygge alvorlig vold i nære relasjoner. Prosjektet skal evalueres fortløpende av Politihøgskolen med tanke på utarbeiding av et forslag til en nasjonal implementeringsplan.

Bruk av beskyttelsestiltak er også gitt en sentral plass i Politidirektoratets nye veileder for arbeid med vold i nære relasjoner, fra mars 2009, som jo er en oppfølging av Regjeringas arbeid i forhold til dette. Her gis det en omfattende beskrivelse av de ulike beskyttelsestiltakene samt pålegg om etablering av rutiner for kontroll og registrering av besøksforbud. Veilederen er et av flere tiltak for å heve kompetansenivået blant politifolk og samarbeidende aktører i lokalsamfunnet.

Spørsmålet om fiktiv identitet som beskyttelsestiltak reiser jo en rekke problemstillinger, og interpellanten peker godt på det. På den ene siden er dette tiltaket åpenbart den mest effektive form for beskyttelse i den forstand at vedkommende ikke lenger vil kunne spores i offentlige registre og således være «slettet». Vedkommende utstyres med nytt navn, nytt personnummer og nye personopplysninger i eksamenspapirer, arbeidsattester, dåpsattester o.l. For at fiktiv identitet som beskyttelsestiltak skal ha den effekt som vi ønsker oss, er det imidlertid påkrevet at den som skal beskyttes, bryter enhver kontakt med tidligere liv, omgangskrets og familie. I tillegg vil det i mange tilfeller også være påkrevet at vedkommende forlater landet. Norge er et lite land med få innbyggere, og det er svært vanskelig å etablere effektiv vitnebeskyttelse innenfor landets grenser.

Følgelig vil et slikt identitetsskifte ha store psykososiale konsekvenser for den trusselutsatte. Vedkommende må gi ny mening til sitt liv og må i tillegg leve i konstant beredskap med hensyn til ikke å avdekke sitt tidligere liv for nye venner og bekjente. Dette er en belastning svært få er innstilt på å bære, og bør derfor kun benyttes i helt ekstraordinære tilfeller – altså ingen stor mengde av dette, som også interpellanten var inne på – der alle andre beskyttelsestiltak er vurdert og funnet ikke å kunne gi tilstrekkelig beskyttelse.

Jeg har fått opplyst fra Politidirektoratet at fra 2004 til i dag er 16 søknader om fiktiv identitet, med hjemmel i politiloven kap. IIa, mottatt fra politidistriktene. Jeg synes det er viktig å offentliggjøre dette, fordi det også sier noe om tiltaket som sådan. Av disse 16 søknadene er sju søknader innvilget, tre søknader er trukket, fire søknader er avslått, og to søknader er i dag til behandling.

Disse tallene har jeg også bedt om blir gjort tilgjengelige for media – noe jeg skjønner det allerede er. Jeg har derfor tidligere gitt innsyn i et brev fra Politidirektoratet som omhandler hvilke typer tiltak som kan iverksettes, beslutningsprosedyrer mv. Jeg vil for øvrig understreke betydningen av generell åpenhet rundt hvilke tiltak som er tilgjengelige for å gi den nødvendige beskyttelse til dem som er utsatt.

For meg framstår det som et stort paradoks at det er den truede som må bære byrden. Det kan ikke være riktig at det er den som utsettes for trusler, som skal «hjelpes» på flukt, eller i ytterste konsekvens måtte gi opp hele sin tilværelse og måtte starte på nytt. Etter min oppfatning må derfor innsatsen framover også bygges sterkere rundt tiltak som tar sikte på å begrense voldsutøverens – ikke den trusselutsattes – bevegelsesfrihet. Typiske eksempler på dette er besøks- og kontaktforbud, også i eget hjem, og etter hvert innføringen av en ordning med bruk av elektronisk kontroll av voldsutøveren. Der venter jo vi på en teknologisk avklaring. Stortinget har gjort jobben i forhold til bevilgning, og en lovmessig side er også i god prosess, men vi er helt avhengig av å få teknologi som vi kan være trygge på. Det er årsaken til at det har drøyd lenger enn det jeg hadde ønsket meg.

Odd Einar Dørum (V) [15:49:25]: Jeg er glad for et meget solid svar som jeg har fått fra statsråden.

Jeg tror vi må skjelne mellom situasjoner. Hvis man f.eks. er i nærheten av meget alvorlig, internasjonalt organisert kriminalitet, tror jeg vi bl.a. snakker om hvordan vi kan beskytte dem som vil stille opp som vitner for rettsstaten når det gjelder informanter. Jeg synes statsråden har beskrevet det på en utmerket og god måte. Når det gjelder andre situasjoner, som ofre for kjønnslemlestelse, menneskehandel og vold i nære relasjoner – statsråden nevnte eksempler som bekreftet det jeg spurte om – vil det være mer sammensatte situasjoner.

Men jeg tror det er én ting som er svært viktig, og det er at hvis man da får en kontakt i politiet, så blir det den kontakten man har med det norske forvaltningssystemet. Jeg vil gjerne be om at statsråden bekrefter det, for hvis ikke må man rundt på disse vandringerne. Man må finne

en eller annen måte for gjennomgående håndtering av de ulike sakene. Det må man kunne klare, rett og slett fordi det handler om vårt samfunns troverdighet til å kunne stille opp, og fordi vi i vårt samfunn har ressurser som kan stå til rådighet for mennesker i et vanlig liv – men det spesielle i livet her er at man f.eks. i situasjoner med adressesperre osv. skal kunne leve det livet på en skikkelig måte.

Så tror jeg det er veldig viktig å understreke – noe jeg håper statsråden kan bekrefte – at det alltid vil være en kontaktperson i politiet som man kan forholde seg til. Det tror jeg også er svært viktig dersom man er på de enkle delene av skalaen. La meg ta et eksempel – som for så vidt er utenfor interpellasjonen: en mobil voldsalarm krever faktisk en slags rutine for at man skal vite hva den er, og hva den ikke er. Hvis jeg skal si noe om det, må det være at det er en rutine som må gjentas ved et slags repetisjonskurs med jevne mellomrom. Hvis ikke går den type rutiner som man ikke skal bruke i de fleste tilfellene for mange ganger, i glemmeboken. Jeg tror det er veldig viktig på den måten at det skapes trygghet når man nå vil innarbeide den ordningen som statsråden snakket om, at adressesperreordningene gikk fra folkeregisteret og skulle til politiet. Jeg fant det svært bra å høre at skattemyndighetene også var med på dette. De må alltid være med – det er jo de som forfølger oss lenger enn det meste. Så det finner en løsning.

Så jeg vil bare håpe at Stortinget på egnet måte også senere kan få informasjon om disse typer tiltak. På samme måte som annen informasjon inngår i St.prp. nr. 1, kan dette være noe som inngår, for da er det noe som Stortinget kan vite om. Det er noe man kan følge med på, og man kan bidra til det statsråden sa i svaret til meg, å forbedre ordninger som er godt ment. Men jeg synes det er svært viktig å understreke det statsråden sa, at der det har vært fiktiv identitet, kjenner man ikke til at noen diskresjonsbrudd har skjedd, og det er bra å høre.

Statsråd Knut Storberget [15:52:25]: Jeg må bare gjenta at det er bra at dette løftes fram i offentligheten, både av media og av oss her i Stortinget, for det er slik at de tiltak som når de få, kan løpe den risiko at de ikke får den nødvendige refleksjon og debatt som de fortjener. Det syns jeg er bra, og jeg tar gjerne utfordringa med å rapportere videre om dette i egnet form til Stortinget i løpet av høsten, slik at vi kan se hvordan dette utvikler seg, særlig nå når det er under utvikling,

og man ser at man bl.a. skal flytte beslutningsmyndighet osv.

Jeg tror også det er avgjørende at vi har denne debatten, for den store utfordringa for oss er faktisk å skape alternativ til det vi ofte opplever som det strengeste, og som kan være forlokkende i øyeblikket, men som kan være veldig vanskelig. Min beskrivelse av fiktiv identitet og hva det virkelig innebærer, viser jo at det er et virkemiddel som «rammer» svært den som blir utsatt for det. Derfor må vi aldri gi opp å tenke alternative tiltak. Det er alt fra tiltak fra Alternativ til Vold for å forebygge til disse mobile voldsalarmene og det som vi nå er i ferd med å få på plass, nemlig en ny generasjon av voldsalarmer.

Så tar interpellanten også opp et forhold som jeg mener er veldig viktig når man nå også ser på beslutningsmyndighet. Det er: Hvordan håndterer vi de fornærmede i disse sakene, særlig vold i nære relasjoner? Men jeg understreker også: Det gjelder også andre typer vitner, og det gjelder politiaktører. Har vi mulighet til i større grad å kunne gi dem mer stabil og forutsigbar tjeneste hos politiet ved bl.a. én kontaktperson. Jeg mener at den gjennomgangen vi nå skal ha av driftssituasjonen i politiet, også skal bidra til å kaste lys over hvordan vi møter mennesker som står i denne typen situasjon – det er vi helt avhengig av. Jeg mener at noe av den beste egenforebygginga vi kan ha i forhold til så inngripende virkemidler som dette, er å gi god veiledning og dialog og trygghet i møte med politiet. Så jeg skal bidra til at det også blir tatt ytterligere grep i forhold til det.

Til slutt vil jeg si at dette er en sak, særlig når det gjelder vold mot kvinner og barn, som jo fortsatt debatteres ikke bare i Norge, men også i andre land. Derfor vil jeg på bakgrunn av denne interpellasjonen og at dette er reist som et politisk spørsmål, ta opp dette spørsmålet, disse kryssende interessene vi ser i forhold til virkemidler, men også i forhold til aktørene i det, ofre og gjerningspersoner, i en debatt vi skal ha med de andre europeiske justisministerne som kommer til Tromsø nå i juni, fordi jeg mener at vi kan gi innspill overfor andre, men vi kan ikke minst også høste erfaring fra hvordan situasjonen er i andre land. Så dette vil bli et eget tema som jeg sjøl vil løfte fram når vi stevner europeiske justisministere møte i Tromsø i juni.

Presidenten: Den reglementsmessage tida for formiddagsmøtet er straks over. Møtet heves, og nytt møte blir satt kl. 18.

Møte tirsdag den 28. april 2009 kl. 18

President: Eirin Faldet

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 74)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 7

Interpellasjon fra representanten Odd Einar Dørum til justisministeren:

«I 2004 ble politiloven endret og den nasjonale vitnebeskyttelsesenheten ble opprettet. Bakgrunnen for endringen var at eksisterende beskyttelsestiltak, som nytt navn og adressesperre, ikke var tilstrekkelige til å verne de mest trusselutsatte i landet. Både organiserte kriminelle og truende enkeltpersoner kan gjøre livssituasjonen til enkelte farlig og uutholdelig. Fra 2004 ble det derfor åpnet for at norske borgere kan få fiktiv identitet, med nytt fødselsnummer og en fiktiv livshistorie i offentlige registre. Dette skulle blant annet gjelde vitner i alvorlige straffesaker, politifolk og ofre for alvorlige tilfeller av vold i nære relasjoner.

Hvordan vurderer statsråden dagens situasjon med vitnebeskyttelse og fiktiv identitet, og hva ser statsråden for seg av mulige forbedringer på dette området?»

Hilde Magnusson Lydvo (A) [18:00:42]: Interpellanten reiser en veldig viktig problemstilling og en viktig sak, som vi må ta på største alvor. Det at vi skal gi best mulig hjelp for at folk skal føle seg trygge, er helt klart.

I interpellasjonen er det vist til at dette gjelder om man er vitne i en straffesak, er politi som trenger å ha fiktiv identitet eller å være under vitnebeskyttelse, og vold i nære relasjoner. Jeg vil ha hovedvekt på vold i nære relasjoner.

Utgangspunktet for disse sakene er at vi må prøve å finne tiltak på lavest mulig nivå. Arbeiderpartiet ønsker også å utvide virkemidlene som settes inn, slik at vi innskrenker trusselutøverens bevegelsesfrihet. Vi kan bruke besøksforbud, eller vi kan bruke omvendt voldsalarm. Som statsråden var inne på, venter vi på å få en teknologi som er god nok til å ta i bruk det, for nettopp å snu litt på det, slik at det ikke er den voldsutsatte som hele tiden må være på flukt, og som må begrense sin bevegelsesfrihet, men at vi også kan legge noe av byrden på trusselutøveren.

Når det gjelder fiktiv identitet, er det et svært omfattende tiltak. Man skal bryte med familie, og man skal bytte ut hele livshistorien sin. Det er klart dette er en effektiv metode å få beskyttelse på, men den vil innebære store psykososiale konsekvenser. I de tilfellene hvor også barn er involvert, skal også disse bytte ut sin livshistorie og begynne helt på nytt. Norge er et lite land, og skal vi få dette til å fungere, må man også flytte til utlandet. Det er, som det har blitt påpekt tidligere, ingen som har vært på dette programmet i Norge, som har blitt avslørt. Men

som interpellanten også var inne på, er det andre tiltak, kode 6, som også er blitt benyttet i Norge, der man lever på strengt hemmelig adresse.

Jeg har lest boka til Eva, som kom til Oslo 17 år gammel og ble forelsket i Petter på 21 år. Det viste seg at dette forholdet skulle bli veldig turbulent, med mye vold og usikkerhet. Hun har vært på flukt i Norge fra denne Petter i 20 år. På den tiden har hun gått fra kontor til kontor med sine papirer, som interpellanten var inne på, og gjentatte ganger måttet fortelle historien sin for å få utvidet ordningen med å være på strengt fortrolig adresse. Det måtte man gjøre en gang i året. Det har vi endret. Hvert tredje år må man gå og eventuelt be om å få fornyet ordningen med å være på hemmelig adresse. Noen mener også det er for lite, men det er i hvert fall et skritt i riktig retning.

Eva hadde en datter, som også var med henne på denne flukten. Det er klart det er krevende å være med på en sånn reise.

På disse 20 årene har Eva flyttet 45 ganger. Dette er på grunn av et annet menneske, som har stått henne nær, som truer henne på livet. Denne personen, Petter, hadde da han gikk bort for ikke så lenge siden, 257 straffesaker registrert på seg.

Hva kan vi gjøre for at andre skal slippe å oppleve denne runden som Eva måtte igjennom? Regjeringen har lagt fram Vendepunkt, som er et handlingsprogram med 50 tiltak som går konkret inn på vold i nære relasjoner. Vi skal også nå endre hvem som skal ha ansvaret for disse sakene hvor man må bo på strengt fortrolig adresse. Politiet skal ha ansvaret, ikke Sentralkontoret for folkeregistrering. Vi skal få en politiregisterlov, som vil gjøre det lettere å se hvem som går inn og ser på eventuelle adresser. Det er klart at når man har lekkasjer fra folkeregistret, er det ikke godt nok. Skal man leve og ha trygghet der man bor, må vi ha et system som er mer vanntett. Så er det viktig å vite hvem man skal forholde seg til, politiet, og slippe å fortelle historien sin flere ganger.

Jeg vil også gi honnør til statsråden. Han har løftet dette temaet, vold i nære relasjoner, nasjonalt. Jeg var selv i Fusa i går, en kommune på 3 800 innbyggere, som hadde vold i nære relasjoner som tema på et åpent møte. Mye av æren går til statsråden, som har klart å løfte dette, som har vært et tabubelagt område, og at vi nå ikke sier husbråk, men sier at det er straffbare handlinger, som skal straffefølges.

At statsråden også tar det opp på internasjonalt nivå, synes jeg er prisverdig. Vi må fortsatt jobbe videre for å få best mulige tiltak for disse kvinnene og barna. Vi ser at det har blitt flere anmeldelser om vold i nære relasjoner, og flere meldinger til Barnehuset f.eks. i Bergen om barn som er utsatt for vold. At vi har debatter og interpellasjoner om dette i Stortinget, er viktig for å synliggjøre at dette er noe vi mener er alvorlige og straffbare handlinger.

Solveig Horne (FrP) [18:05:58]: Det er en veldig viktig sak som interpellanten har tatt opp her. Den har bakgrunn i flere oppslag bl.a. i Stavanger Aftenblad, som har resultert i denne interpellasjonen, og også et Dokument

nr. 8-forslag fra undertegnede, som er til behandling i justiskomiteen.

De oppslagene som vi har sett i media, har belyst hverdagen for mennesker i Norge som er på flukt og lever i skjul. Det er svært alvorlige saker vi snakker om. Resultatet av det som Stavanger Aftenblad klarte å få fram, ser man av overskriftene: «De gikk i dekning – men vi fant dem på én dag». «Flykter fra eksmannen – får ikke fiktiv identitet».

Disse menneskene lever et liv i konstant frykt for å bli oppdaget av den eller dem de skjuler seg for. Det er en stor psykisk belastning, og et dårlig utgangspunkt for de barna som er involvert i slike saker.

Krisesentersekretariatet klager nå Norge inn for FNs kvinnekommisjon. Når man tvinges til å leve på flukt og i skjul, er man ikke i nærheten av å ha et normalt privatliv til tross for at Norge er en av de frieste statene i verden. Det er ikke noen tvil om at overgriperne har en bedre rettssikkerhet enn ofrene.

Et stort tankekors i denne saken er at også de som lever i skjul, ofte opplever store utfordringer i møte med offentlige etater. Det framstår som om det offentliges representanter ikke helt vet hvordan man behandler mennesker som lever i skjul, og at rettighetene deres derfor blir svekket.

Det har vært forslag om at politiet skal overta en del av dette. Da kan man også lese det Gerd Fleischer, som er leder for SEIF – Selvhjelp for innvandrere og flyktninger – sier, nemlig at det er livsfarlig å la politiet få ta over adressesperrer. En av dem det gjelder, sier at det faktisk er en heldagsjobb i seg selv å være på flukt.

Et annet tankekors er at ofre for vold i nære relasjoner i svært liten grad får fiktiv identitet. I dag kan vi også lese i avisene at 7 av 16 søknader er blitt innvilget. Så er det tre som har trukket den, og fire er til behandling. Det er en alvorlig inngripen, men de som har søkt om en slik fiktiv identitet, har også tenkt nøye igjennom om hvorfor de søkte. Det viser seg at det er lettere i Sverige å få fiktiv identitet.

For mennesker som lever i skjul, fører livet med fiktiv identitet og skjult bostedsadresse til en stor tilleggsbelastning. De personer det gjelder, har i mange tilfeller vært i forhold hvor vold, trusler og overgrep har vært sterke faktorer. Når de kommer ut av denne relasjonen, opplever de ofte at gjerningsmannen etter endt soning slipper ut av fengsel uten flere bekymringer, mens ofrene må fortsette å leve i skjul for en lengre tid framover. Dette framstår som svært urimelig overfor de ofrene som ikke har gjort noe galt. I mange tilfeller opplever de som har levd på skjult adresse, at vernet deres er for dårlig, slik at overgriperen har klart å finne dem.

Det er et viktig spørsmål som blir tatt opp i dag. Og vi kommer sikkert til å få flere debatter om dette framover. Det er viktig for dem det gjelder. Vi er nødt til å få på plass et skikkelig vern for dem som trenger det, og for dem som ønsker å få en fiktiv identitet, må det ikke komme hindringer i veien. Vi må gjennomgå de metodene vi har for å skjule personer, og sikre at vernet deres er godt nok. At én blir funnet, er én for mye.

Akhtar Chaudhry (SV) [18:09:55]: Jeg har lyst til å lese et brev for Stortinget som jeg mottok fra en engasjert kvinne som er opptatt av dette temaet. Hun skriver:

«I mitt arbeid som veileder har jeg flere ganger hatt klienter som lever i redsel for trusler fra voldelige familiemedlemmer og som har vært nødt til å leve med mange sikkerhetsrutiner i hverdagen for å ha det trygt. For 3 år tilbake ble 3 familier i min omgangskrets vitne til avdekkingen av en alvorlig familievoldsak der ektemann gjennom lang tid hadde utøvd grov vold og alvorlige drapstrusler mot sin kone. Det var gått så langt at hun i et sommerselskap valgte seg ut to personer hun mente burde vite om hva hun var utsatt for, og som kunne fortelle hennes historie til hennes nærmeste familie og politi, dersom hun ble drept. Den ene av personene som fikk historien var meg. Den kvelden og natten valgte jeg å ta på meg «jobbmodus» og gikk inn i veilederrollen og konsentrerte meg utelukkende om å jobbe for at hun skulle mobilisere krefter til å kunne bryte ut av forholdet på en «trygg måte.»»

Hun skriver videre:

«Vi (og profesjonelle parter som vi kontaktet som lege, arbeidsgiver og verneombud) hadde oppfølging av denne kvinnen over flere uker og til slutt kom tidspunktet der hun maktet å flykte og der det sto et apparat klart til henne. Det var nok i grevens tid. Vi prøvde også å bistå til at voldsutøveren fikk hjelp og bistand, gjennom dialog med nettverket sitt, noe han kontant avsto. Voldsutøveren ble halvannet år senere dømt til soning i fengsel og 80 000 i erstatning til voldsofferet for de episoder som kunne dokumenteres. Dette var ektefelle nummer to han hadde utøvd vold mot over mange år.» Hun skriver videre, og her kommer vi til kjernen i den saken vi nå drøfter:

«Vi er 3 familier som i ettertid har mottatt svært ubehagelige trusler om at han skal ødelegge familiene våre, etter at vi bisto kvinnen og ble oppført som vitner i saken. Vi har selvsagt husalarm, informert arbeidsgiverne våre, skolen til våre barn osv. Det har vært svært ubehagelig for oss og jeg kan bare tenke meg hvordan denne kvinnen og andre kvinner i tilsvarende situasjon har det. Denne kvinnen har, tross besøksforbud, gjentatte ganger blitt oppsøkt av sin tidligere ektemann og han har også oppsøkt hennes hjem og lagt igjen «visittkort» slik at hun skal forstå at han har vært der. Nå er han for tiden tvangsinnlagt på psykiatrisk sykehus etter endt soning.

Dette er som sagt en veldig viktig og komplisert sak å løse. Det er svært viktig at voldsutøvere ikke får lykkes med mer vold og trusler mot voldssofrene.»

Jeg avslutter sitatet her.

Dette er et lite land, og forholdene våre er veldig oversiktlige. Det er veldig vanskelig å bli gjemt her. Det gjelder å gi utsatte mennesker – særlig kvinner, og det gjelder stort sett kvinner og barn, men også menn – trygghet, som kanskje er det viktigste i tilværelsen. Man må kunne sove trygt, og man må kunne våkne trygt. Det gjelder mennesker som har vært utsatt for vold i nære relasjoner. Det gjelder ungdom som er utsatt for tvangsekteskap. Det gjelder

ungdom som er utsatt for kjønnslemlestelse, og det gjelder f.eks. politifolk eller andre vitner som har jobbet med en sak. Da er det veldig viktig at man jobber med å øke kompetansen på hva vi kan gjøre for å gi mennesker trygghet i vårt land. Vi må styrke holdningene overalt, men ikke minst i angjeldende miljø, bl.a. i mannmiljøene, slik at vold avtar. Vi må etterforske, og vi må straffe hardere. Det er ikke noe hokuspokus, som flere har vært innom. Det er et komplisert saksområde med kompliserte løsninger. Derfor er det viktig at vi holder fokus oppe og debatterer det. Jeg vil berømme interpellanten for å bringe dette viktige og kompliserte tema inn i Stortinget. Vi er nødt til å jobbe med dette videre.

Odd Einar Dørum (V) [18:15:08]: Det er lett å forstå hvorfor mye av debatten har kommet til å dreie seg om vold i nære relasjoner og utslagene av det. Jeg vil ikke ta det nå, selv om det er relevant det som er tatt opp.

Jeg vil konsentrere meg om de situasjoner der man er utsatt for organisert kriminalitet, som det er mange forskjellige utgaver av. Det kan være knyttet til narkotika, det kan være menneskesmugling osv., eller tilfeller der situasjonen er så ekstrem at man må ha beskyttelse. Da har vi to sett virkemidler. Vi har fiktiv identitet, slik som beskrevet, og som statsråden har svart veldig fyllestgjørende på. Så har vi kode 6-situasjonen. Jeg er veldig opptatt av og er sikker på at statsråden vil se på fiktiv identitet og gjennomgå de syv tilfellene, slik at man vet hvordan det var. Men jeg har stor respekt for at man bør forstå at dette er en så spesiell og krevende og ekstrem situasjon at folk må vite hva det er. Desto viktigere er det at den neste graden, altså kode 6, reelt blir styrt på en slik måte at det ikke blir lekkasjer i sikkerheten, og at den det gjelder, må slippe å gå på shopping på egne vegne fra det ene kontoret til det andre. Det må noen gjøre for dem. Dataløsningene som skal sikre tilgang til dette – vårt samfunn fungerer mye på data – må være slik at man slipper den shoppingrunden. Dette er de administrative grepene. Derfor syntes jeg det var så bra at statsråden sa at også skattemyndighetene er med i den gruppen som nå ser på hvordan man skal bedre den ordningen vi har hatt. Alle vet jo at skattemyndighetene forfølger deg lenger enn lengst. Jeg skal ikke utdype det mer. Jeg kan bare betro forsamlingen at det var der jeg hadde de tøffeste takene da denne ordningen ble innført i 2004. Dette er svært viktig.

Jeg vil avslutte med å si at da fiktiv identitet kom i sin tid, var det fordi vi i Norge måtte regne med at vi ville få utgaver av organisert kriminalitet. Det var en offentlig debatt i forbindelse med f.eks. NOKAS-saken. For å si det slik som det stod i media: Var det slik at de som stod bak NOKAS-saken, hadde kontakt med den albanerligaen som holdt til i Göteborg, og som vi har sett har gjennomført omtrent den samme aksjonen i Göteborg som den som ble gjennomført i Stavanger? I Sverige foregår det væpnede ran i en skala som vi ennå ikke har i Norge – bank i denne talerstol, president. Hva gjør man når man stilles overfor slike miljøer? De vil kunne følge deg langt. Vi vet at Anoshe, som ble skutt ned utenfor tinghuset i Kristiansund i 2002, var i en situasjon der hun dessverre reg-

net med at det skulle gå slik. Hun var opptatt av ungene sine. Det har det norske samfunnet tatt vare på.

Jeg synes det er bra at vi har fått bredde i debatten. Men jeg vil vende tilbake til der jeg var, og jeg vil i grunnen si takk for at vi fikk denne refleksjonen. Jeg konstaterer at statsråden tidligere har sagt at han på egnet måte vil dele innsikten med Stortinget, slik at Stortinget skal bli klokere når det gjelder disse temaene. Da kan vi lettere drøfte hva som er hva.

Så vil jeg si til slutt: Jeg har også møtt Eva og har lest Evas historie. Det er ingen tvil om at det er ett av utgangspunktene for mine utsagn her om kode 6.

Statsråd Knut Storberget [18:18:31]: Det er ikke så mye jeg skal føye til etter denne debatten. Det har vært en god debatt og en helt nødvendig debatt. Det som gleder meg, er at alle som har deltatt i debatten, ser problemstillingene vi står overfor i et så vanskelig landskap som dette.

Vi må ha to mål for øye når det gjelder denne type virkemidler. Det første er at virkemidlene må bli så effektive som mulig. Uansett hvor de administreres fra, uansett hvor mange som er inne og vurderer spørsmål om kode 6 eller strengere tiltak, desto viktigere er det at tiltakene blir gjort effektive, og at de faktisk virker. Det er det ene i dette. Det andre, som jeg synes debatten har ivare tatt godt, og som jeg skal ta med meg videre i regjeringsarbeidet om dette, er at disse strenge tiltakene aldri må bli en hvilepute for oss for ikke å iverksette tiltak, enten det er av forebyggende art mot gjerningsperson, i organisert kriminalitet eller i vold i nære relasjoner. Til sjuende og sist kommer vi aldri unna at vi ikke kan bygge dette samfunnet på at folk skal ha fiktive identiteter eller skjulte adresser. Det skal være mulighet for det, men det skal være unntaksvis. Derfor er de viktigste tiltakene f.eks. i forbindelse med vold i nære relasjoner, å gjøre det som et bredt flertall i Stortinget enstemmig har sluttet opp om: Vi er nødt til å kunne forebygge ved å møte den som er gjerningsperson, slik at man får en slutt på den onde spiralen. Derfor må jeg si at de innspill som har kommet, skal jeg ta med meg i det videreutviklingsarbeidet som nå gjøres for disse mekanismene. Jeg synes det har vært en ryddig debatt om dette. Som jeg sa tidligere i dag på formiddagsmøtet: Vi skal komme tilbake til Stortinget så raskt vi kan for å rapportere om hvordan arbeidet går, slik at politikerne har mulighet til å ha en hånd på rattet i så viktige spørsmål. Dette handler jo i veldig stor grad om hvordan folks liv og frihet faktisk arter seg.

Presidenten: Da er interpellasjonsdebatten avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal votere i sakene nr. 1, 2 og 4 på dagens møtekart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 12 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 6, fra Trine Skei Grande på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 7–9, fra Trine Skei Grande på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 10 og 11, fra Trine Skei Grande på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 12, fra May-Helen Molvær Grimstad på vegne av Kristelig Folkeparti

Forslag nr. 12, fra Kristelig Folkeparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa vurdere tiltak for auka bruk av nynorsk i dei riksdekkjande papir- og nettavisene.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 90 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.27.38)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 10 og 11, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa om å utarbeide ein prioritert handlingsplan for gjennomføring av tiltaka som er presenterte i St.meld. nr. 35 (2007–2008) snarast, og seinast i høve med Revidert nasjonalbudsjett for 2009.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa om å fremje ei sak om at aksjeselskap som har vedtektsfesta tilhald i Noreg, skal påleggjust å leggje fram årsmeldingane sine på norsk.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 84 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.00)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7–9, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om etableringen av en felles nordisk/skandinavisk TV-kanal på kulturområdet.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa om å stadfeste at omorganiseringa og utvidinga av Språkrådet sine oppgaver skal evaluerast.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringa om å utarbeide ein eigen handlingsplan for vitalisering av kvensk språk på alle nivå.»

Votering:

Forslagene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 71 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette nødvendige tiltak slik at det snarest etableres et tilbud om språkkartlegging ved fireårskontrollen ved alle landets helsestasjoner, og tilbud om oppfølging og tiltak der det påvises avvikende språkutvikling.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 52 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.28.43)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om avvikling av forfordelingen av en målform på bekostning av en annen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen stille i bero de innskjerpinger som har til hensikt å ytterligere styre valg av målform i statlige organ. Stortinget legger til grunn at man ikke setter i verk tiltak som har til hensikt å øke omfanget av en målform ved hjelp av lovreguleringer, og som søker å øke omfanget og virkeområdet til gjeldende mållov.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at tjenestemenn i statlige organ skal kunne benytte den målform som faller dem naturlig. Henvendelse til en etat på bokmål kan besvares på nynorsk hvis det er tjenestemannens målform og vice versa.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at statlige selskap som har skiftet driftsform, fortrinnsvis til aksjeselskap – men også andre foretak slik som helseforetak – skal være unntatt reguleringer og forskrifter som omfatter statlige organer i målloven.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om en revisjon av målloven slik at den er i samsvar med realistiske språklige forutsetninger, og at den faktiske anvendelse av målform i den norske befolkningen legges til grunn for lovens formål og gjennomføring.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.29.03)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 35 (2007–2008) – Om mål og mening – ein heilskapleg norsk språkpolitikk – vert å leggje ved protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget gir samtykke til deltakelse i beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av fellesskapsprogrammet for vern av barn som bruker Internett og annen kommunikasjonsteknologi (Sikrere Internett) 2009–2013.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram 14 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5 og forslag nr. 8, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 6, 7 og 9–14, fra Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet

Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 8, som er et fellesforslag fra Fremskrittspartiet og Høyre, ved en feil er oppført i innstillingen under forslagene fra Fremskrittspartiet.

Det voteres først over forslagene fra Fremskrittspartiet. Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avvikle bruken av fremskutt prøveløslatelse umiddelbart. Det igangsettes ikke nye tiltak med soningsrabatter.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å etablere en praksis der et fengselsår skal tilsvare 12 måneder.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag slik at fornærmede og etterlatte blir informert i prioritert rekkefølge om det er truffet vedtak om soningsutsettelse.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag slik at fornærmede eller dennes etterlatte får uttalelse og klagerett i forbindelse med avgjørelser som gjelder domfeltes soning av straffen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen igangsette bygging av egne fengselsinstitusjoner spesielt tilpasset innsatte med behov for psykiatrisk behandling og oppfølging.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det opprettes en psykiatrisk ambulansetjeneste i samtlige regionale helseforetak.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen planlegge å igangsette bygging av 300 nye lukkede soningsplasser.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreslå nødvendige lovendringer for å gjøre Narkotikaprogram med domstolskontroll til en egen straffesanksjon domstolen kan idømme uten valgfrihet for domfelte.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.30.54)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere og om nødvendig fremlegge forslag om soningstiltak for psykisk psyke som begår kriminalitet, der kriminalomsorgen har hovedansvaret for den ytre sikkerheten, permisjonsordninger mv. og psykiatrien hovedansvaret for behandling og omsorg.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 64 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–5, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen styrke den eksterne forskningsinnsatsen for å måle innholdet i og effekten av kriminalomsorgens arbeid, herunder innholdet i samfunnsstraffen og med spesielt fokus på lederkompetansen i kriminalomsorgen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest tilrettelegge utdanningstilbudene i fengsel med fagmoduler som kan gi delkompetansebevis og som muliggjør videre påbygging/fullføring av fag/utdanning etter soning.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for mer langsiktige avtaler i samarbeidet mellom kriminalomsorgen og private og frivillige organisasjoner.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en strategi for å bekjempe misbruk og innsmugling av narkotika i norske fengsler og som skal hindre fortsatt organisering av narkotikakriminalitet under soning.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en fullstendig gjennomgang av helsetjenesten i fengslene med hensyn til organisering og dimensjonering.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 52 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.31.43)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 37 (2007–2008) – Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn (kriminalomsorgsmelding) – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 5, 6 og 7 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 8 [18:32:50]

Referat

1. (223) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvasheim, Trine Skei Grande, Borghild Tenden og Lars Sponheim om å klimavaske norsk lovverk og administrative ordninger (Dokument nr. 8:86 (2008–2009))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

2. (224) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Ulf Leirstein og Gjermund Hagesæter om fritak av formuesbeskatning for formue som forvaltes av Overformynderiet (Dokument nr. 8:83 (2008–2009))

Enst.: Sendes finanskomiteen.

3. (225) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli, Inge Lønning, André Oktay Dahl og Elisabeth Aspaker om innføring av obligatorisk dødsstedsundersøkelse ved plutselig spedbarnsdød (Dokument nr. 8:85 (2008–2009))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

4. (226) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Erna Solberg og Kari Lise Holmberg om tiltak for redusert tilstrømming og økt utsendelse av grunnløse asylsøkere (Dokument nr. 8:84 (2008–2009))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.32.